

**ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE**

**FAKULTA
BIOMEDICÍNSKÉHO
INŽENÝRSTVÍ**

**DIPLOMOVÁ
PRÁCE**

2019

**JANA
KUČEROVÁ**

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

**Fakulta biomedicínského inženýrství
Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**

Prostředky individuální ochrany dětí v České republice

Personal Protective Equipment for Children in the Czech Republic

Diplomová práce

Studijní program: Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Civilní nouzové plánování
Vedoucí práce: doc. Mgr. Zdeněk Hon, Ph.D.

Mgr. Bc. Jana Kučerová

Kladno, květen 2019

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Kučerová** Jméno: **Jana** Osobní číslo: **474895**
Fakulta: **Fakulta biomedicínského inženýrství**
Garantující katedra: **Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**
Studijní program: **Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Civilní nouzové plánování**

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Prostředky individuální ochrany dětí v České republice

Název diplomové práce anglicky:

Individual Protection Equipment for Children in Czech Republic

Pokyny pro vypracování:

Diplomová práce bude zaměřena na prostředky individuální ochrany určené dětem v České republice, zejména se zaměřením na individuální ochranu proti zbraním hromadného ničení. Teoretická část bude věnována historii této oblasti, současněprávní úpravě a popisu využívaných prostředků individuální ochrany určené dětem. Praktická část bude zaměřena na komparaci stavu prostředků individuální ochrany dětí de lege a de facto a analýze současného stavu prostřednictvím SWOT analýzy (výzkumné metody: komparace a analýza), přičemž bude v závěru rozvinuta úvaha posuzující nejen současný stav, ale zejména možné výhledy do budoucna.

Seznam doporučené literatury:

- [1] ŠTĚTINA, Jiří, Zdravotnictví a integrovaný záchranný systém při hromadných neštěstích a katastrofách, Grada, 2014, ISBN 978-80-247-4578-7
- [2] HYLÁK, Čestmír a PIVOVARNÍK, Ján, Individuální a kolektivní ochrana obyvatelstva ČR, Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2016, ISBN 978-80-87544-18-1
- [3] KRÓUPA, Miroslav a PIVOVARNÍK, Ján, Prostředky individuální ochrany: příručka pro orgány státní správy, územní samosprávy, právnické osoby, podnikající fyzické osoby a obyvatelstvo, Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, ISBN 80-866-4011-6
- [4] SÝKORA, Vlastimil, Prostředky pro ochranu povrchu těla, Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2015, ISBN 978-80-86466-86-6
- [5] VALÁŠEK, Jarmil a Ján PIVOVARNÍK, Bojové otravné látky, biologická agens a prostředky individuální ochrany: příručka pro orgány státní správy, územní samosprávy, právnické osoby, podnikající fyzické osoby a obyvatelstvo, Ministerstvo vnitra - Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2007, ISBN 978-80-86640-99-0

Jméno a příjmení vedoucí(ho) diplomové práce:

doc. Mgr. Zdeněk Hon, Ph.D.

Jméno a příjmení konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **01.10.2018**

Platnost zadání diplomové práce: **18.09.2020**

prof. MUDr. Leoš Navrátil, CSc., MBA, dr.h.c.

podpis vedoucí(ho) katedry

prof. MUDr. Ivan Dylevský, DrSc.

podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Student(ka) bere na vědomí, že je povinnen(a) vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v diplomové práci.

2. 11. 2018

Datum převzetí zadání

Jana Klíčková

Podpis studenta(ky)

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem Prostředky individuální ochrany dětí v České republice vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 16.05.2019

.....
podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala mému vedoucího diplomové práce, jímž je doc. Mgr. Zdeněk Hon, Ph.D., za odborné rady při tvorbě této práce.

Poděkování také patří mé rodině za trpělivost a vytvoření vhodných podmínek ke studiu.

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje tématu „*Prostředky individuální ochrany dětí v České republice*“.

Autor v teoretické části popisuje historii prostředků individuální ochrany, právní úpravu této problematiky a bližší specifikaci jednotlivých prostředků individuální ochrany dětí, které jsou v současné době zavedené v systému ochrany obyvatelstva České republiky.

V praktické části autor navrhuje několik variant možných úprav. Cílem práce je prozkoumat faktory, které mají vliv na současnou problematiku prostředků individuální ochrany dětí, následně aplikovat zjištěná data v rámci analýzy jednotlivých navrhovaných variant, a tím dospět k vyloučení nevhodných návrhů úpravy a posouzení těch vhodných. Vedle posouzení jednotlivých faktorů je v praktické části práce uvedeno i porovnání materiálního zabezpečení, které by podle právních norem mělo být, s aktuálním stavem. Dále obsahuje kalkulaci nákladů, které by byly nutné vydat na pořízení chybějících prostředků individuální ochrany. Analýzou navrhovaných variant a jejich komparací autor dospěl k závěru, že v současné situaci by bylo, vzhledem k posuzovaným faktorům, nejvhodnějším řešením zrušení povinnosti státu zajišťovat výdej prostředků individuální ochrany dětem v době vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečném stavu. Stát by měl nadále podporovat vývoj a inovaci prostředků individuální ochrany, jejich pořízení by měl však ponechat na vůli jednotlivců, resp. zákonných zástupců dětí.

Základní vědecké metody, které byly při tvorbě práce použity, jsou komparace, analytická technika STEEPLED a SWOT analýza.

Klíčová slova

Prostředky individuální ochrany, dětský ochranný vak, dětská ochranná kazajka, dětská ochranná maska, civilní ochranná maska.

Abstract

This thesis deals with the topic of "*Personal Protective Equipment for Children in the Czech Republic*".

In the theoretical section, the author describes the history of personal protective equipment, legislation governing this issue and a more detailed specification of individual types of personal protective equipment for children currently included in the system of civilian population protection in the Czech Republic.

In the practical section, the author proposes a number of possible modifications. The aim of the thesis is to investigate factors influencing the current issue of personal protective equipment for children, then to apply the data acquired from an analysis of individual proposed options, thereby eliminating inappropriate proposals for modification and assessing the appropriate options. As well as an assessment of individual factors, the practical section of the thesis also includes a comparison of material supplies, which, according to legal standards should correspond to the current situation. It also includes a calculation of the costs that would be required to acquire missing personal protective equipment. By analysing the proposed options and their subsequent comparison, the author concluded that, in the current situation, the most appropriate solution would be to abolish the state's obligation to dispense personal protective equipment for children during states of emergency or times of war. The state should continue to support the development and innovation of personal protective equipment, but their acquisition should be left to the individual, or respectively children's legal guardians.

The basic scientific methods used in the thesis were comparisons, the STEEPLED analytical technique and SWOT analysis.

Keywords

Personal Protective Equipment, Infant Protective Carrycot, Children's Protective Jacket, Children's Protective Mask, Civilian Protective Mask.

Obsah

1	Úvod	15
2	Současný stav	18
2.1	Historie prostředků individuální ochrany.....	18
2.2	Právní úprava a koncepce – historie až po současnost	22
2.2.1	Zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům	23
2.2.2	Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky	25
2.2.3	Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému.....	27
2.2.4	Koncepce ochrany obyvatelstva.....	28
2.2.5	České státní normy.....	32
2.3	Prostředky individuální ochrany – dělení a typy	32
2.3.1	Dětské ochranné vaky.....	34
2.3.2	Dětské ochranné kazajky.....	37
2.3.3	Dětská ochranná maska.....	41
2.3.4	Ochranné roušky	44
2.3.5	Filtry ochranných masek.....	45
2.4	Prostředky individuální ochrany – využití, skladování, dostupnost	48
2.4.1	Zásady pro ošetřování prostředků individuální ochrany a jejich skladování.....	49
2.4.2	Dostupnost prostředků individuální ochrany	51
2.4.3	Postup v případě výdeje prostředků individuální ochrany	52
3	Cíl práce a hypotézy	55

3.1	Cíl práce	55
3.2	Navrhované varianty	55
3.2.1	Var. I tzv. „Nulová“ varianta	55
3.2.2	Var. II Přenesení povinnosti.....	56
1.1.1	Var. III „Radikální“ varianta zrušující.....	56
3.3	Hypotézy.....	57
3.3.1	Hypotéza 1.....	58
3.3.2	Hypotéza 2	58
4	Metodika	59
5	Výsledky.....	61
5.1	„S“ – Sociální faktory	61
5.2	„T“ – Technologické a technické faktory	62
5.2.1	Výzkum, vývoj a inovace	62
5.2.2	Výroba.....	64
5.2.3	Přehled stavu prostředků individuální ochrany	64
5.2.4	„T“ faktory a navrhované varianty	65
5.3	„E“ – Ekonomické faktory	67
5.3.1	Státní podpora	67
5.3.2	Cenotvorba.....	67
5.3.3	Náklady v souvislosti s prostředky individuální ochrany	68
5.3.4	Způsoby financování	70
5.3.5	Náklady spojené s uskladněním, údržbou a obnovou	73
5.3.6	Náklady spojené s likvidací.....	74
5.4	„E“ – Ekologické faktory	74

5.5	„P“ – Politické faktory.....	75
5.5.1	Hrozba války.....	76
5.5.2	Politické důvody a postoje k právní úpravě	76
5.5.3	„P“ faktory a jednotlivé varianty	77
5.6	„L“ – Legislativní faktory	78
5.6.1	Právní vědomí, právní stav a realita (de lege lata, de lege ferenda)	78
5.6.2	„L“ faktory a jednotlivé varianty	80
5.7	„E“ – Etické faktory	81
5.7.1	„E“ faktory a jednotlivé varianty	84
5.8	„D“ – Demografické faktory	84
	85
5.9	SWOT analýza a vyhodnocení hypotéz	86
5.9.1	„Nulová“ varianta se zajištěním prostředků individuální ochrany	86
5.9.2	„Nulová“ varianta bez zajištění prostředků individuální ochrany	89
5.9.3	Var. II Přenesení povinnosti.....	92
5.9.4	Var. III „Radikální“ varianta zrušující.....	95
5.9.5	Hypotéza 1.....	97
5.9.6	Hypotéza 2	100
6	Diskuze.....	103
7	Závěr.....	126
8	Seznam použitých zkratk.....	128

9	Seznam použité literatury.....	129
10	Seznam použitých obrázků	134
11	Seznamu použitých tabulek	135

1 ÚVOD

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na prostředky individuální ochrany dětí před účinky zbraní hromadného ničení v České republice, a to zejména se zaměřením na současnou právní úpravu a faktický stav. Ačkoliv současný systém se zdá funkční a právní úprava dostatečná, rozhodla jsem se tento stav zrevidovat a zjistit jaké povinnosti jsou na straně státu a zda tyto povinnosti a očekávání stát naplňuje. Naprostá většina obyvatelstva našeho státu totiž má povědomí o tom, co jsou to plynové masky a že stát nějaké „drží“ pro obyvatele. Již podstatně méně obyvatel ví, že stát zajišťuje tyto prostředky individuální ochrany pro některé vybrané skupiny, jako jsou hasiči, armáda nebo děti. Ovšem výhradně lidé, kteří se pracovní, studijně nebo zájmově zabývají oblastí prostředků individuální ochrany, znají nejen teoretickou rovinu této problematiky, ale i faktický stav, který se od všeobecného povědomí značně odlišuje. A právě všeobecné povědomí o „maskách“ pro děti mě velice zaujalo, téměř každý si pamatuje proslulé přeměrování obličejů ve školách a školách za účelem evidence. Je zajímavé, že ačkoliv nám byl znám důvod „aby byly dobře sedící maska pro každého z vás.“, vůbec si nevybavuji, že by nám někdy někdo tu pověstnou masku, která musí dobře sedět, ukázal nebo k nim něco řekl. Ale ten pocit, že někde je pro každé dítě ta „jeho“ maska, zůstal téměř v každém z dětí. Nyní již jako rodič se dále můžeme uklidňovat tou představou, že i pro každé z našich dětí někde leží uskladněná „jeho“ maska, kterou až bude nejhůř, kdesi dostane a vše dopadne dobře. Ale člověk je tvor zvědavý, a již mnohokrát se osvědčilo známé přísloví „důvěřuj, ale prověřuj“.

Také nutnost ochrany před zbraněmi hromadného ničení považuji za stále velmi aktuální téma, a to přestože rozsáhlý vojenský konflikt nepatří mezi naléhavé hrozby na našem území, přičemž se ani nejedná o neočekávanou

skutečnost, neboť příznaky hrozby takového konfliktu je možné pozorovat s dostatečným předstihem, a to minimálně dvou let, což umožňuje přijmout zavčas vhodná opatření. Ovšem na druhé straně narůstá pravděpodobnost nečekaných hrozeb typu teroristických akcí zahrnující využití zbraní hromadného ničení. V současné době stále existují státy, nevládní skupiny a organizace nerespektující mezinárodní mírové právo, jež považují násilí a porušování základních lidských práv jako legitimní cestu k prosazování svých zájmů a použití zbraní hromadného ničení již dávno není spjata pouze s válečnými konflikty. Současné technologie umožňují zbraně hromadného ničení snáze získat, a to i pro jednotlivce či skupiny, anebo vyrobit si je svépomocí. Je absurdní se domnívat, že je možné hrozby s využitím zbraní hromadného ničení odstranit nebo jim v jednotlivých případech vždy úspěšně předejít.

Ze své praxe a předešlého studia, zejména se zaměřením na právo a státní správu, si jsem vědoma, že je nutné udržovat soulad či rovnováhu mezi tím, co je, a tím, co by mělo být po právu. Ovšem až studium na Českém vysokém učení technickém v Praze Fakultě biomedicínského inženýrství mi dodalo komplexní náhled na problematiku krizového řízení zejména i reálný pohled z praxe, kdy jsem si uvědomila, že v rámci současného fungování státní správy je velice nebezpečné opomíjet právní úpravu a její vymezení, a to zejména v oblasti určení práv a povinností, a v této návaznosti i stanovení odpovědnosti. Právě absence rozdělení rozhodovacích pravomocí může v případě nastalé krize vést k tomu nejhoršímu postupu, a to nedělat nic. I špatné rozhodnutí, pokud nevybočuje z roviny racionality a nejedná se o exces, lze považovat za vhodnější, než nerozhodnout vůbec a čekat, zda to nevyřeší někdo jiný nebo to samo zmizí. Pochopitelně ze strany státu, resp. zákonodárců, je poměrně snadné ukázat na druhé a stanovit jim povinnosti a vyžadovat je, což se často

děje, a proto jsem se rozhodla podívat se na vybranou problematiku z opačného pohledu a zhodnotit, jak stát si plní své závazky, které si sám stanovil.

Výše uvedené myšlenkové pochody vedly k jasnému závěru volby tématu této závěrečné práce.

2 SOUČASNÝ STAV

2.1 Historie prostředků individuální ochrany

Vývoj prostředků individuální ochrany je navázaný na vývoj a rozvoj zbraní hromadného ničení, což lze považovat za logický vztah, neboť vždy když se objeví nový druh zbraně okamžitou reakcí je snaha ochránit se před touto hrozbou, ať se již jedná o úplnou eliminaci negativních následků nebo alespoň jejich minimalizaci.

Na tomto místě by bylo nejspíše vhodné začít historií zbraní založených na chemických základech, principech a účincích, a tehdejší způsoby ochrany, jež můžeme počítat od počátků používání přírodních jedů, např. tzv. šípového jedu. *„Šípové jedy jsou geniálním vynálezem paleolitického člověka, který jimi natíral hroty svých kopí a šípů, aby se zvýšila jejich smrtící účinnost. Ačkoli na rozdíl od ohně šípové jedy neumožnily člověku postupné ovládnutí přírody, staly se vynikajícím prostředkem jeho přizpůsobování se těžkým a neustále se měnícím přírodním podmínkám. Přirozeně, otrávené kopí a šípy nemohou mít efekt hromadného ničení dnešních chemických zbraní, protože však tvoří ucelený systém, obsahující toxickou látku a prostředek její dopravy na cíl, lze je považovat za jejich prvního historického předchůdce. Z kulturního hlediska je význam šípových jedů nezastupitelný a jejich zánik jako fenoménu zřejmě nehrozí, ani v hodně vzdálené budoucnosti.“* [1, str. 14].

Přestože historie chemických zbraní je zajímavé téma, rozsáhlost problematiky se neslučuje ani se zaměřením této práce ani s doporučeným rozsahem, a proto si dovoluji odkázat na odbornou literaturu, kdy kvalitní, zajímavá a čtivá díla vzešla i z per českých autorů a historický exkurz započnu 20. stoletím, kterému vděčíme za největší rozmach v oblasti prostředků individuálních ochrany obyvatelstva. Právě v období 1915 až 1918 dospěl vývoj chemického boje do stavu, kdy se stal standardní součástí válečných operací

s masovým užitím. Rozvoj používání nových druhů bojových chemických látek a prostředků vedl k nutnosti zavedení adekvátní protichemické ochrany. *„Historicky prvním prostředkem protichemické ochrany byly kapesníky nebo obvazy napuštěné vlastní močí, tak jak to začali praktikovat ruští vojáci. Je známo, že tuto metodu použili již 24. dubna 1915, dva dny po prvním chlórovém útoku na západní frontě, také vojáci 2. kanadské brigády. Při nedostatku jiných prostředků, v nouzi a ve svízelných podmínkách, tento zoufalý způsob protichemické ochrany našel uplatnění po celou dobu první světové války.“* [1, str. 165].

V této době jednotlivé státy účastníci se bojů vedly výzkum a vývoj, jak v oblasti chemických bojových látek, tak současně i možné ochrany. Pro představu stěžejní organizací v rámci Německa určeného k vedení chemické války bylo chemické oddělení A-10 v rámci ministerstva války¹. V případě Velké Británie se jednalo o odbor pro poziční válku² v rámci ministerstva pro výzbroj³. Ve Francii na základě reakce na německý chemický útok u Ypres v oblasti protichemické ochrany vznikla Služba pro chemický válečný materiál⁴. V Rusku byl armádní vývoj blízce navázán na výzkum

¹ Zmíněné oddělení tvořilo pět sekcí věnujících se výrobě bojových otravných látek, chemické munice, ochranných prostředků a řízení výcviku. Současně podléhal tomuto oddělení i Institut císaře Viléma pro fyzikální chemii a elektrochemii (Kaiser-Wilhelm-Institut für physikalische Chemie und Elektrochemie).

² Trench Warfare Department

³ Ministry of Munitions

⁴ Service du Matériel Chimique de Guerre

na vysokých školách, kdy Vědeckotechnické laboratoře nejvyššího vojenského velení úzce spolupracovaly s univerzitními laboratořemi. V rámci Spojených států amerických došlo na základě zákona, tzv. Overman Act, ke vzniku chemické válečné služby⁵ jako odnože národní armády. [1, str. 150]

„Po počátečním období používání improvizovaných prostředků byly na podzim 1915 německé jednotky vybaveny armádními ochrannými maskami (Linienmaske, později Rahmenmaske) s pryžovou límcí a vyměnitelným filtrem na bázi aktivního uhlí, které byly vyvinuty ve spolupráci mezi společnostmi Auer, Dräger a oddělením C Ústavu císaře Viléma, řízeným dr. Hansem Pickem, pozdějším ředitelem společnosti AUER. Torzení spojenců, že německá ochranná maska byla vyvinuta již před válkou, se tudíž jeví jako nepodložené obvinění, které snad mělo prokázat dlouhodobou přípravu Německa na chemickou válku. Počátkem roku 1916 byl do té doby používaný filtr proti chlóru Model 21/8 nahrazen třívrstevným Modelem 11/11 (později 11-C-11), účinným i proti fosgenu. Filtr kromě aktivního uhlí a vrstvy diatomitu nasycené potaší obsahoval navíc vrstvu impregnovanou podle ruského vzoru roztokem urotropinu (U-Stoff) a pipreazinu (P-Stoff), které jsou podobně jako močovina vysoce reaktivní vůči fosgenu.“ [1, str. 166]

Na území našeho státu vznikla první ochranná maska v roce 1922 a byla inspirována výše uvedenou maskou typu Linienmaske 1917 a také Ledermaske 1917. Velký rozvoj ochranných prostředků nastal v důsledku obav z vypuknutí dalšího válečného střetu ve 30. letech 20. století. V tomto

⁵ Chemical Warfare Service

období vznikla plynová maska vzor 35, která na tehdejší dobu byla na velmi vysoké úrovni. Na jejím vývoji se podílel Lékařský pracovní sbor v Lutíně. Obdobně byl vývoj zaměřen i na ochranné oděvy. Stejně tak byly vyvíjeny i další prostředky individuální ochrany jak pro příslušníky armády, ale také pro civilní obyvatelstvo a zejména i pro děti. Československo se tak stalo prvním státem, který vyráběl prostředky individuální ochrany pro děti, jednalo se o dětské vaky, dětské masky a dětské kazajky.

V průběhu druhé světové války byl vývoj v oblasti prostředků individuální ochrany logicky pozastaven, neboť většina dostupných zdrojů byla přesunuta do oblasti vyzbrojování, obrany a související výroby. V letech 1945 až 1948 docházelo k organizované likvidaci zatím vytvořené protiletdecké ochrany (stavby, zařízení, organizační struktura). Až v roce 1956 došlo k obnově vývoje, byl založen Výzkumný ústav vzduchotechnických a chemických zařízení a dále Výzkumný ústav civilní obrany, který spolupracoval s Výzkumným ústavem gumárenské a plastikářské technologie. V rámci jejich součinnosti vznikla dětská ochranná kazajka DK-62, dětský ochranný vak DV-62 a DV-65 a dětská ochranná maska DM-1.

Vývoj, výzkum a inovace prostředků individuální ochrany byly po celou dobu financovány státem, stejně tak jejich výroba. Hovoří se o tom, že do začátku 90. let minulého století byly zajištěny prostředky individuální ochrany pro 98 % obyvatelstva. S příchodem změn v politickém uskupení státu, souvisejících změnách nejen obranné politiky a postupným zastaráváním

prostředků individuální ochrany, klesalo od 90. let toto zajištění civilních obyvatel. Komparací s jinými státy Evropy a celého světa bylo zjištěno, že přístup, jenž měl náš stát do počátku 90. let, tedy výhradní financování vývoje i výroby, byl spíše ojedinělý⁶. S ohledem na tyto skutečnosti došlo k požadavku na změnu zajištění prostředky individuální ochrany civilního obyvatelstva a změny v koncepci ochrany obyvatelstva.

2.2 Právní úprava a koncepce – historie až po současnost

V této části bude v krátkosti představen vývoj právní úpravy vztahující se k prostředkům individuální ochrany na území našeho státu až po současnost. V následující podkapitole jsou blíže rozvedeny jednotlivé zákony, týkající se prostředků individuální ochrany, a koncepce ochrany obyvatelstva. Ačkoliv se může zdát, že se bude jednat o rozsáhlou materii, opak je pravdou. Prostředky individuální ochrany civilního obyvatelstva byly přímo upravovány zákony jen velice málo nebo okrajově. Ve valné většině právní úprava odkazovala na prováděcí předpisy. Ovšem ani oblast prováděcích předpisů pro prostředky individuální ochrany není v současné době nijak rozsáhlá. K této problematice se vztahovalo například nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné

⁶ Mezi další státy, které v případě mimořádných situací zajišťují plně financování prostředků individuální ochrany, je Izrael, Švédsko či Španělsko. V případě Izraele je ovšem nutné zohlednit celou koncepci přípravy obyvatelstva na mimořádné události, která zahrnuje absolvování povinné vojenské služby, bez ohledu na pohlaví. Finsko k tomuto kroku přistoupilo vzhledem k hranicím s tehdejšími Sovětským svazem a reálnou hrozbou konfliktu.

prostředky, které ovšem bylo k 21. dubnu 2018 zrušeno nařízením vlády č. 63/2018 Sb., o zrušení některých nařízení vlády v oblasti technických požadavků na výrobky.

Do této části byly též zahrnuty i koncepce ochrany obyvatelstva, které mají své nezaměnitelné postavení, a také krátká stať věnovaná českým technickým normám, ačkoliv se ani v jednom případě nejedná o pramen práva.

2.2.1 Zákon č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům

Jednalo se o první zákon, jenž explicitně upravoval problematiku plynových masek.

V tomto zákoně bylo v § 2 stanoveno, že úředním příkazem lze nařídít osobám povinné opatření ochrany před leteckými útoky, a to jak pro sebe, jakož i pro osoby jim blízké, úplnou plynovou masku úředně schváleného nebo stanoveného typu a udržovati ji v řádném stavu. Na základě vládního nařízení mohla být nařízena povinnost na svůj náklad pořídit a udržovat úplnou plynovou masku pro další okruh osob. Obdobně tedy vládním nařízením mohla být rozšířena opatření a povinnost udržování i jiných vhodných ochranných předmětů a zařízení úředně schváleného nebo stanoveného typu.

Ovšem obecná (generální) povinnost zajistit úplné plynové masky na své náklady, a to na základě pokynů nadřízených politických úřadů byla stanovena obci (§ 4 odst. 1). Vládním nařízením obcím, podle směrnic nadřízených politických úřadů a pod jejich dohledem, mohly být na vlastní náklady uloženy další úkoly k ochraně před leteckými útoky (§ 4 odst. 2). V případě, že by obce neplnily zákonem uložené povinnosti, nadřízený politický úřad zajistil plnění jiným vhodným způsobem, ovšem opět na náklady obce (§ 5 odst. 2).

Výroba, oprava a prodej plynových masek byla zákonem zařazena mezi živnosti koncesované, vláda nařízením ustanovovala všeobecné a zvláštní způsobilosti k nabytí koncese a o dalších stanovených podmínkách. Koncesi k výrobě a opravě plynových masek a jejich součástí udělovalo ministerstvo průmyslu, obchodu a živností v dohodě s ministerstvy vnitra a národní obrany. Vydání koncese bylo nenárokové řízení vedené příslušným koncesním úřadem. Koncesní úřad mohl mimo jiné stanovit ceny hotových výrobků při výrobě a prodeji (§ 15). Plynové masky a jejich součástky směly být vyráběny a prováděny pouze podle úředně schválených nebo stanovených typů. Bližší podmínky upravovalo vládní nařízení (§ 17). Dozor nad výrobou plynových masek a jejich součástí byl v pravomoci okresních úřadů a vojenské správy. Dozor nad prodejem plynových masek náležel do výlučné pravomoci okresních úřadů.

Uvedený zákon taktéž obsahoval ustanovení trestní (§ 24 až § 29). Uvedená ustanovení definovala postihovaná jednání a stanovila za ně sankce. V případě naplnění skutkové podstaty podle jiného právního předpisu byl použit předpis stanovující přísnější postih. Rozsah sankcí byl stanoven od pokuty, přes ztrátu živnostenského oprávnění, až po trest žaláře, navíc jestliže čin měl za následek smrt člověka a pachatel to mohl předvídat, měl být potrestán trestem smrti. Při odsouzení se taktéž měly užít ustanovení zákona na ochranu republiky o ztrátě čestných práv občanských.

Tento zákon lze považovat za komplexní (vytváří právní základ všem opatřením spojených s ochranou a obranou před leteckými a jinými útoky), zasahuje nejen do oblasti správní, ale též občanské, živnostenské a dokonce trestní. Nespornou výhodou je srozumitelnost tohoto předpisu. Většina povinností je přiřčena obcím, které v té době měly velmi široké pravomoci, s čímž se ovšem pojí velká odpovědnost, a stanovení rozsáhlých povinností

fyzickým i právnickým osobám zdržujících se na území státu. Znakem kvality této úpravy je i délka její platnosti, neboť tento právní předpis platil beze změn až do 1. května 1961, kdy nabyl účinnosti zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky.

Zákon v mnohých místech odkazoval na prováděcí předpisy, přičemž tím nejvýznamnějším bylo vládní nařízení č. 83/1935 Sb., o živnosti výroby, opravy a prodeje plynových masek a jejich součástí, jakož i o jejich zkoušení, dovozu a vývozu.

V souvislosti se vznikem Protektorátu Čechy a Morava byly uplatňovány na našem území také předpisy německé, v tomto případě vstoupil v platnost německý zákon č. 827/1935, o vzdušné obraně (tzv. Luftschutzgesetz). Vzdušná obrana byla tímto zákonem svěřena do pravomoci říšského ministra letectví (Reichminister der Luftfahrt), přičemž tento mohl delegovat pravomoci udělené tímto zákonem jiným úřadům. Zákon se nijak nevěnoval problematice prostředků individuální ochrany. [2]

V roce 1948 nabyla účinnosti Směrnice pro prozatímní organizaci protiletectvé ochrany, jež navazovala na původní právní úpravu.

2.2.2 Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky

Tento zákon § 33 al. 1 písm. f) derogoval zákon č. 82/1935 Sb. a zásadně změnil dosavadní úpravu prostředků individuální ochrany, kdy již v úvodním ustanovení přenesl odpovědnost za obranu vlasti na samotného občana, jež tuto vrcholnou povinnost má považovat za čest a na základě výzvy k obraně vlasti má vynaložit každé své síly a prostředky k dosažení konečného vítězství nad nepřítelem (§ 4).

Explicitní úprava masek byla ze zákona vypuštěna a pouze v obecné rovině subsumována pod pojem věcné prostředky pro účely obrany, kdy zákon stanoví, že za branné pohotovosti tyto prostředky zabezpečuje stát (§ 9). V případě potřeby, tedy že věcné prostředky z národního majetku nejsou dostačující, může být jejich poskytnutí uloženo každému, kdo je má v držení⁷.

Civilní obrana byla zařazena do obrany republiky, přičemž občané se měli aktivně a uvědoměle zapojovat do plnění úkolů civilní obrany, jež byla organizována a prováděna státními orgány, hospodářskými a dobrovolnými společenskými organizacemi (§ 15). Řízení civilní obrany přísluší ministru vnitra⁸, ministru národní obrany Československé socialistické republiky⁹, a ministra obrany České republiky¹⁰ (§ 16).

Zajímavostí této úpravy bylo rozšíření povinností ukládaných podle tohoto zákona v zájmu ozbrojených sil i ve prospěch spojeneckých ozbrojených sil. Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky (dále jen „zákon č. 40/1961 Sb.“) byl zrušen zákonem č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

⁷ V tomto případě se jedná o odevzdání držby (tradice), nakládání s věcí podle pokynů nezávislých na vůli majitele (facere) a strpění nakládání s nimi určeným způsobem (pati).

⁸ Do roku 1976.

⁹ Do roku 1992.

¹⁰ Do roku 1999.

2.2.3 Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 239/2000 Sb.“) se věnuje prostředkům individuální ochrany okrajově. Ministerstvo vnitra České republiky (dále jen „Ministerstvo vnitra“) je podle § 7 odst. 8 písm. g) zákona č. 239/2000 Sb. povinno prováděcím předpisem stanovit zásady postupu při poskytování úkrytů a způsob a rozsah kolektivní a individuální ochrany obyvatel. Této povinnosti Ministerstvo vnitra dostalo vydáním vyhlášky Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva (dále jen „vyhláška č. 380/2002 Sb.“), jejíž pátá část je věnována zásadám postupu při poskytování úkrytů a způsobu a rozsahu kolektivní a individuální ochrany obyvatelstva. Konkrétně § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. stanoví, jakým vybraným kategoriím osob se v případě stavu ohrožení státu a válečném stavu provádí výdej prostředků individuální ochrany, a to následovně:

- dětské ochranné vaky pro děti do 1,5 roku;
- dětské ochranné kazajky pro děti od 1,5 do 6 let;
- dětské ochranné masky pro děti od 1,5 do 18 let;
- ochranné masky pro osoby umístěné ve zdravotnických a sociálních zařízeních;
- ochranné masky pro doprovod výše uvedených osob.

Dále vyhláška č. 380/2002 Sb. určuje stanovení množství prostředků individuální ochrany a jejich struktury.

2.2.4 Koncepce ochrany obyvatelstva

Obecně pojem koncepce značí určitou myšlenku, návrh nebo záměr. Jedná se proces postupu, kterým má být dosaženo vytyčeného a schváleného cíle, a to v dané oblasti. Konceptí ochrany obyvatelstva je tedy myšlen dokument, jenž obsahuje procesy a postupy, jak dosáhnout naplnění ochrany civilního obyvatelstva. Tento dokument nelze považovat za pramen práva, ale má být vůdčím a usměrňujícím dokumentem, který vytyčuje budoucí cíle.

2.2.4.1 *Koncepce ochrany obyvatelstva a národního hospodářství*

V souvislosti s přijetím zákona č. 40/1961 Sb. a změnám v systému ochrany obyvatelstva byla v roce 1962 schválena koncepce ochrany obyvatelstva a národního hospodářství. Koncepce byla vystavěna na třech zásadách. Prvotní byla snaha o minimalizaci ztrát na lidských životech, a to prostřednictvím primárního zaměření se na evakuaci obyvatel jako formy ochrany, neboť při užití zbraní hromadného ničení není možné vyhnout se ztrátám. Druhou zásadou byl závazek zvýšení počtu úkrytů a navýšení vybavení počtu prostředků individuální protichemické ochrany, tak aby nejpozději do roku 1990 došlo k celoplošnému pokrytí. Poslední zásada bylo zajistit nepřetržitou výrobu pro potřeby vojsk v případě nutnosti.

Prostředky individuální protichemické obrany byly v případě potřeby přidělovány na základě této koncepce obyvatelstvu následovně, prvně příslušníkům jednotek civilní obrany, následně osazenstvu objektů výrobní sféry, potom dětem do věku 15 let, dále ženám v domácnosti, důchodcům a dalším. Tato koncepce počítala primárně s využitím masek, jiné prostředky například poskytující ochranu celého těla civilnímu obyvatelstvu nebyly zahrnuty do koncepce a ani se s jejich vývojem nepočítalo vzhledem k vysoké

finanční náročnosti. Koncepce také počítala s využitím improvizovaných prostředků ochrany (gumové holínky, pláštěnky, igelity, apod.).

Uvedená koncepce byla nahrazena až v osmdesátých letech, kdy v návaznosti na vývoj raket dlouhého doletu, a také zjištění, že na mnohých místech není evakuace možná, došlo k přehodnocení základních zásad, a to zejména ze zásady evakuace na primární využití ukrytí. V případě využití prostředků individuální ochrany nedošlo k zásadním změnám

2.2.4.2 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015

Až do roku 1990 byla civilní obrana zaměřena na následky konfrontační války za použití zbraní hromadného ničení. Primární snahou přijímaných opatření bylo udržení ekonomické stability a připravenosti všech subjektů (jednotlivců, obcí, výrobních podniků, nemocnic apod.) k ochraně obyvatelstva. Za tímto účelem bylo vybudováno mnoho stálých úkrytů, chráněných pracovišť, které byly určeny pro řízení opatření civilní obrany, vytvořeny jednotky, zařízení a služby civilní obrany, zahrnující téměř dva miliony osob, zajištění obyvatelstva prostředky individuální ochrany a jejich uložení ve více než 33 000 skladech, a to vše v souladu s tehdejší koncepcí. Tato situace ovšem časem přestala odpovídat požadavkům a aktuálním reálným hrozbám. Proto dne 22. dubna 2002 byla schválena usnesením vlády České republiky č. 417 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 (dále jen „Koncepce ochrany obyvatelstva 2006“).

Koncepce ochrany obyvatelstva 2006 řadí prostředky individuální ochrany pouze jako doplňující opatření k evakuaci a ukrytí v době válečného stavu. Zároveň je shledává nevyužitelné v případě mimořádných událostí, včetně teroristických útoků. Okruh zajištění těmito prostředky státem byl nově

stanoven pro děti a mládež do 18 let, respektive do ukončení úplného středního vzdělání nebo úplného středního odborného vzdělání v souvislém denním studiu, dále pro zdravotnická, sociální nebo obdobná zařízení a pro doprovod uvedených osob. Pro vyjmenované kategorie měly být prostředky individuální ochrany doplněny skrze systém hospodářských opatření pro krizové stavy. Pro ostatní měly být vytvořeny podmínky k nákupu ve specializovaných prodejnách a v rámci regulačních opatření měly být stanoveny maximální prodejní ceny.

Vzhledem k systémovým změnám, kdy prostředky individuální ochrany měly být soustředěny u Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „Hasičský záchranný sbor ČR“), byl v rámci harmonogramu realizace základních opatření stanoven úkol zabezpečit odsun materiálu civilní ochrany od organizačních složek státu, státních organizací, obcí, právnických osob a podnikajících fyzických osob, za který odpovídá ministr vnitra v součinnosti se správními úřady a s termínem do roku 2006. Dalším úkolem bylo určeno, že na základě analýzy potřeb se mají smluvně zabezpečit nezbytné dodávky prostředků, přístrojů a techniky k zajištění ochrany obyvatelstva, popř. surovin a materiálu pro jejich výrobu pro období stavu ohrožení státu a válečného stavu. Za tento úkol odpovídá ministr vnitra v součinnosti Správy státních hmotných rezerv s termínem do roku 2006. [3, str. 18; 4, str. 12]

Více tématu prostředky individuální ochrany nebyla v rámci Koncepce ochrany obyvatelstva 2006 věnována pozornost.

2.2.4.3 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

Dne 25. února 2008 byla schválena usnesením vlády České republiky č. 165 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020

(dále jen „Koncepce ochrany obyvatelstva 2013“). Jedná se o aktualizaci Koncepce ochrany obyvatelstva 2006, nikoliv o její zrušení. Koncepce ochrany obyvatelstva 2013 se nijak více nevěnovala oblasti prostředků individuální ochrany, pouze uvádí, že obyvatelům se doporučuje chránit před kontaminací improvizovanými prostředky. V rámci úkolů veřejné správy přetrvává úkol zajistit věcné prostředky pro ochranu obyvatelstva a prostředky individuální ochrany pro určené kategorie osob systémem hospodářských opatření pro krizové stavy, za který odpovídá předseda Správy státních hmotných rezerv v součinnosti Ministerstva vnitra s termínem do roku 2013. S prostředky individuální ochrany také souvisí úkol dokončení kontroly funkčnosti majetku zaúčtovaného podle opatření Ministerstva financí č. j. 221/84067/2001 a pokračování ve vyřídění a likvidaci nefunkčního materiálu, s odpovědností ministra vnitra a termínem do roku 2012. [5]

2.2.4.4 Koncepce ochrany obyvatelstva 2020 s výhledem do roku 2030

Dne 23. října 2013 byla schválena usnesením vlády České republiky č. 805 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (dále jen „Koncepce ochrany obyvatelstva 2020“). Obdobně jako v Koncepti ochrany obyvatelstva 2013 se prostředky individuální ochrany obyvatel neřeší, pouze v části Základní úkoly pro realizaci stanovených priorit ochrany obyvatelstva je jedním z úkolů *„definovat a legislativně zakotvit konkrétní úkoly ochrany obyvatelstva (důraz položit zejména na problematiku preventivních opatření, sebeochrany občanů, vazbu na územní plánování a další úkoly ve vazbě na závěry analýzy hrozeb pro Českou republiku) a cestou metodických pokynů a technických norem nastavit detaily jejich technického zabezpečení a provedení. Zaměřit se na identifikaci nových úkolů a analyzovat potřebu zachování či redukce některých stávajících úkolů (např. využití stávajících prostředků individuální ochrany a stálých úkrytů).“* Za tento úkol odpovídá ministerstvo vnitra společně s dotčenými

ministerstvy a jinými správními úřady se stanoveným termínem do roku 2020.
[6, str. 53]

2.2.5 České státní normy

V souvislosti s ochrannými prostředky dýchacích orgánů byla vydána řada českých technických norem. Mezi významnou patřila i norma z roku 2002 (832200) ČSN EN 133 Ochranné prostředky dýchacích orgánů – Rozdělení, ta však byla k 1. září 2015 zrušena bez náhrady. Přesto se rozdělení ochranných prostředků dýchacích orgánů věnuje norma ČSN EN 132 Ochranné prostředky dýchacích orgánů – Definice názvů a piktogramy, tato norma definuje všeobecně užívané názvy a piktogramy zájmové oblasti (vyjma přístrojů pro potápění). Technické normy týkající se ochranných prostředků dýchacích orgánů je mnoho a postihují rozsáhlou oblast úpravy, ať již jde o jednotlivé stanovení požadavků, zkoušení, značení jednotlivých prostředků či doporučení pro jejich výběr, používání nebo údržbu. Žádná z těchto norem nijak blíže nepostihuje oblast prostředků individuální ochrany dětí, proto nebudou na tomto místě blíže rozvedeny.

2.3 Prostředky individuální ochrany – dělení a typy

V této části bude věnována pozornost dělení prostředků individuální ochrany a následně jednotlivým typům prostředků individuální ochrany určené dětem, které jsou v současné době zavedené v systému ochrany obyvatelstva České republiky, a to včetně nejnovějšího typu dětského ochranného vaku a dětské ochranné kazajky.

Existuje mnoho způsobů jak členit prostředky individuální ochrany. Za základní hledisko dělení lze považovat hledisko funkční.

- Ochrana dýchacích cest
 - filtrační typ ochrany;
 - komplet lícnice ochranné masky a malý ochranný filtr;
 - podmínky: min. 17 % objemu kyslíku a max 0,5 % bojové chemické látky, příp. 1 % objemu průmyslové škodliviny;
 - izolační typ ochrany;
 - komplet lícnice ochranné masky a dýchací přístroj;
 - podmínky: jiné než v případě filtrační ochrany.
- Ochrana povrchu těla
 - filtrační typ ochrany (filtrační oděv);
 - izolační typ ochrany (izolační ochranný oděv).

Pro účely této práce je ovšem podstatnější dělení dle hlediska uživatelského, jež rozděluje prostředky individuální ochrany na vojenské a civilní. Civilní prostředky individuální ochrany se člení následovně: [7, str. 78-80; 8, str. 100]

- Prostředky individuální ochrany pro děti
 - novorozenci až do 1,5 roku (dětské ochranné vaky);
 - od 1,5 do 3 let (dětské ochranné kazajky a dětské ochranné masky);
 - od 3 do 12 let (dětské ochranné masky).
- Prostředky individuální ochrany pro dospělé (ochranné masky pro dospělé a děti od 12 let).

2.3.1 Dětské ochranné vaky

Slouží k ochraně novorozenců až batolat (cca do 18 měsíců věku). Organismus je tímto chráněn proti účinkům radioaktivního prachu, aerosolů otravných látek (bojových chemických látek, toxinů apod.) a biologických prostředků, a dále před vnitřní a povrchovou kontaminací těla radioaktivními částicemi. [9]

2.3.1.1 Dětský ochranný vak DV-65

Obrázek 1 Dětský ochranný vak DV-65 [55]

Dětský ochranný vak DV-65 je určen k ochraně dýchacích cest a povrchu těla dětí od narození do cca 18 měsíců. Hmotnost vaku činí 5 350 gramů. Vak se skládá ze železné kostry (lehká trubková konstrukce) a vaku z pogumovaného textilu žluté barvy s pevně vlepenými komponenty, jež jsou difúzní filtr, průzor a manipulační rukavice. Vak je zabezpečen těsnícím systémem a příchytkami pro zavěšení vaku do kostry. Na železnou kostru lze připevnit popruh umožňující přenos vaku na zádech. Snesitelnost při zabezpečení fyziologické péče o dítě je až 8 hodin. Právě difúzní filtr zabraňuje pronikání radioaktivního prachu, bojových chemických látek a bakteriologických látek do vnitřku vaku, současně zajišťuje volný průchod

kyslíku dovnitř a vydechování oxidu uhličitého s vodními parami ven. Limitní obsah oxidu uhličitého je 1,8 %. Rezistenční doba stěny vaku vůči yperitu je 75 minut a rezistenční doba difúzního filtru v reálných podmínkách při použití bojových chemických látek činí více než 6 hodin. Pokud je vak uložen a skladován, chrání se difúzní filtr ochranným papírem (z obou stran), který je vyztužen vrstvou polyetylénu. Před zpohotovostněním vaku se krycí papír z difúzního filtru strhává, následně se boční chlopně sváží, čelní chlopně s vyztužovacími lištami se vypnou a upevní. Ochranná poloha vaku se stabilizuje tak, že se boční rozpěrné háky s pojistkou uzavřou. Období výroby 1966 až 1973. [10]

2.3.1.2 Dětský ochranný vak DV-75

Obrázek 2 Dětský ochranný vak DV-75 [56]

Dětský ochranný vak DV-75 je určen k ochraně dýchacích cest a povrchu těla dětí od narození do 2 let (spíše do 18 měsíců). Hmotnost vaku činí 5 280 gramů. Vak se skládá z kostry na bázi hliníku (lehká trubková konstrukce) a vaku z pogumovaného textilu růžové barvy s pevně fixovanými komponenty, které jsou tvořeny dvěma difúzními filtry, dvěma průzory, průchodkou pro příjem

tekuté stravy a manipulačními rukavicemi. Vak je zabezpečen těsnícím systémem a přichytnými poutky pro upevnění vaku do kostry, dále je vybaven popruhem na přenášení vaku na zádech i v ruce, návodem na používání, zásobní nádobou na tekutou stravu nebo pití a kojeneckou láhví, kdy skrz propojovací zařízení lze láhev plnit stravou z vnějšího prostředí. Součástí DV-75 je náhradní dětská postýlka z prostěradloviny (pro nezamořený prostor). Snesitelnost při zabezpečení fyziologické péče o dítě je přibližně 12 hodin. Limitní obsah oxidu uhličitého je 1,0 %. Rezistenční doba stěny vaku vůči yperitu je 75 minut a rezistenční doba difúzního filtru v reálných podmínkách při použití bojových chemických látek činí více než 6 hodin. Období výroby 1980 až 1990. [10, 11]

2.3.1.3 Dětský ochranný vak DV-2010

Obrázek 3 Dětský ochranný vak DV-2010 [13]

Dětský ochranný vak DV-2010 je určen k ochraně dýchacích cest a povrchu těla dětí od narození do jednoho roku (výrobce uvedeno až do 18 měsíců). Ochranný vak se skládá ze samotného vaku z netkaného polypropylénu

TYVEK s vrstvou polymeru (TYCHEM C), filtroventilační jednotky CA Smart a kombinovaného filtru ABEKP. Oproti předešlým ochranným vakům nemá kostru, na kterou by se vak upínal, ale tvar je zajištěn přetlakem filtroventilace. Kombinovaný filtr zaručuje ochranu proti organickým, anorganickým a kyselým výparům a čpavku a jeho derivátům. Obvod vaku je opatřen dvojitým zipem, vak je dostatečně velký pro možnost vložení dítěte včetně fusaku, zipy jsou opatřeny pro překrytí oboustrannou lepicí páskou, které chrání proti stékajícím kapalinám. Vak je opatřen nosnými popruhy a lze jej umístit například do dětského kočárku. Dětský ochranný vak DV-2010 klade důraz na snadnou uživatelskou použitelnost. Pro manipulaci uvnitř vaku je jeho součástí i pár manipulačních rukávů zajištěných pětiprstými rukavicemi. Hmotnost dětského ochranného vaku činí včetně filtru a baterie 750 gramů. Snesitelnost při zabezpečení fyziologické péče o dítě je nejméně 13 hodin. [12, 13]

2.3.2 Dětské ochranné kazajky

Obrázek 4 Soubor dětských ochranných kazajek [57]

Dětské ochranné kazajky se používají pro ochranu dětí ve věku cca od 15 měsíců do 3 až 4 let (záleží na vzrůstu). Chrání dýchací orgány a horní část těla dítěte proti účinkům radioaktivních i otravných látek a biologických prostředků a také před vnitřní a povrchovou kontaminací pokryté části těla

radioaktivními částicemi. Upřednostňují se pro děti, které nesnesou ochranou masku a také pro děti trpící onemocněním dýchacích cest. Kazajka je uzpůsobena tak, aby nemohlo dojít k jejímu samovolnému sundání dítětem.

2.3.2.1 Dětská ochranná kazajka DK-62

Obrázek 5 Dětská ochranná kazajka DK-62 [10]

Dětská ochranná kazajka DK-62 je určena k ochraně dýchacích cest a horní části povrchu těla dětí od 1,5 roku do 3 let (dle věku i pro starší). Skládá se z kazajky, která je zhotovena z pogumovaného textilu žluté barvy, nožního dmychadla, vřapové hadice a ochranného filtru MOF-2 (MOF-4). Samotná kazajka váží 1 740 gramů, celková hmotnost činí 2 360 gramů. Kazajka se skládá z kukly s průzorem z plexiskla (zorné pole je 80 %), části kryjící tělo dítěte (do pasu) a rukávy, které jsou pevně spojené s bezprstými rukavicemi. Na hrudní části kazajky se nachází ventilová komora s vdechovacím ventilem. Vzduch je do kazajky vháněn přes filtr MOF, jež je připojený k dmychadlu vřapovou hadicí, výdechový ventil je umístěn na vrcholu hlavové kukly. Pas je zajištěn dvěma opasky se samoutahovacími přezkami. Dodávka vzduchu do kazajky přes filtr je zabezpečována mechanicky, a to dmycháním doprovodnou osobou. Požadovaná minimální frekvence dmychání je 10 krát za minutu. Limitní obsah oxidu uhličitého při ventilaci 10 l/min je maximálně

0,5 %. Rezistenční doba stěny kazajky na yperit je 75 minut. Období výroby 1962 až 1965. [10]

2.3.2.2 Dětská ochranná kazajka DK-88

Obrázek 6 Dětská ochranná kazajka DK-88 [10]

Dětská ochranná kazajka DK-88 je určena k ochraně dýchacích cest a horní části povrchu těla dětí od 1,5 roku do 3 let (dle vzrůstu i pro starší). Tato dětská ochranná kazajka se skládá z kazajky (kombinézy na horní polovinu těla) zhotovené z pogumovaného textilu (polyamid) růžové barvy, ventilátorku a elektromotorku na baterie (6 ks typu R-14 nebo LR-14) a filtru MOF-4 (MOF-5). Hmotnost samotné kazajky činí 1 500 gramů, celá kazajka váží 1 900 g. Dodávka vzduchu do kazajky přes filtr je zabezpečována nucenou ventilací. Vzduch je nasáván ventilátorem umístěným na nástavci na hlavové kukle, výdechový ventil je na kukle umístěn pod panoramatickým plastovým průzorem. Limitní obsah oxidu uhličitého při nucené ventilaci 20 l/min je maximálně 0,3 %. Součástí soupravy DK-88 je dále náhradní ruční dmychadlo se spojovací hadicí, vědro z plastické hmoty k uložení kompletu DK-88 a nádoba z plastu pro příjem tekuté stravy. V případě nucené ventilace není vyžadována obsluha kazajky dospělé osoby, pouze je nutný dozor, kdy jedna

dospělá osoba je schopna dozorovat až 5 dětí. Pokud ovšem je využito ruční dmychání, je nutné zajistit obsluhu jedné dospělé osoby na jedno dítě. Období výroby 1991 až 1992. [10, 14]

2.3.2.3 Dětská ochranná kazajka DK-2010

Obrázek 7 Dětská ochranná kazajka DK-2010 [13]

Dětská ochranná kazajka DV-2010 je určena k ochraně dýchacích cest a částí povrchu těla dětí od 1 roku do 10 let. Ochranná kazajka DV-2010 se skládá z kazajky s kuklou (kombinéza na horní polovinu těla), opasku a vrapové hadice vedoucí k filtroventilační jednotce. Na kukle kazajky se nachází stahovací pásy, stejně tak opasek kazajky lze nastavit podle výšky a postavy dítěte. Je kladen velký důraz na snadnost užití. U starších dětí se předpokládá, že oblečení ochranné kazajky zvládnou samy a dospělá osoba jim pomůže dotáhnout pásy a tkanice. Kontrolním mechanismem správného nasazení je vznik přetlaku v kazajce, která se nafoukne. [13]

2.3.3 Dětská ochranná maska

Obrázek 8 Fotografie zdravotních sester testujících plynové masky v anglické nemocnici [58]

Dětské masky jsou určeny pro děti od 1,5 roku. Ochranná maska ve spojení s ochranným filtrem zajišťují ochranu obličeje a dýchacích cest, a to před účinky bojových chemických látek, toxinů, biologických prostředků a před vnitřní kontaminací radioaktivními částicemi. Dětská ochranná maska se odlišuje od ochranné masky pro dospělé zejména tím, že je opatřena vrapovou hadicí sloužící k připojení ochranného filtru. Důvodem je snížení zátěže – hmotnosti ochranného filtru, který je zavěšen na rameni dítěte, aby nebyla přetěžována jeho krční páteř.

2.3.3.1 Dětská ochranná maska DM-1

Obrázek 9 Dětská ochranná maska DM-1 [10]

Dětská ochranná maska DM-1 je určena k ochraně dýchacích cest dětí od 1,5 roku až do 15 let. Jedná se o obličejovou masku s šestipáskovým gumotextilním upínacím systémem. Lícnice z pryže na bázi přírodního kaučuku je růžové barvy s pevně připevněnou vrapovou hadicí, aplikuje se s filtry MOF-2, MOF-4 nebo MOF-5. Využití konstrukce s vrapovou hadicí je dáno tím, že ochranné filtry MOF mají větší hmotnost (více než 250 gramů), a v rámci ochrany před poškozením krční páteře dítěte v důsledku zátěže, se filtr nemontuje přímo na masku jako u dospělých, ale filtr je umístěn v tašce, kterou má dítě pověšenou přes rameno a s maskou je filtr propojen dostatečně dlouhou hadicí. Hmotnost samotné lícnice činí 430 gramů. Masku je vyráběna ve třech velikostech. Velikost 0 je pro děti ve věku 18 měsíců až 3 roky a velikost 1 a 2 pro děti ve věku 3 až 15 let. Rezistenční doba pryže na yperit je 90 minut. Období výroby 1963 až 1970. [10]

2.3.3.2 Civilní ochranná maska CM-3

Obrázek 10 Civilní ochranná maska CM-3 [10]

Dětská ochranná maska CM-3 je určena k ochraně dýchacích cest dětí, mládeže a dospělého obyvatelstva od věku přibližně 6 let. Jedná se o obličejovou masku s šestipáskovým gumotextilním upínacím systémem (páskový). Lícnice z pryže na bázi přírodního kaučuku je šedé barvy a aplikuje se s filtry MOF-2, MOF-4 nebo MOF-5, které se šroubují přímo na vdechovací komoru lícnice. Samotná lícnice váží 420 gramů. Oční průzory zajišťují poměrně omezené zorné pole kolem 60 %. Období výroby 1962 až 1974. [10]

2.3.3.3 Civilní ochranná maska CM-3/3h

Obrázek 11 Civilní ochranná maska CM-3/3h [10]

Maska je určena k ochraně dýchacích cest dětí ve věku 6 až 15 let. Lícnice CM-3/3h je obličejová maska s šestipáskovým gumotextilním upínacím systémem. Lícnice z pryže na bázi přírodního kaučuku je šedé barvy s volně našroubovatelnou vřapovou hadicí a aplikuje se s filtry MOF-2, MOF-4 a MOF-5. Lícnice CM-3/3h je totožná s lícnicí CM-3, velikost č. 3, která je doplněna o vřapovou hadici. Hmotnost lícnice je 430 gramů. Zorné pole je totožné jako v případě ochranné masky CM-3 tedy kolem 60 %. Období výroby 1965 až 1972. [10]

2.3.4 Ochranné roušky

Jedná se o jednoúčelový prostředek určený k ochraně před radioaktivním prachem v oblasti spadových stop, když není k dispozici dostatek ochranných masek. Roušky nejsou určeny k ochraně před otravnými látkami, oxidem uhelnatým ani průmyslovým škodlivinám. Na tomto místě jsou uvedeny pro dotvoření představy, jakými prostředky individuální ochrany disponuje náš stát, respektive nachází se ve skladech Hasičského záchranného sboru ČR.

2.3.4.1 Ochranná rouška OR-1

Obrázek 12 Ochranná rouška OR-1 [20]

Slouží k ochraně dýchacích cest dětí od 9 měsíců věku až pro dospělé, chrání před účinky radioaktivních látek a zčásti před účinky biologických prostředků, jestliže se jedná o látky ve formě aerosolu nebo prachu. Vydávají se pro potřeby obyvatel, jež žijí v zónách havarijního plánování jaderných elektráren. Ochranná rouška je vyrobena z textilu a je tvořena přední textilní lícní částí, která má dva průzory s průhlednou fólií, podbradníku, těsnění a zadní upínací částí. Ve spodní části lícnice je vložena (mezi dvě textilní vrstvy) filtrační vložka z textilu, která zachytává prachové částice. K zadní části lícnice jsou přišity upínací pásky. Ochranná rouška váží 45 gramů a byla vyráběna ve čtyřech velikostech. Období výroby 1960. [15]

2.3.5 Filtry ochranných masek

Filtry pro ochranné masky jsou konstruovány tak, aby zabránily svými sorpčními vlastnostmi pronikání škodlivin do dýchací soustavy uživatele masky. Zabraňují průniku radioaktivních látek, bojových chemických látek a biologických agens, nezabraňují ovšem pronikání oxidu uhelnatému a proti některým průmyslovým škodlivinám chrání po omezenou dobu. V případě průmyslové havárie s únikem nebezpečných škodlivin nebo zamoření prostoru oxidem uhelnatým se filtry zaměňují za příslušné filtry průmyslového typu. Filtry jsou obecně založeny na principu filtrace, tedy metody oddělující nerozpustné tuhé látky, kapaliny a plyny od jiných pevných látek na základě

rozdílné velikosti částic frakcí, případně též aktivním rozpouštěním dané frakce ve filtru vůči nosnému médiu. [8, 10]

Filtry ochranných masek se dělí podle tvaru.

- Lícnicové
 - Nachází se uvnitř ochranné masky, označují se zkratkou „LF“ (lícnicový filtr). Váží cca 250 gramů a jsou trojúhelníkového tvaru.
 - Protože se jedná o součást ochranné masky, znesnadňuje tato skutečnost, až znemožňuje, výměnu filtru v zamořeném prostředí (nutnost masku zcela sejmout).
- Krabicové
 - Připevňují se zvnějšku ochranné masky.
 - Dělí se:
 - Malý ochranný filtr (MOF) váží cca 250 až 500 gramů, připevňuje se k lícnici masky, má válcový tvar a je použitelný do 0,5 % objemu (5 000 ppm) škodliviny v atmosféře. Výměna je jednoduchá a rychlá, je možné vyměnit v průběhu používání ochranné masky. Díky uvedeným vlastnostem jde o nejvíce používaný typ.
 - Velký ochranný filtr (VOF) váží nad 1 kilogram, připevňuje se k ochranné masce vrapovou hadicí, umísťuje se do brašny a má tvar kvádru. Má lepší ochranné vlastnosti i díky velikosti i větší kapacitu než malý ochranný filtr. Je použitelný do 2 % (20 000 ppm) škodliviny v atmosféře. Výměna filtru je snadná a rychlá, není nutné sejmout masku při výměně.

Dále je možné dělit ochranné filtry masek podle typu zachycovaných škodlivin nebo účinnosti zachycování. Ovšem pro prostředky individuální ochrany dětí jsou využívány malé ochranné filtry, a to z důvodu nejen snadnosti výměny, ale zejména s ohledem na jejich nízkou váhu. Ačkoliv v případě dětských kazajek nebo civilních masek pro děti jsou filtry zavěšeny přes rameno a s maskou spojeny vrapovou hadicí, je důležité, aby byly lehké a zejména menší děti je zvládli po delší dobu nést.

Vzhledem k uvedení dětského ochranného vaku DV-2010 a dětské ochranné kazajky DK-2010 je vhodné se ve zkratce zmínit i o filtroventilační jednotce.

Obrázek 13 Filtroventilační jednotka CleanAir Smart [13]

Tato jednotka se vyznačuje malými rozměry, jednoduchostí použití a také dlouhou životností. Vzhledem k nutnosti dlouhodobé skladovatelnosti byla filtroventilační jednotka vybavena lithiovou baterií zajišťující minimální pokles své kapacity, a to při skladování po dobu 10 let snížení kapacity o 10 %. Filtroventilační jednotka má také elektronický systém zajišťující při vybití baterie vyrovnávání napětí pro zabezpečení dostatečného výkonu po dobu používání. „Při vybití na hodnotu, kdy se blíží ukončení chodu z důvodu úplného vybití baterie, upozorní kombinovaný varovný signál uživatele k opuštění kontaminovaného prostoru nebo výměně baterie. Tento signál blikáním diody a pískáním varuje uživatele asi 15 min před úplným ukončením chodu (úplným vybitím

baterie).“ [13]

Filtroventilační jednotka jak v případě dětského ochranného vaku DV-2010 tak dětské ochranné kazajky DK-2010 zajišťuje takový výkon, který slouží „k dosažení požadovaných ochranných vlastností v oblasti těsnosti ochranných prostředků, a to i v případě použití kombinovaného filtru, kdy je průtok FVJ pouze 70 l.min-1. Prokázalo to i testování, které bylo provedeno ve speciálním zařízení pro měření průniku (těsnosti) prostředků individuální ochrany. Jak dětský vak, tak dětská kazajka při tomto testování splnily požadavky ČSN EN 12 941.“ [13]

2.4 Prostředky individuální ochrany – využití, skladování, dostupnost

Dostupné prostředky individuální ochrany pro zákonem stanovené kategorie (dle vyhlášky č. 380/2002 Sb.) jsou v současné době uskladněny ve skladech Skladovacího a opravárenského zařízení Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „Skladovací a opravárenské zařízení“) a jejich výdej nastává v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Sklady Skladovacího a opravárenského zařízení jsou dislokovány v obcích Drahanovice, Hluboká nad Vltavou, Jihlava, Kamenice, Kroučová, Skuteč, Velvary, Vizovice, Vlatislav a Zbiroh.

2.4.1 Zásady pro ošetřování prostředků individuální ochrany a jejich skladování

Prostředky individuální ochrany podléhají působení času (degradace materiálů) a pro zachování jejich požadovaných vlastností a prodloužení životnosti je nutné nakládat s nimi v souladu se státními normami¹¹, obecnými doporučeními a návodem výrobce.

Skladovací prostory pro prostředky individuální ochrany musí být suché, čisté, bezprašné a bez průvanu. Prostředky individuální ochrany je nutné chránit před působením organických rozpouštědel a dalšími chemikáliemi. Nesmí být skladovány v blízkosti tepelných zdrojů a na světle. Teplota ve skladu se musí pohybovat v konkrétním rozmezí, nesmí překročit 25 °C a klesnout pod -10 °C. Optimální relativní vlhkost by měla být kolem 65 %. Skladovací prostory by měly být vybaveny regály pro usnadnění manipulace. Povinností správce skladovacích prostor je zajistit proškolený personál a dodržovat obecné zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a dále zajistit objekt před neoprávněným vniknutím nebo proti požáru. [16, str. 130; 17, str. 64]

Dětské ochranné vaky se skladují *„rozvěšeny za koncové tkanice na dně vaku na dvou rovnoběžných tyčích (dle vyobrazení v návodu na použití, které je výrobcem vloženo do každé krabice). Rozvěšené dětské vaky jsou překryty fólií, textilem*

¹¹ Bližší informace lze nalézt v technické normě z roku 2006 (832201) ČSN EN 529 Ochranné prostředky dýchacích orgánů – Doporučení pro výběr, používání, ošetřování a údržbu – Návod.

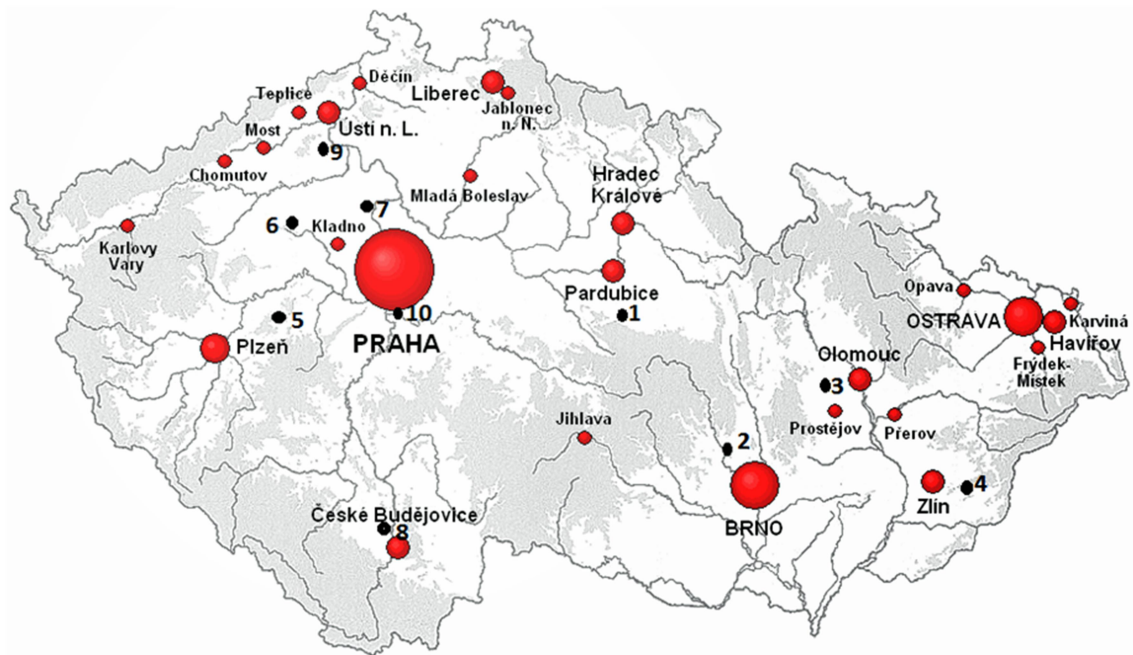
nebo papírem proti zaprášení. Jiné způsoby skladování než je uvedeno v návodu, není dovoleno používat. Kostry vaků s příslušenstvím zůstávají uloženy v krabicích dětského vaku. Krabice při uložení musí celou plochou ležet na rovné podložce a mohou být nejvýše v pěti vrstvách na sobě. Jiné způsoby skladování krabic nejsou přípustné. Používají-li se dětské vaky k výcvikovým účelům, je zakázáno strhávat krycí folie difuzního filtru.“ [18, str. 3]. Dětské ochranné kazajky se skladují v krabicích, v nichž jsou dodávány, a to nejvíce v pěti vrstvách na sobě. Dmychadla se skladují mimo krabici ve stavu uvolněném, přičemž jsou vloženy do polyetylenového sáčku. Ostatní díly a součásti se skladují v krabicích s kazajkou tak, aby nebyly deformovány a kazajku nepoškodily. Dětské ochranné masky se skladují nejlépe zabalené v originálním polyetylenovém sáčku nebo uložené v brašně. Brašny se skladují nejvíce v pěti vrstvách na sobě. Masky by měly být podloženy kartonem. Brašny uložené ve více vrstvách na sobě by měly být nejméně každý půlrok překládány tak, aby nejspodnější brašna byla na vrchu. Nejméně jednou za půl roku by měla být lícnice masky zkontrolována, není-li znečištěná a poškozená, guma není zpuchřelá, jsou-li upínací pásky pružné a neporušené, lícnice stále pruží a ventilky těsní. Při mírném znečištění se lícnice omyje teplou vodou s přídavkem saponátu, a následně opláchně vlažnou vodou, doporučuje se lehce po osušení lícnice lehce naklouzkovat. Masky se následně úplně suchá ukládá do hermeticky uzavřeného sáčku. [19, str. 3; 20, str. 3; 21; 22, str. 60]

Kontrola prostředků individuální ochrany probíhá nejméně jednou za půl roku. Po každé kontrole by měl být každý prostředek individuální ochrany opatřen štítkem s datem provedení kontroly. Byl-li prostředek individuální ochrany použit ke cvičným účelům, je nutné jej před uložením překontrolovat.

2.4.2 Dostupnost prostředků individuální ochrany

V souladu s Konceptí ochrany obyvatelstva 2006 byl materiál civilní ochrany, zahrnující i prostředky individuální ochrany, odsunut z úložišť organizačních složek státu, státních organizací, obcí, právnických osob a podnikajících fyzických osob do skladů Hasičského záchranného sboru ČR, konkrétně Skladovacího a opravárenského zařízení, a to k datu 31. října 2005. V souladu s opatřením Ministerstva financí č. j. 221/84067/2001 o změně příslušnosti hospodařit s majetkem státu nabylo Ministerstvo vnitra příslušnost hospodařit s materiálem civilní ochrany, Ministerstvo vnitra provedlo jeho řádné zaúčtování a nefunkční a neupotřebitelný materiál byl zlikvidován. [23]

Skladovací a opravárenské zařízení skladuje materiál pro ochranu obyvatelstva – tzv. materiál civilní ochrany pro vybrané kategorie obyvatelstva. V této souvislosti zabezpečuje *„opravy prostředků individuální ochrany určených jak pro děti, tak i pro dospělé na pracovišti v Olomouci a od 1. 7. 2008 na pracovišti Zbiroh. Jedná se především o dětské vaky, dětské kazajky a ochranné masky pro děti i dospělé. Kontrola spočívá ve vytrídění prostředků individuální ochrany na dobré a vadné. Vadné prostředky se fyzicky likvidují a u použitelných se provádí oprava, vyčištění, zkoušení a zabalení. U ochranných masek všech typů se provádí výměna vydechovacích a vdechovacích ventilků, těsnění sedla a dle potřeby výměna upínacích systémů, popřípadě zorníkových objímek, skel apod. Dále se provádí zkouška těsnosti a měří se odpor vydechovacího a vdechovacího ventilku. Tato zkouška probíhá na nejmodernějších přístrojích typu ‚ZUBR‘. Přezkoušené a vyčištěné prostředky individuální ochrany se označí rokem kontroly a balí se do nových kartonových obalů.“* [24].

Obrázek 14 Rozmístění skladů prostředků individuální ochrany na území ČR (červená kolečka značí počet obyvatel) 1. Skuteč, 2. Tišnov, 3. Drahanovice 4. Vizovice, 5. Zbiroh, 6. Kroučová, 7. Velvary, 8. Hluboká nad Vltavou, 9. Vlastislav, 10. Kamenice u Prahy [25, str. 46]¹²

2.4.3 Postup v případě výdeje prostředků individuální ochrany

Výdejní středisko prostředků individuální ochrany se aktivuje (uvede do provozu) v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Tato střediska jsou nástrojem civilní ochrany, jejich účelem je zajistit rychlý výdej prostředků individuální ochrany a plynulý přísun prostředků ze skladů Skladovacího a opravárenského zařízení do výdejního místa (výdejní středisko ve správním obvodu obce s rozšířenou působností). Obce s rozšířenou

¹² Sklad Tišnov byl dne 9. 1. 2014 předán z evidence Skladovacího a opravárenského zařízení do podřízenosti Krajského ředitelství Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje. Na mapě chybí označení skladu v Jihlavě.

působností mají povinnost výdejní střediska materiálně vybavit, zajistit personál a průběžně poskytovat informace obyvatelstvu týkající se vydávání prostředků individuální ochrany prostřednictvím obecní vyhlášky¹³. Pracovníkům výdejních středisek jsou poskytovány potřebné informace týkající se rozdělování prostředků individuální ochrany obyvatelstvu, s čímž souvisí povinnost obce s rozšířenou působností aktualizovat počty obyvatel jednotlivých kategorií, kterým by měly být vydávány prostředky individuální ochrany. Pracovníci zajišťují kontrolu totožnosti osob, jejich poučení ohledně manipulace s prostředky individuální ochrany a vedou příslušné evidence. Jestliže skladové prostředky individuální ochrany jsou nedostatečné, jejich doplnění má být řešeno systémem hospodářských opatření pro krizové stavy. V případě, že obdržенý prostředek individuální ochrany již není vzhledem k nastalé situaci potřeba, je každý, kdo jej má v držení, povinen odevzdat jej do výdejního skladu. Před odevzdáním do skladu by měly být prostředky individuální ochrany očištěny. Jestliže je zjištěno poškození prostředku individuální ochrany, je tento vytríděn a odvezen k případné opravě. [17, str. 64; 26, str. 68]

Stanovení výdeje prostředků individuální ochrany a další podrobnosti jsou náplní plánu individuální ochrany obyvatelstva. Plán individuální ochrany

¹³ Vzhledem k potřebě rychlého a celoplošného šíření informací by obvyklý způsob vyhlášení na úřední desce byl absolutně nevhodný, i když je povinností každé obce, resp. orgánu státní správy, zajistit vzdálený přístup k úřední desce, proto v tomto případě jsou obce s rozšířenou působností povinny zajistit šíření vyhlášky všemi dostupnými sdělovacími prostředky.

obyvatelstva obsahuje také postupy možné improvizované ochrany, ale zejména přehled a kapacitu školských, zdravotnických a sociálních zařízení nacházejících se na daném území, tedy mapuje rozsah zákonem zohledněných skupin s nárokem na prostředky individuální ochrany. Plán individuální ochrany dále uvádí seznam skladovacích prostor a jejich strukturu, odpovědné osoby za výdej a také seznam existujících prodejen prostředků individuální ochrany, které umožňují nákup těchto prostředků pro ostatní obyvatele. Ze zákona explicitně nevyplývá, jakou formou a jakým způsobem má být plán individuální ochrany zpracován, ani jak má být uložen a komu přístupný, pouze je zákonem stanoveno, že je součástí havarijního plánu¹⁴.

Postup výdeje prostředků individuální ochrany je těžké analyzovat, protože neexistují relevantní data, ze kterých by bylo možné vycházet, neboť v České republice nikdy nebyl vyhlášen stav ohrožení státu, natož válečný stav, a tedy ani výše popsáný postup, který v současné době je pouze „na papíře“, nebyl nikdy použit, stejně tak z dostupných zdrojů nevyplývá, že by proběhl nácvik výdeje prostředků individuální ochrany.

¹⁴ Argumentem a maiori ad minus je jednoznačné, že zákonné podmínky vztahující se k havarijnímu plánu musí být splněny i v případě plánu individuální ochrany, např. počet výtisků, přístupnost.

3 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

3.1 Cíl práce

Cílem teoretické části je rámcově osvětlit oblast prostředků individuální ochrany pro děti, zejména jejich historii, právní základ, popis jednotlivých typů, které buď jsou aktuálně evidovány v rámci materiálu civilní ochrany, s nímž disponuje Hasičský záchranný sbor ČR, nebo donedávna byly anebo by mohly být, a dále jejich využití a nakládání s nimi.

Cílem praktické části této diplomové práce je učinit komparaci úkolů veřejné správy v oblasti prostředků individuální ochrany dětí, resp. povinností uložených právními předpisy České republiky (v tomto případě reálná dispozice s těmito prostředky) s jejich reálným stavem. V této návaznosti byly vysloveny hypotézy, které se zakládají na tvrzení, že současný stav je neúnosný a je potřeba změny. Současně byly vysloveny tři varianty možných novelizací, resp. čtyři varianty, neboť nulová varianta obsahuje dvě podmnožiny, které se v současné době zdají reálné a příhodné. Cílem práce je tedy prozkoumat faktory, které mají vliv na současnou problematiku prostředků individuální ochrany pro děti, následně aplikovat zjištěná data v rámci analýzy jednotlivých navrhovaných variant, a tím dospět k vyloučení nevhodných návrhů úpravy a posouzení těch vhodných.

3.2 Navrhované varianty

3.2.1 Var. I tzv. „Nulová“ varianta

Vždy, když je zvažována změna, je nutné posoudit i aktuální stav, tedy tzv. „nulovou“ variantu, a zohlednit objektivně její výhody a přínosy, neboť není vyloučeno, že po vyhodnocení dostupných dat, ponechání současného stavu může být nejvýhodnějším řešením. Snahy vedoucí k zavedení

změn za jakoukoliv cenu se mohou snadno stát kontraproduktivními a fungující systém poškodit nebo nenávratně zničit. V rámci „nulové“ varianty jsem navrhla dvě možná řešení.

3.2.1.1 „Nulová“ varianta se zajištěním prostředků individuální ochrany

„Navrhuji ponechat současnou právní úpravu beze změny, ovšem prostředky individuální ochrany pro děti doplnit na požadované počty.“

3.2.1.2 „Nulová“ varianta bez zajištění prostředků individuální ochrany

„Navrhuji ponechat současnou právní úpravu beze změny. Prostředky individuální ochrany pro děti není nutné doplňovat. V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, by se prostředky individuální ochrany pro děti doplnily na aktuální požadované množství.“

3.2.2 Var. II Přenesení povinnosti

„Navrhuji přenést odpovědnost za zajištění prostředků individuální ochrany na zákonné zástupce dětí. Tedy v případě vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu by vznikla povinnost zákonnému zástupci dítěte zajistit prostředek individuální ochrany.“

Tato varianta předpokládá stanovení nejvyšší možné prodejní ceny konečnému zákazníkovi, neboť lze předpokládat, že v nastalé situaci by bez regulace došlo k markantnímu nárůstu ceny.

3.2.3 Var. III „Radikální“ varianta zrušující

„Navrhuji zrušit zajištění prostředků individuální ochrany dětí.“

Uvedená varianta zrušuje povinnost státu zajišťovat prostředky individuální ochrany dětí a upřednostňuje použití improvizované ochrany. Pořízení

prostředků individuální ochrany dětí nechává na úvaze jejich zákonných zástupců.

3.3 Hypotézy

Jestliže pracujeme s hypotézami, je nutné brát na zřetel, že hypotézu obecně nelze nikdy s naprostou jistotou dokázat. Hypotézy jsou efektivním nástrojem pro verifikaci hotových teorií, neboť je často deduktivně vyvozujeme z teorie a využíváme právě pro ověření pravdivosti teorie, případně spíše nepravdivosti. Lze na ně nahlížet i jiným způsobem, kdy často se stává, že na základě našich předběžných zkušeností a například i intuice uvažujeme o možných vztazích mezi pozorovanými jevy a na těchto základech stavíme a formulujeme hypotézu, a v takovém případě následným ověřením může dojít k zevšeobecnění a případné formulaci vědecké teorie. [27, str. 92-96]

Tato práce je vystavěna na komparativní metodě navíc za situace, kdy právní úprava a současný koncepční přístup nejsou veličinami kvantifikujícími a měřitelnými objektivním hodnotovým systémem. Oblast práva a s tím související problematika novelizací, aktualizací a změn obecně neposkytuje přílišný prostor pro využití explorativních způsobů práce s daty, při kterém by mohly být využity metody dedukce a logických operací, tedy zjišťovat podstatu vztahů a jevů s výsledkem explorační, jenž by umožnila tak snadno formulovat hypotézy. Základem kvalitativního výzkumu je sběr dat, aniž by na počátku byly stanovené základní proměnné a tento sběr je tedy rozprostřen široce. Z uvedených důvodů jsou zvolené hypotézy založeny na posouzení ekonomických faktorů, které lze považovat za objektivní a měřitelné pro posouzení jejich platnosti. Aby ovšem tato práce naplnila svůj obecný účel, tedy být přínosem pro zvolenou oblast, a s vědomím, že kvalitativní výzkum neumožňuje zobecňovat své závěry, ani je přenášet do jiného prostředí, bude součástí praktické části nastínění několika návrhů,

jakým by mohlo být směřováno v oblasti prostředků individuální ochrany pro děti, oproti současnému stavu, kdy právními předpisy dětem do 18 let, resp. do ukončení středoškolského studia, zajišťují za stanovených podmínek zvýšenou ochranu.

3.3.1 Hypotéza 1

„Jestliže by se stát, resp. vláda, rozhodl doplnit prostředky individuální ochrany pro zákonem stanovené kategorie tak, aby byly reálně a okamžitě k faktickému použití, jednalo by se o neefektivní, neekonomické a nehospodárné jednání.“

3.3.2 Hypotéza 2

„V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu není stát schopen zajistit vydání prostředků individuální ochrany zákonem stanoveným kategoriím, a to s ohledem na ekonomické faktory.“

4 METODIKA

Teoretická část diplomové práce je založena na zpracování dostupných zdrojů k dané tématice, v této souvislosti byly využity informační prameny tištěné a elektronické. V praktické části byly využity informační zdroje jak tištěné tak elektronické. Vyjma analýzy a komparace textu byla využita analytická technika STEEPLED a SWOT analýza.

Komparativní metoda zahrnuje techniku porovnávání, jehož prostřednictvím, lze jeden jev přiřadit k druhému, s cílem zjistit, jak se od sebe jevy liší nebo do jaké míry jsou shodné. Mezi základní pravidla komparace patří stanovení předmětu komparace, cíle komparace, kritéria komparace pro vlastní analýzu předmětu a vztahu komparace vzhledem k časové ose. V tomto případě je komparace zaměřena na porovnání stavu, který předpokládá a zaručuje česká legislativa se stavem skutečným. K získání relevantních dat byly zvoleny volně dostupné informace (výroční zprávy, analýzy či koncepce týkající se zvolené problematiky a zveřejňované v rámci činnosti jednotlivých institucí veřejné správy). Tím, že se jedná o volně dostupné dokumenty, které neobsahují žádný znak naznačující jejich utajovaný charakter nebo skutečnost, že se jedná o citlivé informace, dá se předpokládat, že se jedná o informace určené veřejnosti a vhodné ke zveřejnění.

K posouzení, třídění a kriterializaci relevantních dat byla vybrána analytická technika STEEPLED. Ačkoliv se může zdát využití této analytické techniky netradiční, upravila jsem ji pro účely této práce. Ať již mluvíme o prostředcích individuální ochrany jako o „zboží“ nebo „službě“, lze v mírně modifikované formě takto s touto problematikou pracovat a využívat v takovém případě tradiční obchodní analýzy. STEEPLED je akronymem počátečních písmen posuzovaných vnějších faktorů, jedná se o faktory sociální, technologické,

ekonomické, etické, politické, legislativní, ekologické a demografické.
[28, str. 265-266]

V rámci rozhodování o vhodnosti navrhovaných variant byla tradičně zvolena SWOT analýza, a to pro svůj integrující charakter získaných, vytříděných a hodnocených poznatků. Jejím účelem je identifikovat vnitřní a vnější faktory, které mají vliv na zkoumaný objekt (organizace, zboží, služba apod.), jeho efektivitu a zvolené strategie. Jednoznačnou výhodou analýzy SWOT je skutečnost, že ji lze použít v jakékoliv rozhodovací situaci, což je naprosto vyhovující pro tuto diplomovou práci. SWOT je akronymem počátečních písmen pro silné stránky (Strengths), slabé stránky (Weaknesses), příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats).

5 VÝSLEDKY

5.1 „S“ – Sociální faktory

Sociální faktory zahrnují průmět sociálních změn dovnitř organizace, resp. společnosti, a to včetně zahrnutí kulturních vlivů či historie.

Z historického hlediska (viz 2.1 *Historie prostředků individuální ochrany*) je na území našeho státu zjevný silný historický vliv týkající se kontinuálního vývoje prostředků individuální ochrany, a to i pro děti, kdy stát se na tomto podílel plnohodnotně (organizačně i finančně). Od roku 1958 se na území našeho státu vyskytovaly následující prostředky individuální ochrany pro děti – dětský ochranný vak DV-52, dětský ochranný vak DV-62, dětský ochranný vak DV-65, dětský ochranný vak DV-75, dětský ochranný vak DV-2010, dětská ochranná kazajka DK-52, dětská ochranná kazajka DK-62, dětská ochranná kazajka DK-88, dětská ochranná kazajka DK-2010, dětská ochranná maska DM-0, dětská ochranná maska DM-1 (velikost 1), dětská maska DM-3 (pouze prototyp), civilní ochranná maska CM-3/3h a CM-3. Z uvedeného vyplývá, že český stát považoval ochranu dětí za stejně podstatnou jako ochranu dospělého obyvatelstva. Vycházelo se z doktríny, že děti byly a jsou považovány za příslib budoucnosti a zodpovědný stát má povinnost je ochraňovat i za cenu zvýšených nákladů.

Obdobně i soudobá společnost se vyznačuje důrazem kladeným na ochranu dětí, neboť na ně nahlíží jako na velice zranitelné subjekty. Tento fakt souvisí se snižující se porodností a společenským požadavkem na zajištění jejich života a bezpečí, a to téměř za jakoukoliv cenu. Současná česká společnost je velice vnímavá vůči tématům týkajících se dětí, navíc jestliže se jedná o oblast jejich bezpečnosti. Pokud stát přijímá příkazující nebo restriktivní opatření z důvodu zvýšení ochrany dětí, společnost toto přijímá

příznivěji a rozhodně více pozitivně než ta samá opatření přijatá pro zvýšení ochrany jiných skupin. Ukázkovým příkladem je nutnost používat ochranou přilbu cyklisty mladšími 18 let při jízdě na jízdním kole¹⁵. V případě osob mladších 18 let se jedná o přijatelné bezpečnostní nařízení, v případě osob starších 18 let by se jednalo o nepřiměřený zásah do práv člověka na sebeurčení své vlastní bezpečnosti. Mezi další případy se řadí i vývoj v oblasti autosedaček a samonavíjecích bezpečnostních pásů, kdy vzhledem k délce stanovení jednotlivých povinností je zřejmý výraznější vývoj a inovace ve prospěch autosedaček. Lze vyslovit domněnku, že společnost obecně preferuje zajištění vyšší bezpečnosti dětí.

5.2 „T“ – Technologické a technické faktory

Technologické faktory se zaměřují nejen na stávající a nové technologie, ale vzhledem k zaměření této práce budou zmíněny i technické faktory ovlivňující prostředky individuální ochrany pro děti.

5.2.1 Výzkum, vývoj a inovace

Výzkum, vývoj a inovace prostředků individuální ochrany v současné době probíhají v rámci Institutu ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč (dále jen „Institut ochrany obyvatelstva“). V rámci této instituce je vyčleněn úzký kolektiv výzkumníků, který ve spolupráci s firmou Clean – Air s.r.o.,

¹⁵ Povinnost je stanovena § 58 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů.

IČ 273 16 475, se sídlem Luční 1391/11, Jablonec nad Nisou (dále jen „Clean – Air s.r.o.“), zkonstruoval několik prostředků individuální ochrany. Díky spolupráci těchto dvou subjektů vznikl systém „CA Smart“, který lze považovat za komplexní prostředek individuální ochrany určený nejen pro civilní obyvatelstvo, ale i profesionály z řad integrovaného záchranného systému. Systém CA Smart je založen na principu filtroventilace, který zajišťuje přetlak v ochranném prostředku bránící vniknutí škodlivin z okolního prostoru. *„Systém ‚CA Smart‘ byl původně vytvořen pro ochranu celé populace obyvatel České republiky – novorozenců, dětí i dospělých. Následně ale došlo k přehodnocení situace a v oblasti ochrany obyvatelstva by měl systém zabezpečovat pouze novorozence a děti do 10 let.“* [13]. Výzkum a konstrukce individuálních ochranných prostředků pro děti vycházela z nejnovějších poznatků v oblasti ochrany jednotlivých částí lidského těla, tak aby byla co nejvíce zajištěna bezpečnost a uživatelský komfort. Pro nejmenší děti byl vyvinut dětský ochranný vak DV-2010 (viz 2.3.1.3 *Dětský ochranný vak DV-2010*) jako náhrada stávajícího dětského vaku DV-75. Pro starší děti byla vyvinuta dětská ochranná kazajka DK-2010 (viz 2.3.2.3 *Dětská ochranná kazajka DK-2010*). V rámci vývoje bylo ustoupeno od požadavku na dlouhodobou snesitelnost těchto individuálních prostředků ochrany, neboť se předpokládá, že dítě by v tomto prostředku mělo být pouze na nezbytně nutnou dobu, pokud možno po dobu potřebnou k přesunu do úkrytu nebo po dobu evakuace do bezpečného prostoru. Při konstrukci byl kladen důraz na jednoduchost použití a také rychlost zpohotovostnění. [13]

V případě dětského ochranného vaku DV-2010 i dětské ochranné kazajky DK-2010 je v současnosti jeden zásadní problém, a to že nemají platnou certifikaci a v současné době není zájem ji obnovit, neboť to není rentabilní. [29]

5.2.2 Výroba

V současné době není v České republice mnoho firem, které by byly schopny vyrobit větší množství prostředků individuální ochrany:

- SIGMA GROUP a.s., IČ 607 02 001, Jana Sigmunda 313, 783 49 Lutín, výroba malých ochranných filtrů;
- Gumárny Zubří akciová společnost, IČ 000 12 122, Hamerská 9, 756 54 Zubří, výroba lícnic ochranných masek.

V současné době je na českém trhu pouze jedna firma věnující se výrobě prostředků individuální ochrany pro děti:

- MALINA – Safety s.r.o., IČ 254 30 238, Luční 1391/11, 466 01 Jablonec nad Nisou, výroba ochranného dětského vaku CleanAir Smart Baby a ochranné dětské kazajky CleanAir Child.

Maximální výrobní kapacity výše uvedených společností nelze bez bližších znalostí jejich provozních schopností, dodavatelských dohod, skladovacích prostor a dalších informací posuzovat a pro valnou většinu firem se jedná o informace, jež jsou obsahem obchodního tajemství ve smyslu § 504 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

5.2.3 Přehled stavu prostředků individuální ochrany

Následující tabulka představuje přehled stavu prostředků individuální ochrany, které jsou evidovány jako materiál civilní ochrany ve skladech Skladovacího a opravárenského zařízení v letech 2013 až 2018. Z tabulky vyplývá postupný pokles evidovaného materiálu. Nejmarkantnější úbytek je možné zaznamenat v rámci dětských lícnic (celkem), který činí 39,82 %.

V případě dětských vaků a dětských kazajek pokles činí necelou desetinu, stavy dětských vaků poklesly o 8,9 % a dětských kazajek o 7,2 %.

MCO	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Lícnice CM-4	1 517 280	1 565 127	1 565 095	1 564 628	1 556 056	1 358 493
Lícnice CM-5, 5D	7 160	6 938	6 230	7 393	8 147	7 937
Lícnice CM-6	3 008	3 105	2 986	2 728	2 468	2 384
Lícnice celkem:	1 527 448	1 575 170	1 574 311	1 574 749	1 566 671	1 368 814
Lícnice DM-1	306 226	295 648	293 312	276 128	207 811	185 618
Lícnice CM-3H	38 709	39 199	37 230	37 115	36 165	21 967
Dětské lícnice celkem:	344 935	334 847	330 542	313 243	243 976	207 585
Dětský vak DV-75	20 566	21 273	21 010	20 637	20 015	18 735
Kazajka DK-88	4 905	4 895	4 872	4 862	4 856	4 550
Filtr MOF-2	130 138	132 626	132 420	132 391	131 244	121 509
Filtr MOF-4	1 214 657	1 259 726	1 258 659	1 258 326	1 257 799	1 175 330
Filtr MOF-5	42 688	42 688	42 672	42 672	42 678	42 460
Filtr MOF-6, 6M	10 681	13 019	13 006	13 006	13 389	3 907
Filtry celkem:	1 398 164	1 448 059	1 446 757	1 446 395	1 445 110	1 343 206

Obrázek 15 Stavy využitelného MCO ve skladech SOZ HZS ČR v letech 2013 - 2018 [59]

5.2.4 „T“ faktory a navrhované varianty

V případě Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany by doplnění prostředků individuální ochrany probíhalo postupně ve zvoleném časovém úseku. Firmy by tam měly možnost připravit se na požadavek zvýšené výroby a učinit kroky efektivního plánování, tedy doplnění by probíhalo v rámci běžné výrobní kapacity. Mezi výhody tohoto postupu patří sekundární pozitivní důsledky, které zahrnují zvýšení zaměstnanosti v daných regionech, ale zejména podpora a růst trhu s prostředky individuální ochrany pro děti a zajištění jejich certifikace a komerčního prodeje.

V případě Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany by v případě potřeby znamenal požadavek na jednorázovou a hromadnou dodávku požadovaného množství. Přestože bude přijata premisa, že vznik války nebo válečného konfliktu, lze s dostatečným předstihem předvídat na základě určitých sledovaných jevů, nejspíše by čas poskytnutý k výrobě nebyl dostatečný vzhledem k časovým požadavkům výroby a výrobním

kapacitám firem. Také nákup vstupních materiálů a komponentů v krátkém časovém období by zasáhl daný trh a na základě zákonů trhu, konkrétně zákona nabídky, přímo „vystřelil“ ceny vstupních surovin do závratných výšin. Pokud by se podařilo překonat tento fakt nebo jej obejít například vytvořením zásob v rámci státních hmotných rezerv nebo „zastropováním“ cen vstupních surovin na základě zákona nebo smlouvy, objevily by se další komplikace ve výrobě, a to požadavek na skokové zvýšení zaměstnanců, výrobního zázemí, skladovacích prostor, navíc za situace, kdy je předpoklad zvýšené poptávky na výrobu prostředků individuální ochrany určené profesionálům, tedy Armády České republiky a vybraných složek integrovaného záchranného systému, u kterých je předpoklad přednosti při výrobě.

Při Var. II lze předpokládat, že jisté, poměrně malé procento zákonných zástupců nezletilých dětí, by si chtělo obstarat požadované prostředky pro děti, čímž by došlo k vytvoření poptávky a tedy i požadavku na zajištění certifikací a vytvoření trhu s prostředky individuální ochrany dětí. Ovšem ve zbylých případech by se opakovaly problémy stejně jako v případě Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany. Tedy byl by reálný předpoklad nedostatečného počtu vyrobených prostředků, což by nejspíše vyvolalo silnou nevoli ze stran zákonných zástupců, navíc pod vlivem obvyklé negativní medializace. Takže za situace, kdy by byl stát ohrožen zvnějšku (ohrožení jeho svrchovanosti, územní celistvosti, demokratických zásad nebo útokem ozbrojených složek jiného státu) by navíc vzniklo napětí uvnitř státu, který by mohl vést k narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku.

Var. III neklade požadavky na výrobu prostředků individuální ochrany pro děti, přesto by ze strany státu mělo být umožněno obyvatelům tyto prostředky si zakoupit, například podpořením nebo zvýhodněním jejich certifikace a následného prodeje.

5.3 „E“ – Ekonomické faktory

Ekonomické faktory zahrnují průmět finančních a hospodářských faktorů.

„Ochrana obyvatelstva představuje nezpochybnitelnou a neopomenutelnou součást bezpečnostního systému ČR. Důsledné vytvoření potřebných materiálních, technických, organizačních a legislativních podmínek pro přípravu a realizaci preventivních opatření zaměřených do oblasti minimalizace rizika vzniku a rozsahu následků mimořádných událostí a krizových situací, precizní příprava, plánování a následný rychlý a účinný zásah odpovědných složek přispívá k uchránění mnoha životů obyvatel, jejich majetku a životního prostředí před dopady těchto událostí. I přes tento nezpochybnitelný fakt, kdy systém ochrany obyvatelstva přispívá k úspoře finančních prostředků, je tento systém a jeho jednotlivé složky v poslední době v nelehké situaci. Krácení veřejných rozpočtů může mít na efektivitu fungování tohoto systému zásadní dopad.“ [6, str. 55].

V současné době dochází k neustálému snižování zásob materiálu civilní ochrany, postupně jsou ekologicky likvidovány zásoby, které nevyhověly v rámci jejich revizí a kontrol. Právě úsporná opatření zapříčinila, že nebyly a nejsou nakupovány nové prostředky individuální ochrany.

5.3.1 Státní podpora

Stát prostředky individuální ochrany nijak daňově nezvýhodňuje, nejde o odečitatelnou položku ze základu daně z příjmu, při prodeji náleží do základní sazby daně z přidané hodnoty ve výši 21 %, ani jiné zvýhodnění v rámci daňového systému nebylo zjištěno.

5.3.2 Cenotvorba

V rámci cenotvorby mimo období vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu podléhají prostředky individuální ochrany pro děti běžným tržním mechanismům. Na českém trhu je v současné době nabízena dětská

ochranná kazajka CleanAir Child (typ DK-2010) za cenu 9 936 Kč [30] a dětský ochranný vak CleanAir Baby (typ DV-2010) za cenu 9 246 Kč [31], přesto je fakticky zakoupit nelze, neboť výrobky nemají platnou certifikaci.

V případě Var. I by cena nakupovaných prostředků byla výsledkem dohody mezi státem a výrobcem, případně dodavatelem, kdy vlivem vysokého počtu odebraných výrobků by bylo dosaženo nižší ceny. Navíc v případě Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany by cestou veřejné zakázky mohlo být dosaženo výhodnější ceny a podmínek dodání.

Cena prostředků individuální ochrany by v rámci Var. II a Var. III podléhala běžným podmínkám trhu a cenotvorbě. V rámci Var. II při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu by bylo ze strany státu vhodné stanovit maximální prodejní ceny koncovému zákazníkovi. Případný rozdíl mezi „zastropovanou“ a tržní cenou by doplatil stát. Tento postup by bylo vhodné smluvně zavčas upravit.

5.3.3 Náklady v souvislosti s prostředky individuální ochrany

Následující tabulka představuje přehled nákladů, které by musely být vynaloženy, v případě, že by stát chtěl dodržet § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. Data vycházejí z informací vztahujících se k roku 2015.

Tabulka 1 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. [32, str. 51]

<i>Kategorie osob</i>	<i>Osoby</i>	<i>Skladem</i>	<i>Chybí</i>	<i>Kč/ks</i>	<i>Celkem [Kč]</i>
Děti do 1,5 roku	164 080	19 963	144 117	5 500	792 643 500
1,5-6 let	514 505	4 771	509 734	6 500	3 313 271 000
6-18 let	1 194 113	1 095 737	98 376	6 500	639 444 000
Zdrav. a soc. zař.	171 350	171 350	-	2 460	-
Doprovod	448 136	448 136	-	2 460	-
Ochranné filtry	2 492 184	1 445 360	1 046 824	390	408 261 360
Celkem					5 153 619 860

Následující autorská tabulka se týká toho samého, co předchozí tabulka, ovšem jsou upraveny vstupní údaje. Členění kategorií odpovídá využití nejnovějších dostupných typů prostředků individuální ochrany na trhu. Počty osob byly převzaty z databáze Českého statistického úřadu k datu 1. 1. 2017 [33]. Cena byla odhadnuta vzhledem k průměrné marži dodavatelů a množstevní slevě.

Tabulka 2 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. [vlastní]

<i>Kategorie</i>	<i>Vybavení</i>	<i>Počet osob</i>	<i>Skladem</i>	<i>Chybí</i>	<i>Kč/ks</i>	<i>Celkem [Kč]</i>
Do 12 měsíců	DV-2010, DV-75	112 544	18 735	93 809	6 500	609 758 500
1 – 10 let	DK-2010, DK-88	1 144 479	4 550	1 139 929	7 500	8 549 467 500
11 – 12 let	DM-1, CM-3/3h	201 746	207 585	-	-	0
13 – 18 let	CM-4, CM-5, CM-6	554 048	1 368 814	-	-	0
	MOF	755 794	1 343 206	-	-	0
Celkem						9 159 226 000

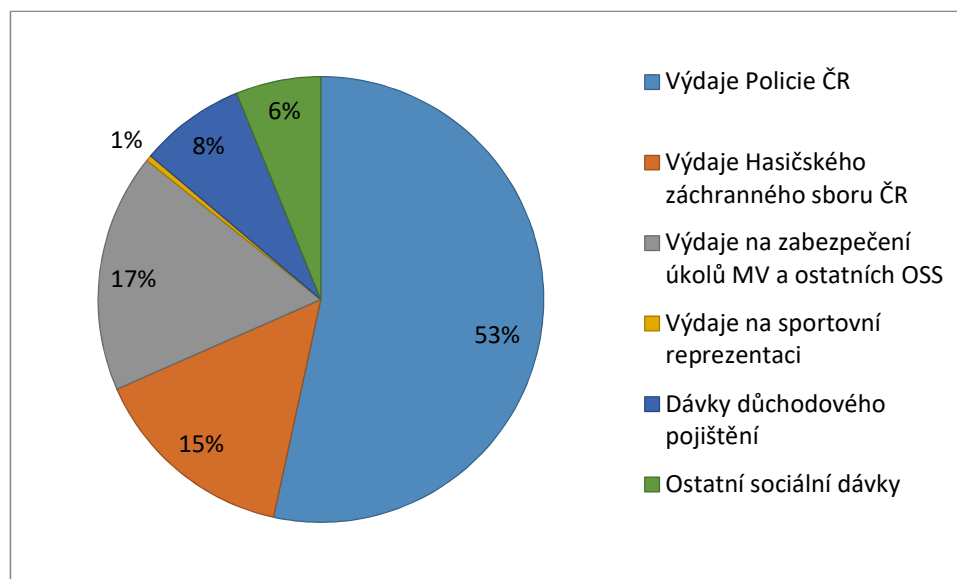
Jednorázové pořízení nejmodernějších prostředků individuální ochrany pro děti, i přes využití současných zásob, by znamenalo významný zásah do státního rozpočtu ve výši přes 9 miliard Kč.

5.3.4 Způsoby financování

V rámci Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany by se finanční prostředky vyčleňovaly v rámci běžného státního rozpočtu s promítnutím do rozpočtu Ministerstva vnitra. Pro názornost celkové výdaje Hasičského záchranného sboru ČR za rok 2017 činily 9 951 220 000 Kč, kdy podseskupení položek rozpočtové skladby 513 - Nákup materiálu zahrnovalo 421 408 000 Kč. Porovnáním požadovaných prostředků s celkovými výdaji Ministerstva vnitra zjevně vyplývá, že financování v rámci běžného hospodaření Hasičského záchranného sboru ČR, nepřipadá v úvahu, a to ani při rozložení doplňování v rozmezí 10 let. Pokud by se přesto objevil zájem o zajištění prostředků, bylo by nutné takovou situaci řešit již v rámci sestavování státního rozpočtu a přiřazením zvláštních finančních prostředků do příslušného rozpočtu organizace. [34, str. 29-30]

Tabulka 3 Výdaje Ministerstva vnitra ve struktuře specifických ukazatelů [34, str. 16]

<i>Ukazatel</i>	<i>Schválený rozpočet [tis. Kč]</i>	<i>Rozpočet po změnách [tis. Kč]</i>	<i>Skutečnost [tis. Kč]</i>
Výdaje Policie ČR	33 907 656	35 829 113	35 443 182
Výdaje HZS ČR	8 705 148	9 243 265	9 951 220
Výdaje na zabezpečení úkolů MV a ostatních OSS	11 374 457	11 532 364	11 490 242
Výdaje na sportovní reprezentaci	63 018	242 533	286 709
Dávky důchodového pojištění	5 253 208	5 096 208	5 090 235
Ostatní sociální dávky	4 043 954	4 200 954	4 097 354
Výdaje celkem (skutečné)	63 347 442	66 144 438	6 6358 941

Obrázek 16 Skutečné výdaje Ministerstva vnitra ve struktuře specifických ukazatelů [vlastní]

Financování v případě Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany by bylo začleněno v rámci sestavování nouzového státního rozpočtu nebo válečného státního rozpočtu. Podle § 31 zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových

pravidlech, a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „rozpočtová pravidla“) po vyhlášení stavu ohrožení státu vypracovává Ministerstvo financí České republiky (dále jen „Ministerstvo financí“) návrh mimořádného státního závěrečného účtu¹⁶ a návrh nouzového státního rozpočtu¹⁷ na zbytek roku. Podle § 32 rozpočtových pravidel po vyhlášení válečného stavu vypracovává Ministerstvo financí návrh mimořádného státního závěrečného účtu a návrh válečného státního rozpočtu¹⁸ na zbytek roku. Rozpočtová pravidla v § 31 a § 32 upravují případy, kdy je vyhlášen stav ohrožení státu a válečný stav, ovšem zákon nijak dále neobsahuje úpravu válečného státního rozpočtu a nejsou nikterak stanoveny zvláštnosti či postupy související s takovým stavem. Tento rozpočet je zcela v rukou příslušného ministerstva, v tomto případě Ministerstva financí. Je zřejmé, že následující rozpočtové kroky by vedly k posílení rozpočtu Ministerstva obrany, resp. resortu obrany a dalších oblastí souvisejících s bezpečností státu a ochranou obyvatelstva, a právě v této souvislosti by mohly být vyčleněny finanční prostředky na pořízení prostředků individuální ochrany pro děti. [35, str. 133; 36, str. 74]

¹⁶ Návrh mimořádného státního závěrečného účtu za období do nabytí účinnosti zákona o nouzovém státním rozpočtu vypracovává Ministerstvo financí ve spolupráci se správci kapitol a předkládá se vládě.

¹⁷ Návrh nouzového státního rozpočtu vypracovává Ministerstvo financí ve spolupráci se správci kapitol a do 15 dnů ode dne vyhlášení stavu ohrožení státu jej předloží vládě.

¹⁸ Při zpracování návrhu mimořádného státního závěrečného účtu a návrhu válečného rozpočtu postupuje ministerstvo obdobně jako u nouzového závěrečného účtu a u nouzového státního rozpočtu.

Var. II nezatěžuje státní rozpočet, neboť předpokládá přenesení finančních výdajů ze strany státu na zákonné zástupce dětí, ti sami by navíc měli možnost volby konkrétního prostředku individuální ochrany a jeho cenové relace, v případě dětí od 6 let by bylo možné využít jak dětskou kazajku, tak dětskou lícnici. Civilní masky jsou obecně levnější než prostředky individuální ochrany nejmenších dětí. Pokud by stát rozhodl „zastropovat“ prodejní cenu koncovým zákazníkům v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, vznikly by náklady spočívající v rozdílu mezi určenou cenou a tržní cenou, případně náklady dle smluvních či zákonných podmínek (podle formy a způsobu zvolené úpravy této oblasti), které by šly na vrub státu.

Var. III není spojena s náklady státu na pořízení prostředků individuální ochrany dětí.

5.3.5 Náklady spojené s uskladněním, údržbou a obnovou

U Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany je předpoklad vysokých finančních nákladů spojených s uskladněním a údržbou, a to jak fixních tak variabilních nákladů (náklady na skladovací prostory a jejich údržbu, provozní náklady, náklady na lidské zdroje). Při této variantě jsou dalším významným výdajem i náklady na obnovu prostředků individuální ochrany, které podléhají zastarávání a mají omezenou dobu skladovatelnosti.

V případě Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany odpadají náklady spojené s dlouhodobým uskladněním, pouze v případě potřeby by vznikly náklady spojené s jejich krátkodobým uskladněním, náklady na výdej prostředků a související logistiku, přechodný požadavek na zvýšení počtu pracovníků a zajištění jejich odměňování. V tomto případě také není předpoklad nákladů na obnovu prostředků.

Var. II nepředpokládá žádné náklady spojené s uskladněním prostředků individuální ochrany, jejich údržbou a obnovou. Stát by měl v takovém případě zajistit v rámci vzdělávacích aktivit školení v péči o prostředky individuální ochrany a umožnit majitelům těchto prostředků, nechat je zkontrolovat z řad odborníků (proškolených zaměstnanců Hasičského záchranného sboru ČR).

Var. III nepředpokládá žádné zvýšené náklady spojené s uskladněním, údržbou nebo obnovou.

5.3.6 Náklady spojené s likvidací

Likvidace prostředků individuální ochrany podléhá zákonu č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpadech“), kdy prostředky individuální ochrany jsou zařazeny ve vyhlášce č. 93/2016 Sb., o Katalogu odpadů v příloze „Katalog odpadů“ skupina „15 02* Absorpční činidla, filtrační materiály, čisticí tkaniny a ochranné oděvy“. Nutnost ekologické likvidace sebou nese zvýšené náklady.

Všechny navrhované varianty mají společné náklady na likvidaci týkající se postupně zastarávajících skladových zásob prostředků individuální ochrany. Var. I navíc zahrnuje náklady na likvidaci i nových skladových zásob. V případě Var. II je výhodou, že prostředky individuální ochrany, které například dosáhly své expirační doby, resp. maximální doby skladovatelnosti, mohou být jednotlivci odevzdány na příslušné sběrné místo k ekologické likvidaci.

5.4 „E“ – Ekologické faktory

V současné době je kladen důraz na ekologii a tento trend se odráží i na mezinárodní úrovni, kdy státy se na základě členství v mezinárodních

organizacích nebo jako strany mezinárodních smluv zavázaly podílet se na snižování ekologické zátěže, dodržování opatření a limitů v oblasti ekologie a dbát na ochranu životního prostředí. Tento trend je zřejmý i v České republice, kdy například v případě legislativních změn je součástí důvodové zprávy také povinnost zohlednit ekologické dopady.

Každá výroba hmotného zboží je spjata se vznikem ekologické zátěže. K objektivnímu posouzení ekologické zátěže výrobků se začala používat tzv. uhlíková stopa, která představuje sumu skleníkových plynů, které byly vypuštěny při výrobě daného výrobku (primární) nebo které vznikly v průběhu celého životního cyklu výrobku. [37, str. 38]

V případě prostředků individuální ochrany je nutné řešit zejména likvidaci těchto prostředků, která s sebou nese zvýšené náklady, neboť tato likvidace podléhá zákonu o odpadech, kdy prostředky individuální ochrany jsou zařazeny ve vyhlášce č. 93/2016 Sb., o Katalogu odpadů v příloze „Katalog odpadů“ skupina „15 02* Absorpční činidla, filtrační materiály, čisticí tkaniny a ochranné oděvy“.

Nejvíce zatěžující životní prostředí je Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany, kdy kromě aktuální zátěže výroby, je nutné počítat i s následnou likvidací a doplněním novými prostředky.

5.5 „P“ – Politické faktory

Politické faktory zahrnují existující i potenciální působení politických vlivů, ať již na mezinárodním poli, tak vnitrostátním. Faktické využití prostředků individuální ochrany pro děti, tak jak je v současné době koncipováno, je v podstatě omezeno na případy připravovaného nebo očekávaného válečného konfliktu.

5.5.1 Hrozba války

Při hodnocení současné bezpečnostní situace v Evropě nelze jednoznačně říci, že jde o úplně stabilní stav, ovšem riziko vzniku válečného konfliktu není v tomto regionu řazeno mezi hrozby aktuální a nenadálé. V rámci aktuálních rizik je vyjma terorismu spíše pravděpodobnější výskyt hrozeb havárií týkajících se chemických látek (výroba, přeprava, skladování apod.) a také možnost havárií jaderných elektráren. Bezpečnostní strategie České republiky i další dokumenty vztahující se k bezpečnosti upozorňují, že nevyřešené konflikty se všemi negativními důsledky mohou mít přímý i nepřímý vliv na bezpečnost státu. Neřešené spory etnického, teritoriálního nebo politického a ekonomického charakteru mají potenciál vyústit do ozbrojených konfliktů či svádět některé státy k budování sfér vlivu a zároveň oslabovat mechanismy kooperativní bezpečnosti i politické a právní závazky v oblasti evropské bezpečnosti. Ovšem obecně lze říci, že mezi nejnaléhavější a nejzávažnější hrozby jsou opakovaně řazeny „...různé projevy terorismu, zejména ve spojení s použitím zbraní hromadného ničení. Při zajišťování opatření k ochraně obyvatelstva bude nutné brát v úvahu také riziko výskytu nemocí s možností jejich přenosu ze zvířat na člověka, např. BSE a ptačí chřipky.“ [38, str. 43]. Bezpečnostní strategie České republiky jako současnou hrozbu neuvádí válečný konflikt. [45]

5.5.2 Politické důvody a postoje k právní úpravě

Současná úprava a koncepce prostředků individuální ochrany je zjevně pod vlivem historie a je zjevná snaha o zachování kontinuity. Ovšem svět se za tu dobu změnil, jsou tu nové hrozby a hlavně více nečekané. Již není možné stavět na tom, že je dostatek času na přijetí opatření. Přestože jsou tyto skutečnosti obecně známy, není dostatek politické vůle ke změnám. Často se objevuje argument, že to, co funguje, není potřeba měnit, ale tento přístup v sobě skýtá obvykle jeden velký háček, a to skutečnost, že to většinou

nefunguje. Když se ohlédneme do nedávné minulosti, v 90. letech 20. století se z řad odborníků ozýval požadavek na změnu koncepce krizové legislativy a systémových změn v rámci přípravy, řešení a likvidaci následků mimořádných událostí. Ale reálným podnětem vedoucím k přijetí politických rozhodnutí v této oblasti byly až ničivé povodně, které v druhé polovině 90. let 20. století zasáhly naše území. Takový postup rozhodně nelze považovat za vizionářský a protektivní.

Obyvatelé České republiky se obecně cítí bezpečně, jak opakovaně vyplývá z průzkumů veřejného mínění, kdy více než tři čtvrtiny dotazovaných se tak vyjádřily [39, 40]. Hrozba války nebo válečného konfliktu, kdy by mohly být prostředky individuální ochrany využity, není aktuálním tématem, a to ani ve společnosti, ani v rámci politického fóra. Pokud se na současnou problematiku individuálních prostředků pro děti podíváme s odstupem a bez znalostí reálného stavu, lze ji z pohledu vnějšího pozorovatele považovat za ideální - stát pro ty nejpotřebnější zajistí zdarma ochranné prostředky. Pokud by došlo ke změně, například zrušení, mohlo by to být negativně veřejností vnímáno. Za uvedených podmínek je zřejmé, že je absence politické vůle ke změnám.

5.5.3 „P“ faktory a jednotlivé varianty

Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany „pouze“ vyžaduje zajištění finančních prostředků. Už pouhé vyslovení požadavku na vyčlenění finančních prostředků ve výši 5 až 10 miliard Kč na pořízení prostředků individuální ochrany pro děti, které by navíc nejspíše nebyly reálně využity, a kdy většina státních složek se potýká s podfinancováním, by bylo naprosto politicky neprůchodné.

Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany je nejméně náročná varianta z politického pohledu. Není potřeba legislativních změn a s tím spojeného vyjednávání, stejně tak není potřeba aktuálně vyčlenit potřebné finanční prostředky.

Volbu Var. II lze také považovat v politickém komplexu za velmi problematickou a těžko prostupnou. Obecně jakékoliv přenesení povinností ze strany státu na občany, je přijímáno negativně, navíc pokud je to spojeno s finančními výdaji. V případě negativní mediální podpory by přijetí takového rozhodnutí mohlo mít závažné politické důsledky.

Var. III je politicky sporná. V podstatě je to nejpraktičtější řešení, ovšem je závislé na zvolené medializaci a způsobu prezentace veřejnosti.

5.6 „L“ – Legislativní faktory

Současná právní úprava je blíže rozvedena v podkapitole 2.2. *Právní úprava a koncepce – historie až po současnost*. Současná mezinárodní ani evropská úprava neklade specifické požadavky pro oblast individuálních prostředků pro děti. Obecně lze říci, že děti by měly požívat větší ochrany, ať již z důvodu jejich bezbrannosti a vyšší zranitelnosti, zejména v případech ozbrojených konfliktů.

„Právo je jedním z nejvýznamnějších prostředků stabilizace sociálních vztahů do vzniku lidské civilizace. Je významným a svého druhu nenahraditelným sociálním fenoménem.“ [41, str. 274].

5.6.1 Právní vědomí, právní stav a realita (de lege lata, de lege ferenda)

Právní vědomí je odrazem pozitivního práva a zároveň jde o hlavního hybatele změn.

„Z tohoto hlediska stěžejního pro právní vědu a právní praxi rozlišujeme právní vědomí:

de lege lata – podle platného práva – určuje, co má být po platném právu, co je v souladu s právem a co je protiprávní. Právnímu vědomí de lege lata odpovídá postup, který spočívá v dodržování právních norem pozitivního práva, nebo ve vědomí jeho porušování.

de lege ferenda – spočívá v hodnocení pozitivního práva z hlediska jeho správnosti a spravedlnosti. Z toho mohou vycházet představy o možných změnách v zákonech, jiných právních předpisech a pramenech práva a event. návrhy těchto změn v legislativním procesu.“ [42, str. 23].

Současná úprava je úzce svázána s předchozími úpravami a je zjevná jejich kontinuita, ovšem je nutné si uvědomit, že civilní obrana byla až do roku 1990 koncipována především jako součást opatření k přípravě státu a společnosti k obraně před následky konfrontační války, kdy existuje reálná hrozba použití zbraní hromadného ničení. Uvedené vyplývalo z vojensko-politické doktríny, která byla založena na skutečnosti, že ozbrojený konflikt může propuknout v řádu několika dní. Z této premisy vycházela i opatření, která směřovala k tomu, aby každý subjekt, včetně obcí, měst, výrobních závodů, škol a nemocnic, byl předem připraven na okamžité zahájení aktivit směřujících k ochraně obyvatelstva a udržení ekonomické stability. Organizace týkající se prostředků individuální ochrany, skladování či výdej, byl decentralizovaný, ovšem v současné době je zjevná centralizace v rámci Hasičského záchranného sboru ČR. Tato skutečnost naprosto narušuje účinnost a rychlost výdeje v případě potřeby. [3, str. 194]

Předpokládaný počet prostředků individuální ochrany a reálný stav je zřejmý z tabulky 2 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky

č. 380/2002 Sb. (5.3.3 *Náklady v souvislosti s prostředky individuální ochrany*). Z uvedené tabulky vyplývá zřejmý nesoulad mezi proklamovaným a reálným stavem. V rámci fungování právního státu by měl existovat soulad mezi těmito skutečnostmi.

Právní povědomí v oblasti prostředků individuální ochrany není z řad běžných občanů nijak kvalifikované. Toto téma není mediálně zajímavé, člověk na něj narazí buď náhodně, nebo vědomě z vlastního zájmu. Právní vědomí této problematiky mezi lidmi z blízkých oborů (např. studenti bezpečnostních oborů/ochrany obyvatelstva, zaměstnanci bezpečnostních složek) je sice na lepší úrovni než běžných občanů, ale přesto z 211 osob na otázku „*Pro jaké skupiny obyvatel se domníváte, že stát zajišťuje ochranné masky?*“ správně odpovědělo 47 dotazovaných, tedy pouhých 22,2 %. Je zjevný jistý druh skepticismu, neboť 109 dotazovaných, tedy celých 49 %, odpovědělo, že stát nezajišťuje pro nikoho ochranné masky. [43, str. 47]

5.6.2 „L“ faktory a jednotlivé varianty

Obě navrhované Var. I nevyžadují žádnou legislativní změnu. Skutečnost, že prostředky individuální ochrany by byly zajištěny v požadovaném množství, by znamenala splnění legitimního očekávání oprávněných subjektů, tedy právní vědomí *de lege lata* a *de lege ferenda* by bylo v souladu.

Var. II vyžaduje změnu právní úpravy, resp. novelizace zákona č. 239/2000 Sb., neboť v souladu s čl. 4 ústavního zákona č. 2/1993 Sb., usnesení

předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích¹⁹ a jen při zachování základních práv a svobod. Tato varianta navíc naráží na velmi závažný problém a to vymahatelnost. Jak sankcionovat porušení stanové povinnosti. Nejzávažnějším důsledkem porušení navrhované normy je samotná skutečnost, že osobě svěřené hrozí újma na zdraví v případě využití improvizovaných prostředků na úkor prostředků individuální ochrany. Jak tedy zajistit vynutitelnost požadovaného jednání je otázkou, neboť když stát uzná určitou právní normu a stanoví konkrétní povinnost, měl by zajistit její vynucení. Kumulace takových imperfektních norem snižuje důvěru v celý právní systém a ve svém důsledku oslabuje samotnou pozici státu jako obecného garanta práva a pořádku.

V případě Var. III by stačila novelizace § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb., zrušením odstavce (2) až (4).

5.7 „E“ – Etické faktory

Etika, jinak též teorie morálky, je filozofickou disciplínou zabývající se zkoumáním mravních rozměrů skutečnosti. Synonymem slova etika je morálka, představující správné jednání. Za etické faktory lze obecně považovat možnost vzniku korupce, poškození pověsti, neetickou reklamu

¹⁹Zásada *secundum et intra legem*.

či prodejní praxi, obchodní etiketu a etický kodex aj. Uvedené faktory nejsou aplikovatelné vzhledem k tématu této práce. Přesto svůj etický rozměr má každá z navrhovaných variant.

Současný systém zaručuje dětem právo na bezpečí, ovšem reálnou otázkou je, zda by v případě potřeby celý systém fakticky fungoval a zda by se prostředky individuální ochrany dostaly včas a v pořádku k cílovým subjektům. Nyní je poskytován ze strany státu psychologický efekt obrazu bezpečí, pokud ovšem systém nefunguje, je správné vyvolávat takový falešný pocit bezpečí? Takové jednání je spíše kontraproduktivní. Jedná se obecně o problematiku přenesené odpovědnosti. Je snadné se vzdát odpovědnosti za své jednání a přenést ji na někoho jiného a více se o nic nestarat. Ovšem základem ochrany vlastní osoby, ať již se jedná o sebeobranu, civilní ochranu nebo ochranu před mimořádnými událostmi, je připravenost, osobní znalosti a zkušenosti. Jestliže člověk nemá touhu nebo ochotu učit se o tom, jak se například bránit proti útoku chemickou zbraní, protože „válka je daleko“ a stát přece nějaké ochranné masky má a postará se, jak takový člověk asi bude ochotný se školit proti havárii s únikem chemické látky, kdy výskyt je o hodně pravděpodobnější a tak nečekaný, že stát ani jeho jednotlivé složky nemají možnost při prvotním zásahu přijmout jakákoliv opatření.

Nakolik je etické rozhodovat o tom, které skupiny si zaslouží „lepší“ ochranu²⁰? V případě dětí samozřejmě etický a morální konflikt nevzniká, ale co otázka doprovodu dětí. V souladu s § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. se výdej ochranných masek provádí i pro jejich doprovod. Legislativně není nijak pojem doprovod upraven, není zřejmé, co je to za osobu, kolik jich bude, podle jakého klíče bude doprovod vybrán. Počty osob, kterých by se to týkalo, se pouze odhaduje.

V souladu s výše uvedeným vyvstává otázka, kam až by stát měl ve výdajích na zajištění bezpečnosti zajít. Kde je hranice efektivity? Ve chvíli kdy vydání další jednotky finančních prostředků nepřináší očekávané zvýšení jednotky bezpečnosti, i za cenu, že bezpečnost není na požadované výši? Stát by měl hospodařit vyváženě a transparentně, zejména když sám zákonem stanoví svým jednotlivým organizačním celkům, že musí se svěřeným majetkem pečovat s péčí řádného hospodáře. Navíc je hrozba války považována za málo pravděpodobnou, nebylo by efektivnější a etičtější raději vydávané finanční prostředky investovat spíše do vzdělávání a medializace, například cílit na proškolení tvorby improvizovaných prostředků ochrany pro děti.

V souvislosti s posouzením etických faktorů vyvstává řada opravdu zajímavých filozofických otázek, ale při celostním posouzení problematiky, se nejedná o faktory mající významný vliv na rozhodování v rámci této práce.

²⁰ Myšleno poskytnutí prostředků individuální ochrany, zatímco zbytek obyvatel je odkázáno na vlastní kreativní způsoby použití improvizované ochrany.

5.7.1 „E“ faktory a jednotlivé varianty

Var. I vyvolává dojem zvýšení bezpečnosti dětí, ovšem pouze za faktického fungování celého systému, jinak tato varianta vyvolává pocit falešného bezpečí, a tím snížení ochoty učit se sebeochraně vlivem přenesené odpovědnosti.

Var. II by jistě z pohledu povinných osob (zákonných zástupců) byla naprosto neetická a nemorální, protože stát svou vlastní odpovědnost pouze přesouvá na jiné subjekty a nadměrně je zatěžuje. V současnosti občané spíše očekávají, že stát tu má být pro ně, starat se o jejich potřeby a pomáhat je zabezpečovat, a nikoliv naopak, aby občané přebírali základní povinnosti státu a navíc na své náklady. Potřeba bezpečí je na Maslowově pyramidě (potřeb) řazena na druhé místo a společně se zajištěním fyziologických potřeb tvoří základnu pyramidy. Pocit bezpečí je potřebou biologickou (primární).

Var. III může vyvolat dojem snížení bezpečnosti dětí, ovšem vzhledem k reálnému stavu, je navrhovaná varianta nejspravedlivější, a tedy i morální, neboť neposkytuje falešný pocit bezpečí, neslibuje nespílitelné, ale přímo říká, že každý se o sebe má umět postarat sám (důraz na sebeochranu, znalost improvizované ochrany apod.).

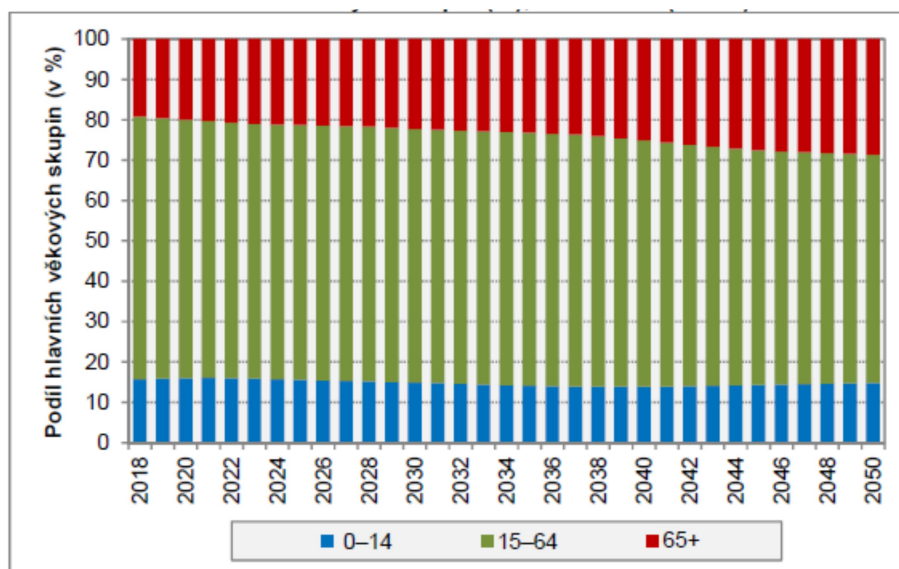
5.8 „D“ – Demografické faktory

V České republice se dlouhodobě projevuje stárnutí populace, příčinou je pokles porodnosti a zároveň prodloužení naděje dožití, tzv. střední délky života. Stárnutí populace je všudypřítomné a jde o celosvětový fenomén, pouze jednotlivé země se nacházejí v různých fázích tohoto procesu a probíhající tempo se liší.

Věková skupina	2018*	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Celkem (tis.) ve věku: 0–14	1 670,7	1 709,0	1 673,6	1 607,2	1 519,3	1 494,2	1 536,6	1 590,9
15–64	6 899,2	6 831,1	6 794,9	6 773,4	6 746,0	6 549,6	6 241,2	6 069,7
65+	2 040,2	2 134,3	2 293,0	2 403,3	2 498,6	2 698,8	2 958,2	3 075,6
Celkem (%) ve věku: 0–14	15,7	16,0	15,6	14,9	14,1	13,9	14,3	14,8
15–64	65,0	64,0	63,1	62,8	62,7	61,0	58,1	56,5
65+	19,2	20,0	21,3	22,3	23,2	25,1	27,6	28,6
Muži (tis.) ve věku: 0–14	856,5	876,3	859,7	826,8	782,2	769,3	791,2	819,2
15–64	3 508,8	3 481,8	3 473,5	3 466,5	3 454,2	3 356,0	3 201,8	3 113,2
65+	854,4	899,7	977,5	1 036,5	1 092,3	1 204,1	1 345,1	1 414,4
Muži (%) ve věku: 0–14	16,4	16,7	16,2	15,5	14,7	14,4	14,8	15,3
15–64	67,2	66,2	65,4	65,0	64,8	63,0	60,0	58,2
65+	16,4	17,1	18,4	19,4	20,5	22,6	25,2	26,5
Ženy (tis.) ve věku: 0–14	814,1	832,7	813,9	780,4	737,1	724,9	745,5	771,8
15–64	3 390,4	3 349,4	3 321,4	3 306,9	3 291,9	3 193,6	3 039,4	2 956,5
65+	1 185,8	1 234,6	1 315,5	1 366,7	1 406,3	1 494,7	1 613,1	1 661,2
Ženy (%) ve věku: 0–14	15,1	15,4	14,9	14,3	13,6	13,4	13,8	14,3
15–64	62,9	61,8	60,9	60,6	60,6	59,0	56,3	54,9
65+	22,0	22,8	24,1	25,1	25,9	27,6	29,9	30,8

*Reálné údaje.

Obrázek 17 Obyvatelstvo v České republice podle hlavních věkových skupin a pohlaví, 2018–2050 (k 1. 1.) [44 str. 41]

Obrázek 158 Podíl hlavních věkových skupin (%) 2018–2050 (k 1. 1.) [44 str. 42]

S ohledem na data Českého statistického úřadu se neočekávají skokové změny ve složení obyvatelstva. „Dětská složka populace (osoby do 15 let věku), která nepřerušeně roste od roku 2008, by měla početně nabývat již jen do roku 2022, a to z 1,67 na 1,72 milionu (tj. o 3 %). V období 2023–2039 lze naopak očekávat její každoroční početní zmenšování k minimu o počtu 1,49 milionu 0–14letých dětí

v populaci k 1. 1. 2039... Od roku 2040 by měla dětská složka obnovit trend růstu (s průměrným ročním přírůstkem 0,6 % v období 2040-2050), a to v souvislosti se sekundární vlnou vyšší porodnosti z let 2007-2010. Počet dětí mladších 15 let by však do poloviny stolení (ani později v 2. polovině století) již neměl přesáhnout hranici 1,6 milionu.“ [44, str. 42]. S ohledem na uvedené, lze dospět k závěru, že demografické faktory nemají významný vliv na rozhodování.

5.9 SWOT analýza a vyhodnocení hypotéz

Následující část se věnuje SWOT analýze jednotlivých navrhovaných variant se závěrečným doporučením vhodnosti a vyhodnocením stanovených hypotéz.

5.9.1 „Nulová“ varianta se zajištěním prostředků individuální ochrany

„Navrhuji ponechat současnou právní úpravu beze změny, ovšem prostředky individuální ochrany pro děti doplnit na požadované počty.“

	Pozitivní	Negativní/Škodlivé
INTERNÍ FAKTORY	Silné stránky	Slabé stránky
	STRENGTHS	WEAKNESSES
	1 Zajištění celoplošného pokrytí PIO	1 Vysoké pořizovací náklady
	2 Připravenost k použití PIO	2 Vysoké finanční náklady spojené s údržbou a dlouhodobým skladováním
	3 Není potřeba legislativních změn	3 Náklady na obnovování PIO
	4	4 Náklady na likvidaci zastarávajících PIO
	5	5 Složitý systém výdeje (centralizovanost)
	6	6 Ekologická zátěž - výroba a likvidace nových PIO
7	7 Politicky neprůchozí varianta vzhledem k financování	
EXTERNÍ FAKTORY	Příležitosti	Hrozby
	OPPORTUNITIES	THREATS
	1 Využití při nácvicích	1 Zastarávání PIO a náročnost likvidace
	2 Mediální prezentace podpory bezpečnosti a funkce státu jako ochránce	2 Při jednorázovém pořízení PIO ztížení postupného obnovování
	3 Ekonomická podpora trhu s PIO	3 Dodavatelé nebudou schopni jednorázově dodat požadované množství PIO
	4 Příležitost pro výzkum, vývoj a inovace	4 Nedostatečné personální zajištění (údržba a skladování)
	5	5 Nemožnost financovat v rámci běžného hospodaření HZS ČR
	6	6
7	7	

Obrázek 16 SWOT analýza Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany [vlastní]

Analýza této možnosti skýtá velice zajímavé příležitosti a silné stránky. Zajištění celoplošného pokrytí by bylo maximum, co by stát mohl udělat

pro ochranu dětí. Stát by přímo disponoval s prostředky individuální ochrany a ty by mohly být zařazeny do různých nácviků a cvičení jak složek integrovaného záchranného systému, tak i civilních cvičení, která v současné době velice chybí. Další velkou výhodou by byla ekonomická podpora trhu s prostředky individuální ochrany, který v současné době neexistuje. Tím, že stát by do budoucna obnovoval zásoby, by byl vyvíjen tlak na další výzkum, vývoj a inovace, a nestalo by se jako v současnosti, že nejmodernější prostředky individuální ochrany nemají platnou certifikaci.

Na druhou stranu porovnáním negativních stránek navrhované varianty byly zjištěny četné a závažné nevýhody. V případě požadavku na doplnění stavů v co nejkratším čase, je reálné, že výrobci nebudou schopni tento požadavek vzhledem k výrobním kapacitám naplnit. V případě jednorázového nákupu současně vyvstává problém obnovy zásob, neboť dospějí do konečné fáze vyřazení ve stejnou dobu, s čímž se pojí opět skokové náklady. Zmíněná negativa se dají překlenout vhodným plánováním.

Výsledná analýza ovšem dokázala dvě téměř nepřekonatelné překážky. V první řadě ekonomická otázka (blíže podkapitola 5.3 „E“ – *Ekonomické faktory*). Získat finance na nákup prostředků individuální ochrany je v současné době politicky naprosto nereálné a neobhajitelné, navíc ve spojení s navýšením financí na skladování, údržbu a na personální zajištění obslužnosti skladů. Skladování a kontrola více než 2 milionů prostředků individuální ochrany, tento počet nezahrnuje prostředky pro další vybrané kategorie, by vyžadovalo výrazné navýšení pracovníků. V současné době nízké nezaměstnanosti, stanoveným profesním požadavkům a finančnímu ohodnocení, by bylo obtížné zajistit vhodné pracovníky. Ovšem i když odhlédneme od ekonomických faktorů, vyvstává další problém, a to význam a využitelnost prostředků individuální ochrany. Současná úprava (využitelnost

v rámci vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečném stavu) je natolik omezující, že pořízení prostředků individuální ochrany by se nevyplatilo, stát by v souvislosti s jejich vlastnictvím nedosáhl požadovaného užítku, s největší pravděpodobností by prostředky byly uloženy, nic se s nimi nepodnikalo, vyjma údržby, a postupně by jen zastarávaly. Potřebného užítku by mohlo být dosaženo při využitelnosti i v jiných případech mimořádné události či přípravě na ní, tomu však brání současný systém výdeje. Systém výdeje prostředků (centralizovaný systém) individuální ochrany lze považovat za nepraktický, a navíc nepropracovaný. Při posouzení obrázku 14 Rozmístění skladů prostředků individuální ochrany na území České republiky je zřejmé, že alokace skladů zajišťující výdej prostředků neodpovídá rozložení obyvatelstva. Dále chybí bližší úprava (pokyn, nařízení nebo jiná interní norma) způsobu výdeje, vyjma § 17 odst. 4 vyhlášky č. 380/2002 Sb., a jen stěží si lze představit, jak například rodiče, resp. zákonní zástupci, 201 tis. pražských dětí²¹ se hromadně vydají pro přidělené prostředky individuální ochrany do skladu Kamenice (u Prahy). Teoreticky by měl výdej probíhat tak, že ze skladů Skladovacího opravárenského zařízení budou prostředky individuální ochrany přemístěny do výdejních míst ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, které předtím výdejní středisko zřídí a vybaví. Logistické zajištění, jak převoz do výdejních míst, tak k oprávněným subjektům, si lze těžko představit. Není nijak řešeno v jakém počtu zásobovat sklady potřebným množstvím prostředků individuální ochrany. Obvyklý

²¹ Český statistický úřad tento počet eviduje k 31. 12. 2017 ve věkové skupině 0–14 let.

způsob je řešení dle trvalého pobytu, ovšem mnohé děti mají trvalý pobyt odlišný od bydliště a to někdy i v řádu stovek kilometrů, jak řešit děti s cizí státní příslušností a pobytem mimo území České republiky. Celý tento systém je založen na mnohých úkonech, časové náročnosti a možných vzniklých administrativních zmatků.

Navrhovaná varianta je také v úplném rozporu se současnými tendencemi. Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 dospěla ke stejným závěrům ohledně nereálné aplikace navrhované varianty. *„S přihlédnutím k velmi problematickému přidělování těchto prostředků (časová náročnost na organizaci, převoz z centrálních skladů, výdej, evidenci a další) a k velkému finančnímu objemu na pořízení, skladování, pravidelné zkoušky ochranných prostředků a k nutné, výrobcem předepsané, obměně malých ochranných filtrů (bez kterých jsou ochranné prostředky nepoužitelné) se jeví pro stát jako neefektivní ve výrazně hromadném počtu pořizovat uvedené prostředky individuální ochrany. V současnosti se tedy nepočítá s navyšováním financí pro zabezpečení prostředků individuální ochrany pro vybrané skupiny obyvatel v případě stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.“* [46, str. 55].

S ohledem na zjištěné závěry analýzy, tuto variantu nelze v žádném případě doporučit, a to z ekonomických důvodů a kvůli systémovým problémům (řešení výdeje).

5.9.2 „Nulová“ varianta bez zajištění prostředků individuální ochrany

„Navrhuji ponechat současnou právní úpravu beze změny. Prostředky individuální ochrany pro děti není nutné doplňovat. V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, by se prostředky individuální ochrany pro děti doplnily na aktuální požadované množství.“

	Pozitivní	Negativní/Škodlivé
INTERNÍ FAKTORY	Silné stránky	Slabé stránky
	STRENGTHS	WEAKNESSES
	1 Zajištění celoplošného pokrytí PIO	1 PIO nejsou fakticky k dispozici
	2 Minimalizace nákladů na údržbu a dlouhodobé skladování	2 Problémy spojené s hromadnou výrobou - zajištění dostatku vstupních surovin
	3 Není potřeba legislativních změn	3 Zajištění přechodného uskladnění a logistiky
	4	4 Složitý systém výdeje (centralizovanost)
	5	5
6	6	
7	7	
EXTERNÍ FAKTORY	Příležitosti	Hrozby
	OPPORTUNITIES	THREATS
	1 Nákup nejmodernějšího vybavení	1 Neschopnost jednorázově vyrobit a dodat požadované množství
	2 Jednorázový výdaj a jen v případě nutnosti	2 Ohrožení dodávek PIO pro Armádu ČR a IZS
	3 Mediální prezentace podpory bezpečnosti a funkce státu jako ochránce	3
	4 Financování v rámci nouzového státního rozpočtu nebo válečného státního rozpočtu	4
	5	5
6	6	
7	7	

Obrázek 20 SWOT analýza Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany [vlastní]

Analýza navrhané varianty je důkazem velice silných stránek a přínosných příležitostí. Skutečnost, že není potřeba právních úprav, není nijak podstatná, ale minimalizace nákladů na údržbu a dlouhodobé skladování prostředků individuální ochrany, a to vše při celoplošném pokrytí prostředky individuální ochrany, je silným argumentem ve prospěch této varianty. Nákup až v případě potřeby umožňuje zakoupení nejmodernějších prostředků. Navíc financování v rámci sestavování nouzového státního rozpočtu nebo válečného státního rozpočtu zajišťuje reálnější vyčlenění finančních prostředků, než v rámci běžného hospodaření státu, navíc za situace podložené faktickou a aktuální potřebou.

Přesto nevýhody navrhané varianty opět výrazně převažují nad výhodami. Vyjma opakovaných problémů v systému výdeje prostředků individuální ochrany jako u předchozí varianty, je naprosto zásadní vznik komplikací spojených s hromadnou výrobou prostředků individuální ochrany. Jak již bylo uvedeno v podkapitole 5.2 „T“ – Technologické a technické faktory, výrobní kapacity firem jsou omezené a v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu nelze očekávat možnost extrémního skokového

navýšení. Zvýšení zájmu po vstupních surovinách a komponentech by mohlo negativně ovlivnit jejich cenu, v horším případě by se mohly stát nedostupnými. Výroba by byla ohrožena nedostatkem personálu, nedostatkem technologických kapacit i nedostatkem vstupních surovin. S vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu lze očekávat zvýšení poptávky po prostředcích individuální ochrany určené profesionálům, tedy pro Armádu České republiky a pro vybrané složky integrovaného záchranného systému. Je logické upřednostnit dodávky pro profesionály, ovšem to by se mohlo setkat s negativní reakcí veřejnosti.

Zajištění prostředků individuální ochrany dětí pro případ potřeby by bylo nutné dopředu smluvně ošetřit, ať již na základě smlouvy o smlouvě budoucí nebo jiné inominátní smlouvy, a v této souvislosti i upravit maximální prodejní cenu koncovým zákazníkům. V případě nedostatečných výrobních kapacit a tedy i nedostatku prostředků individuální ochrany lze očekávat vznik černého trhu se všemi jeho negativními důsledky.

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 jako jedno z možných řešení současné situace navrhuje totožný postup. *„Pro případ stavu ohrožení státu a válečného stavu lze v součinnosti se SSHR prostřednictvím smluvního vztahu s výrobcem prostředků individuální ochrany zabezpečit přednostní dodávku pro obyvatelstvo na základě rozhodnutí vlády ČR (smlouva o smlouvě budoucí; jiný obchodně-právní institut).“* [46, str. 56].

Analýza navrhované varianty poukazuje na závažné a těžko překonatelné komplikace spojené s hromadnou výrobou požadovaného množství prostředků individuální ochrany, dále navrhovaná varianta vykazuje systémové nedostatky spojené s výdejem prostředků individuální ochrany, proto tuto variantu nelze doporučit.

5.9.3 Var. II Přenesení povinnosti

„Navrhuji přenést odpovědnost za zajištění prostředků individuální ochrany na zákonné zástupce dětí. Tedy v případě vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu by vznikla povinnost zákonnému zástupci dítěte zajistit prostředek individuální ochrany.“

	Pozitivní	Negativní/Škodlivé
INTERNÍ FAKTORY	Silné stránky	Slabé stránky
	STRENGTHS	WEAKNESSES
	1 Přenesení pořizovacích nákladů na zákonné zástupce (pozice státu)	1 <u>Nutnost zákonné úpravy</u>
	2 Přenesení odpovědnosti a nákladů za uskladnění a údržbu	2 <u>Přenesení pořizovacích nákladů na zákonné zástupce (pozice zákonných zástupců)</u>
	3 Přímá dispozice s prostředky, okamžité využití	3 <u>Negativní přijetí veřejností</u>
	4 Využití pro další mimořádné události	4 <u>Politicky těžko průchozí varianta</u>
	5	5 <u>Problémy spojené s hromadnou výrobou - zajištění dostatku vstupních surovin</u>
6	6 <u>Stanovení maximální prodejní ceny pro koncové zákazníky</u>	
7	7	
EXTERNÍ FAKTORY	Příležitosti	Hrozby
	OPPORTUNITIES	THREATS
	1 Zvýšení odpovědnosti obyvatelstva, vč. dětí, za vlastní ochranu	1 <u>Silná nevůle ze strany zákonných zástupců</u>
	2 Podpora trhu s PIO	2 <u>Nutnost náhradního řešení v případě tzv. sociálních případů</u>
	3 Příležitost pro výzkum, vývoj a inovace	3 <u>Možnost vzniku napětí ve společnosti (narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku)</u>
	4	4 <u>Nutnost vytvoření sankčního systému jinak prakticky nevymahatelná norma</u>
	5	5
6	6	
7	7	

Obrázek 171 SWOT analýza Var. II [vlastní]

Analýzou bylo zjištěno, že tato varianta má jak silné argumenty pro přijetí, tak současně silné protiargumenty. Mezi nesporné výhody je skutečnost, že prostředky individuální ochrany by při včasém pořízení bylo možné ihned používat, a to i pro jiné situace než jen zákonem předpokládané. Každý kdo by měl prostředky ve vlastnictví, by měl možnost naučit se s nimi kvalifikovaně manipulovat a případně si obstarat i další informace k vlastní sebeochraně. Tím, že člověk „vnese“ do svého života danou věc (v tomto případě prostředek individuální ochrany), která je symbolem (v tomto případě hrozby útoku/nehody s výskytem radiace nebo nebezpečných chemických látek), připustí dané riziko a snáze přijme odpovědnost nebo projeví hlubší zájem o danou problematiku. Nyní když prostředky individuální ochrany jsou uloženy někde daleko ve skladech, má člověk pocit, že nebezpečí je také někde

daleko. Z pohledu státu je velice pozitivní skutečnost, že náklady na pořízení, skladování a údržbu prostředků individuální ochrany je přenesena na jiné subjekty, tedy stát by neměl v této souvislosti žádné náklady. Mezi příležitostmi této varianty patří podpora vzniku trhu s prostředky individuální ochrany, který v současné době neexistuje. Část zákonných zástupců by měla zájem o koupi prostředků individuální ochrany a tím by vznikl tlak na vytvoření tohoto trhu, také stát by sám měl mít na tomto zájem. Rozvoj trhu by současně vedl k dalším možnostem výzkumu, vývoje a inovací a nenastala by současná situace, kdy nejmodernější prostředky individuální ochrany postrádají platnou certifikaci.

Přenesení pořizovacích, skladovacích a udržovacích nákladů je sice výhodou (silnou stránkou) pro stát, ovšem současně je také slabou stránkou, neboť v případě povinných osob, tato skutečnost vyvolá silnou nevoli. Obecně každé stanovení povinnosti, navíc v návaznosti na nutnost finančních výdajů, je nepopulární krok, jak pro cílovou skupinu, tak i pro politiky, kteří za zákonodárný proces odpovídají, neboť takto mohou přijít o voliče nacházející se ve skupině povinných osob. Nelze očekávat, že by vysoké procento zákonných zástupců si pořídilo prostředky individuální ochrany zavčas, proto je tato varianta spjata s problémy týkající se hromadného požadavku výroby, který by nejspíše vedl ke zhroucení systému. Personální zajištění v době stavu ohrožení státu nebo válečném stavu by bylo obtížné, stejně tak navýšení výrobních kapacit vzhledem k vybavení a zejména požadavek na množství vstupních surovin a komponentů. Uvedená varianta předpokládá stanovení nejvyšší možné prodejní ceny koncovému zákazníkovi, neboť lze předpokládat, že v nastalé situaci by bez regulace došlo k markantnímu nárůstu ceny. Dále by musela být i řešena skutečnost, že někteří zákonní zástupci nedisponují finančními prostředky k nákupu, i přes stanovení maximálních cen, nejspíše cestou zvláštní dávky v hmotné nouzi, což

by navýšilo administrativní zatížení příslušné státní správy. Současně nelze vyloučit v případě nepostačující výroby vznik černého trhu, včetně negativních projevů s tím spojených. Nejzávažnější hrozbou, která by mohla teoreticky vzniknout právě v důsledku nedostatečnosti výroby, je vznik konfliktu uvnitř společnosti. Na jedné straně stát nařídí zákonným zástupcům dětí pořídit prostředky individuální ochrany a na druhé straně výrobci je nebudou schopny dodávat v požadovaném množství. Vzniká otázka, jak by byly již vyrobené prostředky individuální ochrany přerozdělovány a jak by samotný prodej fungoval. Ať by se zvolil jakýkoliv systém (prodej na základě losu, kdo dřív přijde, dle určeného algoritmu na základě vybraných kritérií), vždy by tu byla skupina zákonných zástupců, na které se zatím nedostalo, a ti by mohli způsobit svým negativním jednáním (demonstrace, kriminální jednání), postoji a vyjadřováním (s podporou médií), takové pnutí ve společnosti, které by mohlo vyústit v narušení vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku. V situaci, kdy je vyhlášen stav ohrožení státu nebo válečný stav, tedy stát je ohrožen zvnějšku, neexistuje horší eventualita, než že stát bude ohrožen i zevnitř.

Analýza navrhované varianty poukazuje na velice závažné hrozby, v souvislosti s hromadnou výrobou prostředků individuální ochrany v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, který by mohly vést až k destabilizaci státu. Ačkoliv navrhovaná varianta se zpočátku zdála jako velice vhodná, závažnost důsledků, které s sebou přináší, způsobuje, že tuto variantu nelze doporučit.

5.9.4 Var. III „Radikální“ varianta zrušující

„Navrhuji zrušit zajištění prostředků individuální ochrany dětí.“

Uvedená varianta zrušuje povinnost státu zajišťovat prostředky individuální ochrany dětí a upřednostňuje použití improvizované ochrany. Pořízení prostředků individuální ochrany dětí nechává na úvaze jejich zákonných zástupců.

	Pozitivní	Negativní/Škodlivé
INTERNÍ FAKTORY	Silné stránky	Slabé stránky
	STRENGTHS	WEAKNESSES
	1 Nulové náklady spojené s pořízením	1 Možné mediální zneužití - negativní propagace změny systému
	2 Nulové náklady spojené se skladováním a údržbou	2 Zhoršení možnosti koupě PIO
	3 Nulové náklady spojené s obnovou	3
	4 Novelizace vyhlášky	4
	5	5
6	6	
7	7	
EXTERNÍ FAKTORY	Příležitosti	Hrozby
	OPPORTUNITIES	THREATS
	1 Zvýšení odpovědnosti obyvatelstva, vč. dětí, za vlastní ochranu	1 Neexistence trhu s PIO
	2 Relokace dosud vydávaných nákladů	2 Ohrožení výzkumu, vývoje a inovací PIO
	3 Podpora vzdělávání a medializace oblasti individuální ochrany	3
	4	4
	5	5
6	6	
7	7	

Obrázek 182 SWOT analýza Var. III [vlastní]

Tato varianta zbavuje stát povinnosti zajišťovat prostředky individuální ochrany dětí a s tím spojené odpovědnosti. V rámci navrhované varianty zcela odpadají náklady za pořizování nových prostředků individuální ochrany a jejich případnou obnovou, náklady spojené s údržbou a uskladněním. Finanční prostředky, které v této souvislosti by byly ušetřeny, by se ovšem neměly rozmělnit v rámci státního rozpočtu, ale měly by být v rozpočtu Hasičského záchranného sboru ČR a směřovány do oblastí vývoje a výzkumu prostředků individuální ochrany a do vzdělávacích a školicích aktivit. Samotná změna právní úpravy je velice snadná, protože stačí novelizace

vyhlášky č. 380/2002 Sb. a zrušit v § 17 odstavce (2) až (4). Ačkoliv se může zdát, že díky této variantě bude sníženo zajištění bezpečnosti obyvatel, nemusí tomu tak být. Současná úprava může vyvolávat a u mnohých vyvolává pocit falešného bezpečí a snižuje tak ochotu ke vzdělávání se v oblasti vlastní ochrany. Když zohledníme aktuální možné hrozby na území našeho státu, dospějeme k závěru, že zde jsou mnohem pravděpodobnější, častější a náhlejší výskyty mimořádných událostí, kdy děti potřebují poskytnout zvýšenou péči a pomoc. Pokud zákonní zástupci dětí nebudou znát základy správného chování při vzniku mimořádné události, nemůžou tyto znalosti dětem ani předat. Když navíc zohledníme současný vzdělávací systém v oblasti civilní ochrany, který má zjevné nedostatky, tak kombinace těchto faktorů by nás měla varovat, že děti by měly být vzdělávány v sebeochraně. Tato zaslepenost či nečinnost v této oblasti je rozhodně nebezpečnější a má větší vliv na úroveň bezpečnosti než zrušení prostředků individuální ochrany dětí vydávaných za výjimečných a striktně daných podmínek. Stát by měl pravidelně a účelně vynakládat finanční prostředky na podporu vzdělávání a medializaci v oblasti individuální ochrany se zohledněním potřeb dětí, tím by naplnil svůj závazek dbát zvýšené ochrany potřebných (v tomto případě právě dětí) než vytvářením představy o funkčnosti systému, který zajistí v případě potřeby výdej prostředků individuální ochrany.

Veliké nebezpečí navrhované varianty spočívá v neexistenci trhu s prostředky individuální ochrany dětí a v této návaznosti existuje i možnost ohrožení dalšího výzkumu, vývoje a inovací v této oblasti. Zmíněná ohrožení jsou podstatná, ovšem jsou řešitelná. Stát v současnosti také podporuje výzkum, vývoj a inovace v dané oblasti, takže fakticky by se nic nezměnilo. Neexistenci trhu s prostředky individuální ochrany pro děti, pokud se nebude zájem ze strany zákazníků, má pouze jediné řešení, a to státní intervenci.

Ta může spočívat například v poskytnutí mimořádné dotace či příspěvku na získání příslušných certifikací jednotlivých prostředků individuální ochrany.

Analýza navrhované varianty poukazuje na jisté nevýhody spojené s problémy trhu prostředků individuální ochrany pro děti, který v současné době neexistuje, a nutnosti státní podpory vývoje, výzkumu a inovace v této oblasti. Jedná se však o řešitelný problém. Uvedený návrh je logickým vyústěním již dlouhodobého stavu (snižování zásob a finančních prostředků, upřednostňování improvizované ochrany). Příležitosti, které uvedená varianta nabízí, jsou silným argumentem pro. S ohledem na výše uvedené a posouzením současného stavu, doporučuji tuto variantu.

5.9.5 Hypotéza 1

„Jestliže by se stát, resp. vláda, rozhodl doplnit prostředky individuální ochrany pro zákonem stanovené kategorie tak, aby byly reálně a okamžitě k faktickému použití, jednalo by se o neefektivní, neekonomické a nehospodárné jednání.“

Na tomto místě je podstatné odkázat na tabulku 1 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. (dále také „tabulka 1“) a tabulku 2 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. (dále také „tabulka 2“), viz 5.3.3 Náklady v souvislosti s prostředky individuální ochrany.

Tabulka 1 je převzata ze Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015 a vyplývá z ní, že náklady na naplnění § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb. jsou v odhadované celkové výši 5 153 619 860 Kč. S tímto výpočtem se nelze ztotožnit. V první řadě dělení do určených kategorií sice odpovídá § 17 odst. 2 vyhlášky č. 380/2002 Sb., ale ta již neodpovídá určení jednotlivých prostředků individuální ochrany dětí. Navíc například nejnovější dětskou ochrannou

kazajku DK-2010, která je určena pro děti od 1 roku do 10 let, je doporučeno využívat i pro děti starší 6 let než stanoví § 17 odst. 2 písm. b) vyhlášky č. 380/2002 Sb. Důvodem je uživatelský komfort a vyšší bezpečnost oproti dětským ochranným maskám (pokrytí části těla, větší zorné pole, nelze snadno sundat). V souladu s § 17 odst. 3 vyhlášky č. 380/2002 Sb. se počty prostředků individuální ochrany pro děti stanoví podle počtu dětí neumístěných ve školských zařízeních a podle projektované kapacity školských zařízení se zálohou 10 %. Z tabulky 2 vyplývá, že dle zmíněného výpočtu pro děti, od narození do 18 let²², je potřeba 1 872 698 kusů prostředků individuální ochrany (vztaženo nejspíše k datu 1. 1. 2015), včetně požadované zálohy 10 %. Český statistický úřad k 1. 1. 2017 evidoval ve věkové kategorii 0 – 18 let 2 012 817 osob. Je otázkou, jestli rozdíl je způsoben vlivem času (2 roky), nebo spíše zda využívaný výpočet dle vyhlášky je nevhodně nastaven. V případě prostředků individuální ochrany dětí jsou náklady na doplnění odhadovány ve výši 9 mld. Kč (Tabulka 2) a pro zbylé kategorie ve výši 500 mil. Kč (Tabulka 1), souhrnem se tedy jedná o téměř 10 mld. Kč. V případě potřeby snížit souhrnné náklady, lze upřednostnit dětské ochranné masky před dětskými ochrannými kazajkami, které jsou z prostředků individuální ochrany nejdražší. Další náklady vznikají v souvislosti s uskladněním a údržbou více než 2,5 milionu kusů prostředků individuální ochrany, včetně příslušných MOF, budou také vysoké, v řádech několika milionů ročně. Obnova zastarávajících

²² Koncepce ochrany obyvatelstva 2006 stanoví, že okruh zajištěných osob je pro děti a mládež do 18 let, respektive do ukončení úplného středního vzdělání nebo úplného středního odborného vzdělání v souvislém denním studiu.

nebo poškozených prostředků individuální ochrany by v budoucnu vyžadovala další vysoké finanční výdaje, zejména v případě jednorázového nákupu vzniká riziko, že prostředky individuální ochrany dospějí do fáze vyřazení ve stejnou dobu, s čímž se pojí opět skokové náklady.

Při hodnocení současných hrozeb převládají hrozby²³ nenadálé (terorismus, havárie jaderných zařízení, únik nebezpečných chemických látek při výrobě, přepravě a skladování). Zákonná úprava i samotný systém výdeje je uzpůsoben natolik specifickým podmínkám, že pravděpodobnost takové situace lze odhadnout v jednotkách procent, neboť prostředky individuální ochrany nelze použít v rámci většího spektra mimořádných událostí, jejich pořízení by bylo naprosto neefektivní volbou.

V současném státním rozpočtu nelze bezdůvodně vznést požadavek na vyčlenění téměř 10 mld. Kč²⁴. Stát v současné době na takto rozsáhlé výdaje nemá, a pokud by se stát rozhodl je přesto vyčlenit, je pravděpodobné, že by došlo k narušení funkčnosti jiných systémů (např. systém státní sociální podpory, fungování ministerstev a jiných správních úřadů), podle toho odkud by finanční prostředky byly přesunuty, za předpokladu, že by finanční prostředky nebyly vyčleněny na úkor zvýšení státního dluhu. S ohledem

²³ Hrozby spojené s možností výskytu chemických, biologických, radiologických nebo nukleárních látek.

²⁴ Ani kdybychom uvažovali o částce přes 5 mld. Kč, podle tabulky **Chyba! Pouze hlavní dokument.**, kterou uvádí Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015, a zohlednili vliv inflace a dalších faktorů.

na výše uvedené a závěrům analýzy (viz 5.9.1 „Nulová“ varianta se zajištěním prostředků individuální ochrany), lze vyslovit závěr, že doplnění prostředků individuální ochrany pro zákonem stanovené kategorie by v současné době znamenalo neekonomické a nehospodárné řešení.

Hypotézu 1 nezamítáme, protože doplnění prostředky individuální ochrany pro zákonem stanovené kategorie tak, aby byly reálně a okamžitě k faktickému použití, by kumulativně bylo neefektivní, neekonomické a nehospodárné jednání

5.9.6 Hypotéza 2

„V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu stát není schopen zajistit vydání prostředků individuální ochrany zákonem stanoveným kategoriím, a to s ohledem na ekonomické faktory.“

Pokud by byl vyhlášen stav ohrožení státu nebo válečný stav, je v souladu s § 31 a § 32 rozpočtových pravidel Ministerstvo financí povinno do 15 dní ode dne vyhlášení vypracovat návrh mimořádného státního závěrečného účtu a návrh nouzového státního rozpočtu nebo válečného státního rozpočtu na zbytek roku. Návrh zákona o nouzovém státním rozpočtu nebo válečném státním rozpočtu, se předkládá vládě, která jej projedná. V případě schválení nouzového státního rozpočtu vládou, je legislativní proces ukončen. Návrh zákona neprojednává Poslanecká sněmovna.

Když zohledníme skutečnost, že jde o rozhodování za velice naléhavé situace, na projednání se správci jednotlivých kapitol a připomínkování, je málo času (pouhých 15 dní), navíc za situace, kdy Poslanecká sněmovna do sestavování rozpočtu nemá právo zasahovat, je pravděpodobné, že v rámci rozpočtu projde mnohé, pokud to bude racionálně odůvodněné. Je logické, že rozpočtové kroky by vedly k posílení rozpočtu Ministerstva obrany,

resp. resortu obrany a dalších oblastí souvisejících s bezpečností státu a ochranou obyvatelstva, a právě v této souvislosti by mohly být vyčleněny finanční prostředky na pořízení prostředků individuální ochrany pro vybrané kategorie. Záleží v podstatě pouze na způsobu zdůvodnění této položky, kdy při vhodné argumentaci by výše požadovaných finančních prostředků byla nejspíše vedlejší. V případě prostředků individuální ochrany pro děti jsou náklady na doplnění odhadovány ve výši 9 mld. Kč (tabulka 2) a pro zbylé kategorie ve výši 500 mil. Kč (Tabulka 1), souhrnem se tedy jedná o téměř 10 mld. Kč. Lze polemizovat o nutnosti využití dětských ochranných kazajek pro všechny děti daného věkového rozmezí, protože právě ty jsou nejpočetnější a nejdražší, a upřednostnit dětské ochranné masky, které jsou levnější.

Pro představu je vhodné zmínit, že celkové příjmy státního rozpočtu České republiky na rok 2019 jsou stanoveny částkou 1 465 359 071 851 Kč. Celkové výdaje státního rozpočtu se stanoví částkou 1 505 359 071 851 Kč²⁵. Nelze v žádném případě předjímat, s jakými částkami by se pracovalo v případě nouzového státního rozpočtu nebo válečného státního rozpočtu. Vše by záviselo na mnohých faktorech, stejně tak nelze říci, jak by finanční prostředky byly alokovány v rámci jednotlivých kapitol. Ovšem když je vůle, finanční prostředky se obvykle najdou. Za naprosto zásadní problém, který má vliv na neschopnost státu zajistit výdeje prostředků individuální ochrany vybraným kategorií při vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu,

²⁵ § 1 odst. 1 zákona č. 336/2018 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2019

jsou faktory technologické a technické. Jak již několikrát v průběhu této práce bylo zmíněno, v současné době by nebylo možné vyrobit v krátkém časovém období požadované množství prostředků individuální ochrany. Dále by bylo nutné vyřešit potřebnou certifikaci dětského ochranného vaku DV-2010 a dětské ochranné kazajky DK-2010. Samotný výdej také ohrožuje současný systém, který není blíže upraven, natož prověřen.

Hypotézu 2 zamítáme, neboť neschopnost zajistit vydání prostředků individuální ochrany zákonem stanoveným kategorií není vlivem ekonomických faktorů, ale v důsledku faktorů technologických a technických.

6 DISKUZE

V Koncepci ochrany obyvatelstva 2006 bylo stanoveno využití prostředků individuální ochrany jako opatření doplňující evakuaci a ukrytí v době stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Současně okruh osob zajištěných prostředky individuální ochrany byl stanoven nově „pro děti a mládež do 18 let, respektive do ukončení úplného středního vzdělání nebo úplného středního odborného vzdělání v souvislém denním studiu a pro jejich doprovod a pro zdravotnická, sociální nebo obdobná zařízení budou péči státu doplněny prostředky individuální ochrany systémem hospodářských opatření pro krizové stavy. Ostatnímu obyvatelstvu budou vytvořeny podmínky k nákupu prostředků individuální ochrany ve specializovaných prodejnách. V rámci regulačních opatření budou stanoveny jejich maximální prodejní ceny.“ [4, str. 12]. Na tomto místě se pozastavím nad uvedenou citací. Koncepce ochrany obyvatelstva 2006 byla vytvořena, aby vytyčila cíle, rámce a strategie v rámci ochrany obyvatelstva. Je zjevné, že se počítalo s dalším rozpracováním. Nijak blíže není definován pojem „doprovod“, je otázkou, zda v případě dětí se jedná o zákonného zástupce, učitele nebo vychovatele, dále chybí upřesnění na kolik dětí je příslušná jedna doprovázející osoba. Pokud hovoříme o dětských ochranných vacích DV-65 a DV-75, které v době koncepce byly aktuální, nelze si představit, že by na jednu doprovázející osobu připadal více než jeden vak s dítětem v rámci transportu, při zohlednění rozměrů a váhy vaku. Pro případ pouze dohledu se zajištěním základních životních funkcí bez transportu by šlo uvažovat o čtyřech až pěti dětech. V případě dětí s dětskými ochrannými kazajkami a ochrannými maskami, tedy děti ve věku 1,5 roku do 18 let, by již bylo možné analogicky použít příslušné metodické pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, zredukovaný o 30 % z důvodu stresové situace a možného nepředvídatelného jednání dětí. Způsob určení, kdo bude považován za doprovod, by bylo velice náročné určit. Navíc by musela být řešena otázka

odpovědnosti doprovodu při výkonu dohledu a dozoru. „Doplnění prostředků individuální ochrany systémem hospodářských opatření pro krizové stavy“ také představuje oblast potřebné úpravy. Obecným cílem systému hospodářských opatření pro krizové stavy je získání přehledu o zdrojích a jejich dodavatelích a v případě nutnosti, tedy v případě krizové situace, jejich operativního a rychlého zajištění v podobě nezbytné dodávky výrobků, prací nebo služeb. V případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu lze očekávat zvýšenou poptávku po výrobě prostředků individuální ochrany určené profesionálům, tedy pro Armádu České republiky a vybrané složky integrovaného záchranného systému. Navíc výrobci prostředků individuální ochrany, nacházející se na území České republiky, jsou subjekty hospodářské mobilizace, tedy v případě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, má vyšší prioritu výroba mobilizačních dodávek, na základě smluvní úpravy, před dodávkami pro obyvatele. Ostatní obyvatelé v současné době mají vytvořeny podmínky k nákupu prostředků individuální ochrany ve specializovaných prodejnách, ovšem není nijak upraven postup přijetí regulačních opatření stanovujících maximální prodejní ceny. Lze očekávat, že tato maximální cena by se vztahovala na prodej koncovému zákazníkovi, ale bylo by potřeba vyřešit otázku, v jaké výši bude státem uhrazena vzniklá škoda v důsledku stanovení maximálních cen.

V blízké časové souvislosti s Konceptí ochrany obyvatelstva 2006 nabyla účinnosti vyhláška č. 380/2002 Sb. Uvedená vyhláška nebyla dosud novelizována. Při porovnání věkového určení jednotlivých prostředků individuální ochrany dětí a porovnáním § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb., je zřejmé, že se věkové kategorie neshodují. Vyhláška nijak neřeší otázku „doprovodu výše uvedených osob“. Stanovení množství a struktury jednotlivých prostředků individuální ochrany, lze považovat za poměrně netradiční, když Český statistický úřad eviduje přesné statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva.

Ponechání určité procentní zálohy pro výpočet potřebného množství, by zajistilo případné početní odchylky (například děti cizinců s trvalým pobytem na území České republiky). Zabezpečení výdeje prostředků individuální ochrany je také velice obecné, to samo o sobě není špatně, protože právní normy tu nejsou od toho, aby upravovaly konkrétní situace a postupy, ale absence navazujících interních aktů (nařízení, pokyn aj.) vytváří poměrně závažný problém. Pokud by v tuto chvíli bylo nutné zahájit výdej prostředků individuální ochrany dětem, díky absenci stanovení postupu by celý systém zkolaboval, zejména kvůli administrativním a logistickým nejasnostem. Preferovaná varianta (zrušení zajištění prostředků individuální ochrany dětí státem) by se tomuto problému vyhnula, neboť by bylo na uvážení každého jednotlivce jakým způsobem a kdy si zajistí ochranu, v případě dětí by za ně v tomto ohledu rozhodovali zákonní zástupci, případně osoby pečující.

V roce 2008 byla schválena Koncepce ochrany obyvatelstva 2013, která v oblasti individuální ochrany pouze zdůraznila význam prostředků improvizované ochrany. V roce 2013 byla schválena Koncepce ochrany obyvatelstva 2020, která stanoví jedním z úkolů „*analyzovat potřebu zachování či redukce některých stávajících úkolů (např. využití stávajících prostředků individuální ochrany a stálých úkrytů)*“ [6, str. 53]. Z uvedeného vyplývá, že v tuto dobu již není zajištění prostředků individuální ochrany považováno za významné, ale naopak vznikají pochybnosti o využitelnosti a potřebě.

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015 obsahuje vyčíslení výdajů na doplnění prostředků individuální ochrany (tabulka 1). Podstatnější ovšem je informace, že „*v současnosti se nepočítá s navyšováním finančních prostředků pro zabezpečení prostředků individuální ochrany pro vybrané skupiny obyvatel v případě stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.*“ [32, str. 51]. Dále byl stanoven úkol do roku 2016 stávající funkční prostředky individuální

ochrany zakonzervovat a zkušební linku na ochranné masky udržovat v provozuschopném stavu a také do roku 2020 „*upravit znění ustanovení vyhlášky č. 380/2002 Sb., tak aby odpovídalo realnosti využití prostředků individuální ochrany*“ [32, str. 51]. V době vydání uvedené zprávy již v odborných kruzích bylo zřejmé, že původní koncept zajišťovat prostředky individuální ochrany pro vybrané kategorie je nereálný.

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 klade za strategickou prioritu „*širší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva cestou zvýšení jejich schopnosti sebeochrany za využití informací a znalostí získaných v rámci plošného a cíleného systému výchovy a přípravy.*“ [46, str. 16]. V platnosti zůstává stanovený úkol v Konceptu ochrany obyvatelstva 2013 „*analyzovat potřebu zachování či redukce některých stávajících úkolů (např. využití stávajících prostředků individuální ochrany a stálých úkrytů).*“ [46, str. 53]. Pozitivní v této zprávě je zařazení mezi strategické zájmy zachování jedinečnosti know-how produkce prostředků individuální ochrany na území České republiky. Dále se zpráva věnuje důvodům snižování počtů uskladněných prostředků individuální ochrany, ekonomickým faktorům ovlivňujících případné doplnění počtu skladovaných prostředků (např. pořizovací náklady, náklady na skladování a ekologickou likvidaci). Mezi navrhované varianty řešení vzniklé situace je „*vyčlenit určitý počet zcela vyhovujících prostředků individuální ochrany s odpovídajícím počtem příslušných a funkčních filtrů pro obecnou skupinu obyvatelstva. Konkrétní množství by se stanovilo odbornou analýzou, např. nejvyšším počtem běžně přítomných osob, které by se mohly nacházet v jeden okamžik v zóně havarijního plánování podle zvláštních právních předpisů. Uvedené množství (předběžně odhadnuté na cca 300 000) by se centrálně skladovalo a průběžně obměňovalo ve skladech HZS ČR.*“ [46, str. 55]. Navrhované řešení mě zaujalo zaměřením se na omezené území se zvýšenou pravděpodobností výskytu chemických, biologických, radiologických nebo nukleárních látek.

V této souvislosti ovšem opět upozorňuji na problematiku systému výdeje, ať již půjde o technické zajištění nebo administrativní. Jednou ze základních faktorů sebeochrany je včasnost přijatých opatření. Pokud začne z továrny unikat nebezpečná chemická látka, účinnější bude se evakuovat dostatečně daleko, případně se ukryt, než vydat se hledat nejbližší sklad s ochrannými maskami. Pokud by zůstal zachován současný systém výdeje z výdejních středisek ve správním obvodu obce s rozšířenou působností, bylo by časově náročné přepravit na požadovaná místa příslušný počet prostředků individuální ochrany ze skladů Skladovacího a opravárenského zařízení. Také by bylo potřeba vyřešit, podle jakého klíče by byl určen počet potřebných prostředků individuální ochrany pro děti. Pokud prostředky individuální ochrany nebudou umístěny co nejbližší obyvatelům, je téměř vyloučené jejich včasné a účinné použití. Vyjma problematiky místa skladování a následného výdeje se mi problematické jeví i administrativa s výdejem spojená. Například jak rozeznat osobu, která daný prostředek individuální ochrany opravdu potřebuje a která se snaží využít nastalé situace a získat prostředek individuální ochrany k získání vlastního obohacení. Navrhovanou variantu shledávám nevhodnou, vzhledem k problematice systému výdeje. Ovšem velice pozitivně hodnotím konkrétní návrh změny, než jen obecné proklamace ve stylu „*bude nutné vypracovat nový prováděcí právní předpis, který nahradí stávající vyhlášku č. 380/2002 Sb.*“ [6, str. 35] či „*upravit znění ustanovení vyhlášky č. 380/2002 Sb.*“ [32, str. 51]. Zpráva dále uvádí, že „*nezastupitelnou roli tady hraje sebeochrana a vzájemná pomoc obyvatelstva s využitím znalostí, postupů a praktických dovedností při zhotovení a použití improvizovaných prostředků ochrany dýchacích cest, orgánů zraku, povrchu těla. Jedná se o jednoduché pomůcky, které si občané připravují svépomocí z dostupných prostředků a které omezeným způsobem nahrazují prostředky individuální ochrany. S tím souvisí zvýšený důraz na přípravu obyvatel, nejen po teoretické stránce, ale i praktické.*“ [46, str. 56]. Vyzdvihnutí potřeby sebeochrany je opravdu na místě. Právě na nutnosti sebeochrany, její teoretické

znalosti, ale hlavně praktickém nácviku, je potřeba stavět systém individuální ochrany, a to pro všechny bez ohledu na věk a zdravotní stav. Mezi další stanovený postup uvedený ve zprávě je „pokračovat ve vývoji prostředků individuální ochrany pro děti a seniory. Nové PIO certifikovat a v případě rozhodnutí MV pořizovat cestou SSHR do státních hmotných rezerv. Termín: stanoví nová koncepce ochrany obyvatelstva“ [46, str. 56]. Souhlasím s nutností pokračovat ve vývoji prostředků individuální ochrany, ovšem je s podivem, že vyjma dětí je vytyčen i vývoj pro seniory. Nutnost použití jiných prostředků individuální ochrany u dětí je zřejmá (proporce, vzrůst), ale v tuto chvíli si nedokáží racionálně osvětlit, proč autoři zprávy vytyčují vývoj zvláštních prostředků právě pro seniory. V případě seniorů lze využívat běžné civilní masky, navíc nejnovější typ ochranné masky CM-6, zajišťuje komfort i pro seniory, jedná se o celoobličejovou masku, u které je snadná výměna filtrů, navíc má nízkou váhu (průměrná váha 560 g), všeobecné zorné pole je minimálně 70 %, srozumitelnost řeči 95 %. V případě, že by běžná civilní ochranná maska byla velikostně nevhodná, lze použít dětskou ochrannou masku. S nutností zajištění certifikace pro nové prostředky individuální ochrany naprosto souhlasím. Co ovšem mi přijde jako čistě pragmatický přístup, je ponechání možnosti doplnění prostředků individuální ochrany Ministerstvem vnitra, kdy nijak není stanoveno pro koho, v jakém množství nebo kdy. Když vezmu v úvahu, že veškeré přijaté koncepce opakovaně uvádí nedostatek finančních prostředků k nákupu materiálu civilní ochrany, je až trošku úsměvné, jak se ponechaly otevřená zadní vrátka, co kdyby náhodou nová koncepce najednou prozřela a v celoplošném pokrytí obyvatelstva prostředky individuální ochrany viděla jediné a správné řešení.

V průběhu této práce se opakovaně vyskytoval problém, kdy použít prostředky individuální ochrany. Právní úprava použití váže na stav ohrožení státu nebo válečný stav. Současné tendence jsou využívat prostředky

individuální ochrany i v jiných situacích anebo při nácvicích. Udělal zákonodárce chybu, když takto omezil jejich použití? Dle mého názoru ne, jednalo se o záměr. Jedním z důvodů byla obava ohledně poškození prostředků individuální ochrany a obavy ze ztráty nebo krádeže při častých manipulacích. Za další významný důvod ovšem považuji fakt, že jejich použití, vzhledem k způsobu výdeje, vyžaduje poměrně dlouhý čas a jediným přílehlavým případem je dlouhodobý eskalující válečný konflikt, který může přejít až do vyhlášení války, s čímž se pojí právě vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stav. Jenže doba se vyvíjí a riziko, že by nastala taková situace, považuji za málo pravděpodobné. Do nedávna bylo na válku nahlíženo různými pohledy a ne vždy negativními. Například klasická Clausewitzova teze označuje válku jako akt násilí, jehož smyslem je podřídit se naší vůli, jedná se o pouze jiný prostředek pokračování politiky. Tento přístup lze v dnešní době považovat již za překonaný, poté co Evropa prožila války v průběhu 19. a 20. století, které svými důsledky otřáslы základními hodnotami společnosti, začala být válka považována za mimořádně záporný a ničivý jev, jež byl příčinou nesmírného lidského utrpení, obrovských škod a nouze. Válka se ve své podstatě stala největší a nejzávažnější hrozbou, a to díky svému rozsahu dopadu od státního uskupení až po jednotlivce. Snaha vyhnout se válce nebo ji odvrátit se stala nejpodstatnějším úkolem zahraniční a bezpečnostní politiky všech evropských zemí. Pro úplnost ještě uvádím současnou standardní mezinárodněprávní definici, která implicitně vychází z Clausewitzova pojetí války. Válka je výsadním právem státu vést ozbrojený boj za určité politické cíle zvláště k tomu vybranými a vycvičenými skupinami obyvatel, pomocí zvláštních nástrojů, určených speciálně k vedení tohoto boje.

„Tato definice vystihuje podstatu moderního západního racionalistického chápání války jako určitého formálního procesu ve smyslu pravidelné, konvenční, právně definované a řízené procedury v rámci společenských, v tomto případě mezistátních vztahů. Pro platnost této definice musí být splněny jisté organizačně-strukturní předpoklady:

Existuje legální autorita – stát, který je právně zmocněn vést válku. Stát myslí strategicky, tj. racionálně definuje své politické zájmy a cíle, zvažuje a hledá cesty k jejich dosažení a zároveň určuje prostředky k tomu přiměřené. Válka je tedy podřízena politice, není samoučelná. Samotný akt války – boj, je veden k této činnosti vyčleněnými, kvalifikovanými a náležitě disciplinovanými skupinami obyvatelstva“ [47, str. 31-32]. Vzhledem k současnému stavu na mezinárodním poli, technickému a technologickému náskoku některých států, lze očekávat vedení války proti těmto vyspělým státům a jejich spojencům nekonvenčními guerillovými metodami nepravidelné války a asymetrické strategie, oproti vedení tradiční války vyznačující se otevřenou válkou, v přímém konfliktu a v rámci symetrické strategie. Pouze v rámci vedení tradiční války, která je na ústupu, lze efektivně využívat jako jedno z opatření prostředky individuální ochrany zajišťované státem. V případě netradičního vedení války, lze prostředky individuální ochrany použít pouze v případě, že je má člověk stále při sobě. [48, 49]

Koncepce ochrany obyvatelstva 2020 uvádí, že „současná společnost je vystavena celé řadě rozličných hrozeb, které mohou být přírodního, nebo antropogenního původu. Aby jedinec dokázal těmto negativním vlivům lépe čelit, je naprosto nezbytné vytvořit funkční systém výchovy a vzdělávání, který bude prostupovat nejen všemi úrovněmi veřejné správy se zapojením soukromého sektoru ale i samotného obyvatelstva... Problematika výchovy a vzdělávání obyvatelstva je jedním z hlavních úkolů ochrany obyvatelstva. Ve stávajících právních předpisech je však této oblasti věnován minimální prostor. V důsledku toho se výchova a vzdělávání obyvatelstva, ale i odborníků realizuje nekoordinovaně, což vede k neefektivnímu a finančně náročnému řešení úkolů.“ [6, str. 43]. Koncepce vytyčuje jedním z cílů civilní ochrany nutnost zapojení samotného obyvatelstva do tohoto procesu. Právě na vlastní angažovanosti jednotlivců v rámci své ochrany by měl stát stavět. V současnosti je však vzdělávání v této oblasti orientováno na obyvatele

v rámci standardního vzdělávacího procesu, tedy zaměřeno na děti, a pak na vzdělávání odborníků. Až do roku 1992 byly obecné informace týkající se funkcí a použití prostředků individuální ochrany vyučovány v rámci předmětu branná výchova. Po roce 1992 nebylo obecně téma ochrany obyvatel nijak zohledněno v rámci vyučovacích osnov. Až povodně v roce 1997 a následně v roce 2002 vzbudily zájem veřejnosti i odborníků ohledně nutnosti vzdělávání veřejnosti a zejména dětí. V této souvislosti a také v návaznosti na vznik integrovaného záchranného systému bylo doporučeno začlenění problematiky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do výuky na základních a středních školách v rozsahu 6 hodin pro každý ročník na školní rok. Samotní příslušníci Hasičského záchranného sboru ČR začali školit učitele v problematice ochrany obyvatel, případně přímo ve školách účastní na výuce. Ani přes veškerou snahu, nebylo možné hodnotit výuku dané problematiky za úspěšnou. V roce 2004 Česká školní inspekce provedla inspekci na školách k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí a první pomoci do vzdělávacích programů škol včetně šetření znalostí samotných žáků. Díky získaným informacím byla daná problematika zohledněna v rámcových vzdělávacích programech, ovšem poměrně neúspěšně (roztříštěnost a nedostatečný rozsah). K alespoň částečné nápravě došlo až v roce 2013 a to i díky aktualizaci vzdělávacích dokumentů a spolupráci s příslušníky Hasičského záchranného sboru ČR. Vzdělávání dětí v této problematice ovšem i nadále vykazuje nedostatky spočívající v decentralizovanosti projektů v oblasti preventivně výchovné činnosti, absence zpětné vazby ohledně ověřování znalostí dětí, absence vzdělávání pedagogů o této problematice v rámci vysokých škol. Vzdělávání v mateřských, základních a středních školách je také nutné podpořit zajištěním stabilního financování. V oblasti vysokoškolského vzdělávání je potřeba se zaměřit na systematickou přípravu odborníků v této oblasti a také pedagogických pracovníků. Problematika ochrany obyvatelstva je v současnosti

vyučována na přibližně dvou desítkách vysokých škol. Koncepce ochrany obyvatelstva 2020 hodnotí, že „výuka je roztržštěná a nesourodá a absolventi nejsou schopni přinést do praxe očekávanou přidanou hodnotu. Do budoucna je třeba prohloubit spolupráci s vysokými školami (v souladu s prioritou IV), přispět praktickými zkušenostmi odborníků do procesu vzdělávání a získat tak adekvátně odborně způsobilý personál.“ [6, str. 38]. S tímto názorem se neztotožňuji a považuji jej za neaktuální, vzhledem k tomu, že zmíněná koncepce vznikla v roce 2014. Za stále aktuální považuji tvrzení, že „pro potřebu praktické realizace výchovy a vzdělávání je nezbytné propojit problematiku výuky ochrany obyvatelstva s přípravou občanů k obraně státu.“ [6, str. 38]. V oblasti vzdělávání a výuky sledávám progres, ovšem velmi pozvolný, když uvážím, jaké možnosti získávání informací skýtá naše doba, a zohledním proaktivní jednání Hasičského záchranného sboru ČR, domnívám se, že některé výtky pedagogů a škol na nedostatečné učební materiály, požadavky na vytvoření jednotné metodiky či pořádání zvláštních školení této problematiky jsou spíše výmluvami. [46; 50, str. 18-19; 51; 52]

Ve výchově a vzdělávání lze zaznamenat poslední dobou dílčí úspěchy, mezi které patří například kladně hodnocené projekty, vzdělávací akce nebo akce velkého rozsahu. V současnosti ovšem postrádám medializaci těchto úspěchů. Je nepostačující informovat jen o průběhu projektů jako například odborných konferencí, ale je potřeba šířit i jejich výstupy. Pokud vznikají výstupy konferencí, obvykle se jedná o tištěné sborníky nebo sborníky či zprávy zveřejněné na internetových stránkách dané události. Tímto způsobem se ovšem výstupy dostanou pouze k omezenému okruhu osob, v naprosté většině jen k těm, kteří konkrétní téma záměrně hledají nebo se daného projektu zúčastnili. Roztržštěnost odborných informací by mohla být řešena internetovým rozcestníkem, který by dále odkazoval na jednotlivé projekty a výstupy, s možností diskuze. Dále sledávám mezery v obecném

šíření informací ohledně ochrany obyvatelstva v případě mimořádné události určené pro laickou veřejnost, projekty ve smyslu Hasík, Záchranný kruh, Vaše cesty k bezpečí, Hasiči pro školy. V tomto případě by bylo potřeba navázat blízkou spoluprací se sdělovacími prostředky s vysokým počtem diváků nebo čtenářů a šířit povědomí o takových projektech. Již nyní je zřejmé, že autoři se snažili klást důraz na zpracování výstupních materiálů a jejich atraktivnost, a to je správná cesta. Informace musí být pro veřejnost zajímavé, jednoduché a lákavé. Také je vhodné cílit na jednotlivé věkové kategorie. Obdobně se k tomuto tématu vyjádřili autoři O. Mika a M. Říha „*velký dluh je také v oblasti médií, zláště pak státní ani jiné televize nevěnují této oblasti dosud dostatečnou pozornost. Státní televize (ČT1 a ČT2) by měla naopak systematicky vzdělávat občany v této důležité oblasti. Jako začátek by mohly stačit krátké video-šoty typu BESIP (bezpečnost silničního provozu), které se v minulosti plně osvědčily a dosáhly u obyvatelstva jisté oblíbenosti.*“ [16, str. 117]. Zvýšení povědomí o problematice ochrany obyvatelstva, resp. prostředků individuální ochrany, považuje za podstatné ve své diplomové práci i P. Smrčka, ovšem navrhuje mírně odlišnou variantu mediální propagace, a to „*pro úspěšnost kampaně by nebyly nutné velké projekty, které by se vysílaly v hlavních vysílacích časech v televizi, ale postačil by natočit seriál výukových videí, která by byla volně dostupná, jako je tomu třeba u projektu HZS Středočeského kraje, který má na internetových stránkách youtube.com kanál výukových videí k ochraně člověka za mimořádných událostí. Tato videa mají řádově tisíce zhlédnutí. Podobné video, které se zabývá PIO, natočil Institut Civilní ochrany ČR v Lázních Bohdaneč v roce 1993. Ve zmíněném videu jsou ukázány ochranné prostředky, které byly ve skladech, základní manipulace s nimi i proces jejich vydávání. Pro využití v dnešní době je předmětné video minimálně morálně zastaralé. Sice se na ochranných prostředcích moc nezměnilo, ale uvedené video by vyvolalo u dnešní mládeže spíše pobavení. Natočení krátkých naučných videí s problematikou ochrany před účinky ZHN a ukázkou nových PIO by dozajista neznamenal finanční zátěž pro kterýkoli sbor nebo instituci. Jistě by po zhlédnutí*

takového videa vzrostlo povědomí o uvedené problematice a pro občany, by poté bylo snadnější získat praktické zkušenosti, pokud by viděli, jak se správně přesunují ochranné prostředky do ochranných poloh.“ [43, str. 69]. S P. Smrčkou souhlasím pouze částečně, protože opět musím upozornit na to, že chybí přehledné shromaždiště nebo rozcestník informací týkajících se ochrany obyvatelstva. Existuje řada vynikajících materiálů a videí, ale k cílovému adresátovi se dostávají trnitou cestou. Osobně se přikláním k volbě větších mediálních kampaní. Velice pozitivně v souvislosti s potřebou centralizace informací hodnotím stránky Hasičského záchranného sboru ČR (www.hzscr.cz), které obsahují značné množství aktuálních a přínosných informací, příruček, návodů a odkazů. Postrádám možnost diskuze či poradny a zejména rozcestník týkající se odborných konferencí a s nimi spojenými výstupy. Další cestou je zaměřit se na využívání moderních technologií, například aplikace do mobilů a tabletů nebo využívání sociálních sítí, kde je mnoho prostoru ke kreativě a umožňuje zaměřit se na jednotlivé věkové kategorie. Je ovšem pravdou, že rozsah informací týkajících se ochrany obyvatelstva je velký a přehledně tyto informace podat veřejnosti, je značně složité. Této situaci by pomohlo průběžné financování a zejména přijetí obecné strategie public relations a medializace problematiky. Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva 2018 k tomu uvádí následující *„pokud chceme obyvatelstvo komplexně připravit, musíme mu předat důležité informace pokud možno tak, aby navíc získalo potřebné dovednosti, znalosti a návyky a správně si zformovalo své postoje k této problematice. Toho však společnost nedosáhne rozdáváním letáků, či pořádáním jednorázových akcí. Je nutná cílená, pravidelná a komplexní příprava, které můžeme dosáhnout pouze v rámci standardního vzdělávacího procesu ve školách a následných doplňkových akcí a projektů. A to vyžaduje i kvalitní přípravu odborníků a učitelů.“* [46, str. 37]. Obecně s uvedeným výrokem souhlasím, komplexní příprava je důležitá a stěžejní. Taktéž jednorázové akce shledávám přínosnými, ale z dlouhodobého hlediska ne tolik významnými. S čím ovšem rozhodně nesouhlasím, je zaměření

se pouze na podporu standardního vzdělávání. Stát by měl vyvíjet aktivitu, aby všichni obyvatelé měli znalosti sebeochrany v případě mimořádné události. Očekávání, že požadované informace předáme dětem a ty s tím vystačí, až do jejich posledních dní života, je tristní a naivní. Průběžné vzdělávání v oblasti teoretických znalostí ochrany obyvatelstva a jejich praktická aplikace je jedinou možnou a správnou cestou, to znamená „*být připraven na útok zbraněmi hromadného ničení nebo na chemický, biologický, radiologický a jaderný terorismus, to znamená znát problematiku, vědět jak se zachovat a chránit a být vybaven potřebnými ochrannými prostředky, být připraven na možnou evakuaci. Kromě toho je nezbytný také pravidelný a důkladný výcvik ve způsobech používání ochranných prostředků a způsob provádění evakuace.*“ [16, str. 106]. Mnoho lidí se domnívá, že potřebné znalosti týkající se sebeochrany a použití prostředků individuální ochrany ovládá. Dotazníkovým šetřením mezi 211 tázaných ve své závěrečné práci P. Smrčka na otázku „*Máte zkušenosti s prostředky individuální ochrany proti zbraním hromadného ničení (ochrannou maskou, ochranným oděvem)?*“ [43, str. 51] uvádí následující výsledky. Celých 136 dotazovaných (64 %) uvedlo, že zkušenost s prostředky individuální ochrany mají a jsou schopni je samostatně použít, 37 dotazovaných (18 %) uvedlo, že zkušenosti mají, ale nemají nacvičené nasazování do ochranné polohy, 30 dotazovaných (14 %) sdělilo, že nemají zkušenosti, pouze prostředky individuální ochrany viděli na obrázku a 8 dotazovaných (4 %) uvedlo, že neví, co prostředky individuální ochrany jsou. Při odhlédnutí od skutečnosti, že dotazovaný vzorek je málo četný a není věkově rozmanitý (75 % dotazovaných náleží do věkové kategorie 21 až 40 let), lze obecně tvrdit, že většina obyvatel se domnívá, že umí s prostředky individuální ochrany manipulovat. Samotné prostředky individuální ochrany jsou vyvíjeny, aby byly snadno použitelné, přesto v případě dětských ochranných vaků a dětských ochranných kazajek není zpohotovostnění a užití tak jednoduché a byl by proto s nimi vhodný nácvik. Obdobně lze dovodit, že většina obyvatel se domnívá, že zná a umí vytvořit

improvizované ochranné prostředky. Je to ovšem relativně subjektivní názor, relevantní informace by bylo možné získat na základě experimentu. S reprezentativním vzorkem učinit pokus, kdy každý by byl ve své domácnosti, byl by mu dán časový limit a zadán úkol vytvořit z dostupných věcí improvizovanou ochranu dýchacích cest a celého těla. Jsem si vědoma náročnosti takového experimentu (časového, finančního, personálního), ovšem toto je způsob, jak si ověřit připravenost obyvatel. Testování teoretických znalostí není v této oblasti nijak relevantní, neboť každý má doma²⁶ jiné podmínky, dostupné předměty a každý je jinak kreativní. Když jsem v souvislosti s tvorbou této diplomové práce procházela jednotlivé zdroje, zběžně jsem narazila i na informace týkající se právě improvizované ochrany a velice mě zaujala skutečnost, že doporučené postupy tvorby této ochrany nijak nezmiňovaly, jak postupovat u dětí do věku přibližně 3 let. Obvykle se v této souvislosti pouze odkazovalo na skutečnost, že stát pro děti zajišťuje prostředky individuální ochrany. Zvážila bych vytvoření cíle za účelem prozkoumání možností improvizované ochrany pro děti do věku 3 let a zařazení do současných doporučovaných postupů.

„Výzkumná, vývojová a inovační podpora ochrany obyvatelstva je rozvíjena především v rámci bezpečnostního výzkumu ČR, který má legislativní a koncepční oporu. Centrálním výzkumným pracovištěm v působnosti Ministerstva vnitra, zajišťujícím realizaci, organizaci a koordinaci výzkumné, vývojové a inovační podpory

²⁶ Nemusí jít nutně o vlastní domácnost. Mimořádná událost s potřebou vytvořit improvizovanou ochranu může obyvatele zastihnout na různých místech, například v práci, v hotelu, na návštěvě.

ochrany obyvatelstva je Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, který dále plní úkoly na úseku vzdělávací, informační a specializační činnosti.“ [6, str. 55].

V Institutu ochrany obyvatelstva jsou vyvíjeny nové typy prostředků individuální ochrany. V poměrně nedávné době byl vyvinut dětských ochranný vak DV-2010 a dětská ochranná kazajka DK-2010. Dále zde probíhá vývoj dětských kukel a ochranných kukel pro dospělé, které jsou nenáročné na výrobu, s prodlouženou dobou skladovatelnosti a s vyššími užitnými vlastnostmi. V současnosti probíhá výzkumný projekt (do roku 2020), jehož cílem je vytvořit funkční vzorky ochranných kukel pro děti od 6 do 12 let, resp. od 12 do 18 let, opět na bázi nucené filtroventilace. Institut ochrany obyvatelstva při výzkumu prostředků individuální ochrany spolupracuje s již zmiňovanou společností Clean - Air s.r.o.²⁷, výsledkem jejich činnosti jsou funkční vzorky dětského ochranného vaku DV-2010, dětské ochranné kazajky DK-2010, ochranné kukly CleanAir Pacient a ochranné kukly CleanAir Doctor. Zmíněné ochranné kukly (CleanAir Medical) byly vyvinuty v období hrozby ptačí chřipky. Dále Institut ochrany obyvatelstva spolupracuje s Výzkumným a technickým ústavem ochrany Brno spíše na bázi konzultací a Technickou univerzitou v Liberci na společném výzkumném projektu. Koncepce ochrany obyvatelstva 2020 k Institutu ochrany obyvatelstva dále uvádí, že *„systém výzkumné, vývojové a inovační podpory ochrany obyvatelstva postrádá rozpracování personální politiky, obzvláště ve vztahu k zajištění kontinuity aktivit mezi*

²⁷ Tato společnost je personálně propojená se společností MALINA – Safety s.r.o. prostřednictvím majitele.

výzkumnými pracovníky. Neexistuje bližší provázanost mezi aktéry výzkumné, vývojové a inovační podpory ochrany obyvatelstva, zejména mezi výzkumnými pracovišti, vysokoškolskými zařízeními a uživateli výsledků. Často opomíjená je propagace a popularizace získaných výsledků.“ [6, str. 12]. K uvedenému tvrzení ohledně interpersonálních otázek v rámci Institutu ochrany obyvatelstva se nemohu vyjádřit, protože nedisponuji potřebnými znalostmi prostředí a vazeb. Výtka týkající se blízké provázanosti spolupráce mezi Institutem ochrany obyvatelstva, vysokými školami a soukromým sektorem je oprávněná a měla by být vyřešena. Právě propojením soukromého sektoru (společnosti věnující se bezpečnostním prostředkům), státu (zastupovaný v tomto případě Institutem ochrany obyvatelstva) a vysokých škol, jejich spoluprací a vhodnou koordinací je možné dosáhnout kladného synergického efektu. Opomíjení propagace a popularizace získaných výsledků je obvyklým jevem, jak již bylo výše uvedeno. Je nezbytné zachovat státní podporu výzkumu, vývoje a inovací prostředků individuální ochrany. Ačkoliv sama navrhuji zrušení zajištění prostředků individuální ochrany dětí státem, za nutné považuji ve výzkumných aktivitách pokračovat a aktivně tuto činnost ze strany státu podporovat, ať již finančně nebo institucionálně. „Z hlediska strategických zájmů ČR je žádoucí zachovat jedinečnost (z pohledu nejen evropské, ale i celosvětové výjimečnosti) know-how produkce prostředků individuální ochrany na území ČR. Vyvíjené ochranné prostředky jsou ve stadiu funkčních vzorků a je žádoucí dokončit jejich vývoj a zabezpečit výrobu pro případ jejich potřeby. Důvodem je skutečnost, že v oblasti dětských prostředků individuální ochrany je nereálné tyto zabezpečit v případě potřeby ze zahraničí – světové trhy je nenabízí.“ [6, str. 55]. Souhlasím s názorem, že jedinečnost know-how produkce prostředků individuální ochrany na našem území je výjimečná a je potřeba ji zachovat. Za velký úspěch lze považovat vývoj dětského ochranného vaku DV-2010 a dětské ochranné kazajky DK-2010 a jako každý nový výrobek na trhu má své zastánce i odpůrce. K dětskému ochrannému vaku DV-2010 se lze dočíst například následující

kritiku „vak nemá žádnou kostru, na kterou by se napínal, tudíž hrozí nebezpečí udušení dítěte při ulpění vaku na obličej. Tomu ovšem zabraňuje přetlak způsobený filtroventilací, ta má ovšem nevýhodu bateriového pohonu, který může selhat, a nemůže být nahrazen ručním dmychadlem, jako tomu bylo u DV-62. Zcela jistě bude u filtroventilačního zařízení závit Rd 40x1/7 neumožňující použití filtrů typu MOF. Krokem zpět bylo rozhodně zavedení filtroventilace se šroubením na filtr namísto již osvědčeného difúzního filtru, který u DV-65 a DV-75 umožňuje i dlouhodobý pobyt a hlavně pomalou výměnu tepla a vodních par s okolím bez ohrožení prochlazení dítěte. Riskantním řešením se jeví i uzavírání vaku na obyčejný zip překrytý lepicí páskou. I přes to že díky filtroventilaci žádná škodlivina nemůže přes zip projít, je záhodno podotknout že lepicí schopnost pásky nebude mít po několikanásobném používání dlouhého trvání. Dalším krokem zpět je absence propojovacího zařízení pro podávání stravy, s tím související nepřítomnost kojenecké lahve, kapes pro náhradní pleny a nafukovací podložky pod hlavičku dítěte. Poslední a zároveň nejbolestivější nevýhoda je přemrštěná cena daná nerentabilitou výroby. Obyčejný člověk si takovou investici jednorázově nemůže dovolit.“ [53, str. 7].

Uvedená kritika mi přijde nejen přehnaná, ale hlavně svědčí o nepochopení směřování současného vývoje prostředků individuální ochrany pro děti. Účelem nových prostředků není co nejdelší výdrž pro přečkání nastalé události, ale mají sloužit k zajištění bezpečného a rychlého transportu, proto je důraz kladen na rychlost zpohotovostnění a jednoduchost obsluhy. Očekává se, že by dítě v ochranném vaku mělo trávit nezbytně nutnou dobu, proto bylo upuštěno od doplňků, jako je kojenecká láhev, kapsa na pleny nebo úprava pro zajištění spaní. Ochranný vak včetně filtru a baterie váží pouhých 750 gramů, oproti předchozím typům, kdy jejich váha činila přes 5 kilogramů. Díky konstrukci a váze nových ochranných vaků, lze transportovat jednou osobou až dva ochranné vaky. Odklon od MOF a ručních dmychadel považuji za logický vývoj ve prospěch obslužnosti, stejně tak výhoda difúzních filtrů a jejich pomalé výměny tepla a vodních par s okolím, které umožňují, je nepřilíš

podstatná, protože cílem je rychle přemístit dítě do bezpečné oblasti. Využití zipu s překrytím lepicí páskou také neshledávám nijak problematické, je to účinné a snadné, a pokud lepicí páska přestane plnit svůj účel, je nahraditelná pomocí duct tape nebo jiné neprodyšné lepicí pásky. S čím se ovšem naprosto ztotožňuji, je výhrada ceny. Pořizovací cena přes 9 000 Kč je opravdu vysoká. Nerentabilita výroby je daná nulovým zájmem ze strany zákazníků (stát nenakupuje a občané se spoléhají na stát). Nejdříve je potřeba vyřešit platnost certifikace tohoto výrobku a následně podpořit vytvoření trhu s prostředky individuální ochrany pro děti. K dětské ochranné kazajce DK-2010 je následující kritika *„lze vytknout jako u dětského vaku nemožnosti použít ručního dmychadla v případě nefunkčnosti filtroventilačního zařízení, stejně tak závit Rd 40x1/7 neumožňující použití filtrů typu MOF, absence picího zařízení jaké má DK-88 a opět přemrštěná cena nevyhovující pro obyčejného člověka. Snad tyto nedostatky budou následným vývojem odstraněny.“* [53, str. 8]. Argumenty proti uvedené kritice jsou totožné jako v předešlém případě. Uvedené negativní hodnocení, proto považuji za neodůvodněné.

V průběhu této práce opakovaně kritizuji současný systém výdeje prostředků individuální ochrany dětí a jejich centralizované uskladnění. Centralizované uskladnění na jednu stranu umožňuje masové nasazení a zajišťuje odbornou pravidelnou údržbu, ale na druhé straně znemožňuje rychlé nasazení těchto prostředků a současné rozložení skladů vůči rozložení obyvatelstva není proporcionální (viz Obrázek 14 Rozmístění skladů prostředků individuální ochrany na území ČR). Zastávám názor společně s L. Bulantem, který ve své závěrečné práci uvedl *„nevýhoda PIO spočívá v nutnosti jejího okamžitého nasazení při náhlé krizové situaci, a proto by měl mít každý občan zakoupený PIO doma, nebo by si měl umět prostředky improvizované ochrany sestrojít dle návodu na netu nebo v příručkách HZS kraje. S přihlédnutím k těmto faktům lze konstatovat, že by bylo vhodné zajistit větší informovanost obyvatelstva o použití*

těchto prostředků.“ [54, str. 37]. Prostředky individuální ochrany, pokud nejsou připraveny k okamžitému použití, jsou téměř bezvýznamné. Nejvyšší přínos a ochranu by prostředky individuální ochrany poskytovaly v případě, že by je každý nosil neustále při sobě, což v reálném životě je poněkud nepraktické řešení. Důraz by proto měl být kladen na informovanost ohledně možností ochrany obyvatelstva, ať již jde o použití prostředků individuální ochrany, tak možnostech improvizované ochrany. Tyto znalosti je ale potřeba mít osvojené a mít zvládnutý jejich praktický nácvik. Jestliže nastane krizová situace, není to ten nejvhodnější okamžik začít vyhledávat příslušné návody a příručky. Zajímavé řešení problematiky výdeje poskytuje ve své závěrečné práci A. Koutecký „jednou z možností, jak urychlit výdej těchto prostředků lidem, kterým jsou dle zákona zaručeny (osoby mladší 18 let, či studenti středních škol a osoby umístěné ve zdravotnických či sociálních zařízeních) by bylo rozmístění masek s filtry MOF-6M do školských, zdravotnických a sociálních zařízení. Dále by zde měly být umístěné specifické protichemické filtry v případě, že se v okolí nachází podnik zpracovávající chemikálie. Rozmístění masek do škol by umožnilo vyučovat předměty zabývající se ochranou obyvatelstva již na základních školách, čímž by se zvýšila informovanost mladých lidí ohledně této problematiky. Skladování a kontrolu prostředků individuální ochrany, by si jednotlivé školy zařizovaly sami. Uskladnění PIO je nenáročné... Jednou ročně by je zkontroloval pověřený člen hasičského záchranného sboru dané obce.“ [25, str. 50-51]. Navrhovaná varianta je zajímavou možností decentralizace zásob, tedy praktickým způsobem, jak omezit časovou náročnost výdeje prostředků individuální ochrany pro děti. Také by stát přenesl náklady spojené s dlouhodobým skladováním na jiné subjekty. Náklady spojené s pořízením prostředků individuální ochrany, jejich obnovou a údržbou by byly i nadále na straně státu, který tyto finanční prostředky v současné době nemá. Názor autora, že uskladnění prostředků individuální ochrany dětí je nenáročné, nesdílím. Požadavky na vyčlenění místa, zajištění požadovaných skladovacích podmínek a evidence tvoří náklady, které by nejspíše povinné

subjekty požadovaly po státu kompenzovat. Také řešení administrativy spojené s výdejem by činilo obtíže a bylo by nutné řešit i děti nenavštěvující standardní vzdělávací zařízení. Mnou navrhované řešení není na výdeji prostředků individuální ochrany a souvislé logistice nijak závislé, neboť ochrana je zajišťována buď improvizovaně anebo vlastněnými prostředky individuální ochrany, které jsou tím pádem připraveny k užití.

Zásadní problém spatřuji v tom, že v současné době neexistuje trh s prostředky individuální ochrany dětí. Ve své závěrečné práci L. Bulant uvádí, že *„příprava ochrany obyvatelstva se orientuje především na teoretickou přípravu, kdy stát poskytuje veškerému obyvatelstvu informační servis především sdělovacími prostředky. Dále se orientuje na materiální zabezpečení, kdy každý občan má možnost zakoupení vlastních PIO. Současný trh nabízí širokou škálu ochranných prostředků. Na každém z nás záleží, jestli PIO zakoupí od výrobce, kde je kvalita zajištěna, nebo si sestrojí vlastní improvizovanou ochranu, která nese svá rizika.“* [54, str. 34]. Souhlasím, že ochrana obyvatelstva se zaměřuje téměř výhradně na teoretickou přípravu. Ohledně poskytovaného informačního servisu a jeho kvalit, by šlo jistě diskutovat, zda současné postupy jsou dostatečně účinné, ale jak je ve zvyku, byla by v této souvislosti vytvořena další pracovní skupina k analýze této problematiky. S čím ovšem rozhodně nemohu souhlasit je tvrzení, že *„současný trh nabízí širokou škálu ochranných prostředků“*. Prostředky individuální ochrany dospělých nabízí rozmanitost výběru, ale v případě prostředků individuální ochrany dětí tvrdím, že tento trh neexistuje. Dostupné prostředky individuální ochrany dětí, které lze v současnosti zakoupit, jsou prostředky již vyřazené, tedy s prošlou expirační dobou, a jsou doporučené spíše pro sběratelské účely. Pro starší děti, individuálně dle velikosti jejich obličeje, lze využít dostupné ochranné masky pro dospělé ve velikosti S, příp. velikosti 1. Ale jak již v této práci bylo uvedeno, dětský ochranný vak DV-2010 ani dětskou ochrannou kazajku DK-2010 nelze

v současné době zakoupit, neboť postrádají platnou certifikaci. Důvodem neexistence tohoto trhu je absence poptávky, občané nemají důvod pořizovat toto zboží, když tato povinnost je na straně státu, a složky integrovaného záchranného systému primárně zajišťují prostředky individuální ochrany pro vybrané vlastní příslušníky, mezi kterými děti nenajdeme. Dokud se nevytvoří poptávka, nemůže trh vůbec vzniknout. Podstatné je, aby stát přiznal, že není schopen zajistit prostředky individuální ochrany dětí, aby přímo bylo vysloveno, že v případě mimořádné události s možností výskytu chemických, biologických, radiologických nebo nukleárních látek, je na každém jednotlivci, aby prvotní ochranu pro sebe i své děti si obstaral sám. P. Smrčka ve své závěrečné práci provedl mezi 211 osobami dotazníkové šetření a položil následující otázku „*Za jakých okolností byste si zakoupil/a prostředky individuální ochrany proti zbraním hromadného ničení (ochrannou masku)?*“ [43, str. 49]. Na tuto otázku odpovědělo 147 dotazovaných (70 %), že by si prostředky individuální ochrany pořídili jedině v případě hrozby válečného konfliktu, 27 dotazovaných (13 %) ochrannou masku již vlastní, 20 dotazovaných (9 %) plánuje pořízení bez ohledu na bezpečnostní vývoj a 17 dotazovaných (8 %) uvedlo, že by si ochrannou masku za vlastní finanční prostředky nepořídili. Další navazující otázka byla „*Jak velké finanční prostředky byste byl/a ochoten/a vynaložit za prostředky individuální ochrany proti zbraním hromadného ničení pro sebe nebo jednotlivé členy Vaší rodiny?*“ [43, str. 50]. Pouhých 22 dotazovaných (10 %) uvedlo, že nejsou vůbec ochotni vynaložit žádné finanční prostředky, 60 dotazovaných (29 %) jsou ochotni vynaložit částku do 1 000 Kč, 70 dotazovaných (33 %) jsou ochotni vynaložit částku do výše 7 000 Kč a 59 dotazovaných jsou ochotni vynaložit částku vyšší než 7 000 Kč. Přestože počet tazatelů je velice malý a nelze činit z těchto výsledků obecné závěry, lze tvrdit, že jistá část obyvatelstva je ochotna pořídit si na vlastní náklady prostředky individuální ochrany pro sebe a svou rodinu. Vzniká tedy otázka, proč v současné době není poptávka po prostředcích individuální

ochrany pro děti. Důvody jsou nasnadě, prvním je cena a druhým je absence aktuální potřeby (subjektivní pocit bezpečí). Využití prostředků individuální ochrany pro děti ovšem není omezeno jen na situace hrozby válečného konfliktu, ale například bydliště v okolí chemického provozu nebo jaderné elektrárny je dostatečným důvodem, začít uvažovat o pořízení prostředků individuální ochrany dětí. Je tedy otázkou, proč se marketingově necílí na takto ohrožené skupiny (ze strany výrobců a dodavatelů). Jestliže bych já sama bydlela v místě se zvýšenou pravděpodobností výskytu chemických, biologických, radiologických nebo nukleárních látek (havárie, únik), reálně bych zvažovala pořízení prostředků individuální ochrany pro sebe i své děti, aktivně se zajímala o možnosti sebeochrany, improvizované ochrany a zásad správného chování v případě hrozící mimořádné události. V této souvislosti by bylo zajímavé provést šetření mezi obyvateli v okolí míst se zvýšeným výskytem nebezpečí, co by je motivovalo ke koupi prostředků individuální ochrany (pro dospělé i děti), jaké finanční prostředky by byli ochotni do nich investovat, zda by využili možnosti placených seminářů či nácviků, a na základě těchto informací vytvořit podnikatelský plán. Vzhledem k pořizovací ceně ochranného dětského vaku a délce jeho využitelnosti by šlo uvažovat o vytvoření například půjčoven prostředků individuální ochrany dětí, kdy firma by kromě zapůjčení zajišťovala proškolení, pravidelnou údržbu a kontrolu. Stát má řadu možností, jak přímo či nepřímo podpořit vznik trhu s prostředky individuální ochrany dětí, a měl by některou z těchto možností využít.

Požadavek na novelizaci vyhlášky č. 380/2002 Sb. se objevuje již od Koncepce ochrany obyvatelstva 2013, tedy od roku 2008. V současnosti funguje pracovní skupina, která na této novelizaci pracuje. Jejími členy jsou zástupci Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, zástupci Institutu ochrany obyvatelstva a zástupci jednotlivých Hasičských záchranných

sborů krajů. Přesto se za celých 11 let, kdy se o nutnosti novelizace uvažuje, fakticky nic neudělalo. V jednotlivých koncepcích se pouze zvyšuje počet odstavců, odůvodňujících přijetí změn v koncepci prostředků individuální pro vybrané kategorie, a objevuje se více článků, které upozorňují na nefunkčnost tohoto systému. Pokud se objeví nějaká sporná otázka či úkol úkolů v souvislosti s ochranou obyvatelstva je řešena vytvořením pracovní skupiny s cílem analyzovat danou problematiku. Bylo by jistě zajímavé získat informace o počtech vzniklých analýz (výstupů činností pracovních skupin) a přijatých opatření, resp. jak s danými výstupy bylo naloženo, zda došlo k jejich reálnému využití a začlenění do praxe.

Účelem mé diplomové práce není bezdůvodně kritizovat a zaujatě hodnotit současný koncept prostředků individuální ochrany pro děti, ve smyslu, že vše je špatně. Ale poskytnout náhled osoby z vnějšku tohoto systému a poukázat na jeho nedostatky a rizika. Obecným cílem je v souladu s Koncepcí ochrany obyvatelstva 2020 pomoci *„optimalizovat systém ochrany obyvatelstva, který bude schopen adekvátně reagovat jak na existující, tak na nově poznané (pojmenované, určené) hrozby s cílem těmto hrozbám přecházet a být připraven na jejich odvrácení a minimalizaci z nich vyplývajících rizik. Řešit následky vzniklých mimořádných událostí a krizových situací s využitím standardních opatření a klást zvýšený důraz na sebeochranu obyvatelstva.“* [6, str. 24].

7 ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývala prostředky individuální ochrany dětí v České republice. Cílem diplomové práce bylo komparovat právní vědomí této problematiky *de lege lata* a *de lege ferenda*, tedy reálného a očekávaného stavu, společně s navržením vhodných variant řešení současného stavu.

V teoretické části byla věnována pozornost historii, právní úpravě a jednotlivým druhům prostředků individuální ochrany. Praktická část se zabývala analýzou jednotlivých faktorů majících vliv na současnou problematiku prostředků individuální ochrany dětí. Součástí posuzovaných faktorů byla zmíněná komparace současného stavu skladovaných prostředků individuální ochrany pro děti s předpokládaným celoplošným zajištěním, včetně vyčíslení nákladů na doplnění na požadované množství. V diplomové práci byly navrženy celkem čtyři možné varianty dalšího směřování koncepce oblasti prostředků individuální ochrany dětí a vysloveny dvě hypotézy vztahující se k tomuto tématu. K navrhovaným variantám byly vyhotoveny příslušné analýzy a učiněny závěry o vhodnosti, resp. nevhodnosti, jednotlivých koncepcí. Z nabízených možností byla doporučena varianta zrušující zajištění prostředky individuální ochrany dětí státem v době vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu. Stát by nadále měl podporovat výzkum, vývoj a inovace v oblasti prostředků individuální ochrany, intervenovat ve prospěch vytvoření trhu s prostředky individuální ochrany pro děti a přijmout opatření k vytvoření strategie public relations a medializace problematiky ochrany obyvatelstva. Stěžejním bodem nové koncepce by měla být sebeochrana, se zaměřením na znalost a nácvik improvizované ochrany. V této souvislosti bylo doporučeno aktualizovat současná doporučení se zaměřením na vyhotovení improvizované ochrany pro děti do věku 3 let, a umožnění nákupu vlastních prostředků individuální ochrany pro děti.

Na základě analýzy jednotlivých faktorů první hypotéza nebyla zamítnuta, protože doplnění prostředků individuální ochrany pro zákonem stanovené kategorie tak, aby byly reálně a okamžitě k faktickému použití, by bylo neefektivní, neekonomické a nehospodárné jednání. V případě druhé hypotézy nebylo prokázáno, že neschopnost zajistit výdej prostředků individuální ochrany zákonem stanoveným kategoriím je v důsledku ekonomických faktorů, ale vlivem faktorů technologických a technických, proto byla uvedená hypotéza zamítnuta.

Česká republika sice na sebe bere značný díl odpovědnosti za ochranu obyvatelstva a k tomu vytváří účinné a efektivní ochranné mechanismy a modely ochrany obyvatelstva, ale je vhodné mít na zřeteli, že prostředky individuální ochrany jsou ovšem účinné, jsou-li v daném okamžiku k dispozici, což se reálně nestává. Stát by měl proto aktivně podnikat kroky a vytvářet vhodné podmínky podporující výuku a nácvik sebeochrany obyvatel.

Závěrem lze konstatovat, že vytyčené cíle diplomové práce byly naplněny.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
LF	Lícnicový filtr
MOF	Malý ochranný filtr
PIO	Prostředky individuální ochrany
SOZ	Skladovací a opravárenské zařízení
VOF	Velký ochranný filtr

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. PITSCHMANN, Vladimír et. al. *Chemické zbraně a ochrana proti nim*. Praha : Manus, 2011. ISBN 978-80-86571-11-9.
2. Luftschutzgesetz. In: DocumentArchiv.de [Hrsg.] [cit. 2019-03-14]. [Online]. Dostupné z: <http://www.documentarchiv.de/ns/1935/luftschutzgesetz.html>.
3. HYLÁK, Čestmír a PIVOVARNÍK, Ján. *Individuální a kolektivní ochrana obyvatelstva ČR*. Praha : Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2016. ISBN 978-80-87544-18-1.
4. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015. Bezpečnostní portál Magistrátu hl. m. Prahy [cit. 2019-04-11]. [Online]. 2016. Dostupné z: <https://bezpecnost.praha.eu/Intens.CrisisPortalInfrastructureApp/cdn/files/4b15237137794728863c115f0bcddb6d>.
5. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. *Příloha časopisu 112*. 2008, VII, č. 4, 16 s. ISSN 1213-7057. [Cit. 2019-04-14]. [Online]. Dostupné také z: <https://www.hzscr.cz/soubor/3-pdf.aspx>
6. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030. *Příloha časopisu 112*. 2013, XII, č. 12, 24 s. ISSN 1213-7057. [Online]. [Cit. 2019-03-17]. Dostupné také z: <https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-ochrany-obyvatelstva-2020-2030-pdf.aspx>.
7. SIMEONOVA, Ludmila a HYLÁK, Čestmír. Personal protective equipment (PPE) in CBRN incidents. *The Science for Population Protection*. 2015, VII, č. 1. ISSN 1803-635X.
8. KROUPA, Miroslav a ŘÍHA, Milan. *Ochrana obyvatelstva*. Praha : Armex, 2006. ISBN 80-867-9533-0.
9. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Prostředky individuální ochrany (PIO)*. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2019-03-17]. [Online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/prostredky-individualni-ochrany-pio.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>.
10. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Masky, kazajky, vaky a filtry*. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2019-02-20]. [Online]. Dostupný z: <https://www.hzscr.cz/clanek/masky-kazajky-vaky-a-filtry.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>.
11. SÝKORA, Vlastimil. Prostředky individuální ochrany - Dětské ochranné vaky. *Časopis 112*. 2007, VI, č. 1, 35 s. ISSN 1213-7057.
12. KORUS. Jak vybrat filtr k maskám. Pracovní oděvy a obuv Korus [cit. 2019-03-20]. [Online]. Dostupné z: <https://www.korus-eshop.cz/jak-vybrat-filtr-k-maskam>.

13. HYLÁK, Čestmír a URBANOVÁ, Dagmar. Nová generace ochranných prostředků pro dětskou populaci. *Časopis 112*. 2018, XVII, č. 5, 24-25 s. ISSN 1213-7057.
14. SÝKORA, Vlastimil. Prostředky individuální ochrany - Dětské kazajky. *Časopis 112*. 2007, VI, č. 2, 35. s. ISSN 1213-7057.
15. *Survive Ability - občasník 1/2 únor 2014*. Copyright © 2008-2018 [cit. 2019-03-31]. [Online]. Dostupné z: <http://survive-ability.cz/obcasnik/2014/unor2014.pdf>.
16. MIKA, Otakar a ŘÍHA, Milan. *Ochrana obyvatelstva před následky použití zbraní hromadného ničení*. Praha : Námořní akademie České republiky, 2011. ISBN 978-80-87103-31-9.
17. MIKA, Otakar, ZAHRADNÍČEK, Pavel a ZEMAN, Miloš. *Ochrana obyvatelstva: malé kompendium ochrany obyvatelstva*. Jihlava : Vysoká škola polytechnická, 2012. ISBN 978-80-87035-67-2.
18. *Survive Ability - občasník 1/1 červen a červenec 2014*. Copyright © 2008-2018 [cit. 2019-04-01]. [Online]. Dostupné z: <http://survive-ability.cz/obcasnik/2014/cervencervenec2014.pdf>.
19. *Survive Ability - občasník 1/1 duben a květen 2014*. Copyright © 2008-2018 [cit. 2019-04-03]. [Online]. Dostupné z: <http://survive-ability.cz/obcasnik/2014/dubenkveten2014.pdf>.
20. *Survive Ability - občasník 2/2 září 2013*. Copyright © 2008-2018 [cit. 2019-04-03]. [Online]. Dostupné z: <http://survive-ability.cz/obcasnik/2013/2zari2013.pdf>.
21. KONEČNÝ, Rudolf. *Prostředky individuální ochrany*. Copyright © 2019 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, [cit. 2019-03-14]. [Online]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/soubor/14-zip.aspx&s>.
22. SÝKORA, Vlastimil. *Prostředky pro ochranu dýchacích cest*. Vyd. 1. Praha : Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. 2008. ISBN 978-80-86640-95-2.
23. KOČÍ, Josef a BUČEK, David. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. *SlidePlayer*. Copyright © 2019 SlidePlayer.cz Inc. [cit. 2019-04-04]. [Online]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/2663219/>.
24. Skladovací a opravárenské zařízení HZS ČR - Oddělení revizí a oprav - Hasičský záchranný sbor České republiky. *Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky*. Copyright © 2019 Skladovací a opravárenské zařízení HZS ČR [cit. 2019-04-17]. [Online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/oddeleni-revizi-a-oprav.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.
25. KOUTECKÝ, Adam. *Prostředky individuální ochrany jednotlivce*. Uherské Hradiště, 2013. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta logistiky a krizového řízení, Ústav krizového řízení. Vedoucí práce Ivan Mašek. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/24845>.

26. KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše a FOLWARCZNY, Libor. *Ochrana obyvatelstva*. Aktualiz. 2. vyd. Ostrava : Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství), 2013. ISBN 978-80-7385-134-7.
27. WALKER, Ian. *Výzkumné metody a statistika - Z pohledu psychologie*. Praha : Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3920-5.
28. YEATES, Donald a WAKEFIELD, Tony. *System Analysis and Design*. Vyd. 2. Harlow : Financial Times Prentice Hall (a Pearson Education Company), 2004. ISBN 0-273-65536-1.
29. Klimafil Praha s.r.o., IČ 264 15 879. Online komunikace s technickou podporou <https://obchod.klimafil.cz/> ze dne 20. 3. 2019. [Internet]. Příjemce: Jana Kučerová.
30. Ochranná dětská kazajka CleanAir Child. *Speciální ochranné pomůcky Klimafil*. Copyright © 2015 Klimafil Praha [cit. 2019-18-03]. [Online]. Dostupné z: <https://obchod.klimafil.cz/p/496/ochranna-detska-kazajka-clean-air-child>.
31. Ochranný dětský vak CleanAir Smart - Baby. *Speciální ochranné pomůcky Klimafil*. Copyright © 2015 Klimafil Praha [cit. 2019-18-03] [Online]. Dostupné z: <https://obchod.klimafil.cz/p/495/ochranny-detsky-vak-cleanair-smart-baby>.
32. Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015*. Praha, 2015. [Cit. 2019-03-03]. [Online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/zprava-oob-2015-pdf.aspx>.
33. Český statistický úřad. *Věkové složení obyvatelstva – 2017*. Copyright © 2019 ČSÚ [cit. 201 -04-27]. [Online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61566208/1300641801.pdf/a077e157-985a-4ded-8ab8-89d85ac06b4d?version=1.1>.
34. Rozpočet MV ČR - Ministerstvo vnitra České republiky. *Návrh závěrečného účtu kapitoly 314 – Ministerstvo vnitra za rok 2017*. Copyright © 2019 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 2019-04-27]. [Online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rozpocet-mv-cr.aspx?q=Y2hudW09MTI%3d>.
35. BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. Upr. vyd. 5. Praha : C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-801-6.
36. NĚMEC, Petr. *Krizový management: válečný stav*. Brno, 2009. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Vedoucí práce Dagmar Palatová. Dostupné také z: <https://is.muni.cz/th/x33v3/PRILOHY.pdf>.
37. LUPAČ, Miroslav, Josef NOVÁK a Viktor TŘEBICKÝ. *Uhlíková stopa města: metodika pro stanovení místního příspěvku ke klimatické změně*. Praha : Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj, 2012. ISBN 978-80-87549-05-6.
38. Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi*. Praha, 2006. [Cit. 2019-03-13]. [Online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/zprava-mu-pdf.aspx>.

39. Průzkum: Většina Čechů se cítí v zemi bezpečně, ale obává se terorismu a zločinu. *Deník.cz*. Copyright © 2005-2019 [cit. 2019-05-01]. [Online]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/pruzkum-vetsina-obyvatele-se-citi-v-cesku-bezpecne-ale-strach-maji-z-terorismu-20150311.html.
40. Češi se cítí bezpečně, většinově však převládá názor, že se zvyšují bezpečnostní rizika a měla by se zavést branná výchova. *Úvodní strana Protext - PR služby ČTK*. Copyright © 2011 Protext - PR služby ČTK [cit. 01.05.2019]. [Online]. Dostupné z: <http://www.protext.cz/zprava.php?id=28330>.
41. BOGUSZAK, Jiří, GERLOCH, Aleš a ČAPEK, Jiří. *Teorie práva*. Vyd. 1. Praha : Eurolex Bohemia, 2001. ISBN 80-864-3213-0.
42. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. Rozš. vyd. 3. Plzeň : Aleš Čeněk, 2004. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7385-6.
43. SMRČKA, Pavel. *Individuální ochrana proti zbraním hromadného ničení*. Kladno, 2017. Diplomová práce. České vysoké učení technické. Fakulta biomedicínského inženýrství. Vedoucí práce Čestmír Hylák.
44. Český statistický úřad. *Proměny věkového složení obyvatelstva 2001-2050*. Copyright © 2019 ČSÚ [cit. 2019-05-03]. [Online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/92011146/13015819a.pdf/1ef6814b-50bc-47d2-a63b-4781849d9e83?version=1.2>.
45. Ministerstvo zahraničních věcí. *Bezpečnostní strategie České republiky 2015*. Praha. 2015. ISBN 978-80-7441-005-5.
46. Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018*. Praha. 2018. [Cit. 2019-04-05]. [Online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/zprava-oob-2018-pdf.aspx>.
47. EICHLER, Jan a TICHÝ, Lukáš. *USA a Ruská federace: komparace z pohledu bezpečnostní a strategické kultury*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2013. ISBN 978-80-87558-16-4.
48. CLAUSEWITZ, Carl von. *O válce*. Brno : Bonus A, 1996. ISBN 80-859-1427-1.
49. EICHLER, Jan a TICHÝ, Lukáš. *Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie*. Praha : Univerzita Karlova, 2000. ISBN 80-238-5566-2.
50. VYKOUKAL, Jaroslav. Výuka problematiky ochrany obyvatelstva. *Časopis 112*. 2003, II, č. 2, 18-19 s. ISSN 1213-7057.
51. TILCEROVÁ, Eleonóra. Cílem zavedení samostatného předmětu. *Časopis 112*. 2013, XII, č. 12. 16-18 s. ISSN 1213-7057.
52. Ministerstvo vnitra České republiky. *Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi*. Praha, 2006. [Cit. 2019-03-13]. [Online]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/zprava-mu-pdf.aspx>.
53. *Survive Ability - občasník 1/2 říjen 2013*. Copyright © 2008-2018 [cit. 31.03.2019]. Dostupné z <http://survive-ability.cz/obcasnik/2013/rijen2013.pdf>.

54. BULANT, Ladislav. *Způsob a rozsah individuální ochrany obyvatelstva ČR*. Zlín, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta logistiky a krizového řízení. Vedoucí práce Ivan Princ. Dostupné také z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/38489/bulant_2016_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
55. BUKOVAN, Štefan. CZK - DV-65 (detský ochranný vak) : Československo / ČR (CZK/CZE). *Úvodní stránka forum.valka.cz*. Copyright © 1998 [cit. 2019-03-28]. [Online]. Dostupné z: <https://forum.valka.cz/topic/view/45720/CZK-DV-65-detsky-ochranny-vak>.
56. BUKOVAN, Štefan. CZK - DV-75 (detský ochranný vak) : Československo / ČR (CZK/CZE). *Úvodní stránka forum.valka.cz*. Copyright © 1998 [cit. 2019-03-28]. [Online]. Dostupné z: <https://forum.valka.cz/topic/view/45722/CZK-DV-75-detsky-ochranny-vak>.
57. ČERNOHORSKÝ, Jiří. Soubor dětských ochranných vaků a kazajek. *Blesk.cz*. Copyright © 2001-2019 CZECH NEWS CENTER a.s. [cit. 2019-03-29]. [Online]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/galerie/zpravy-udalosti-zajimavosti/77187/exkluzivni-vystava-v-praze-valecna-mask-a-i-pro-kone?foto=0>.
58. Autor neznámý. Photograph of nurses testing gas masks on babies at an English hospital. 1940. [Cit. 2019-03-29]. [Online]. Dostupné z: <https://i.pinimg.com/originals/42/09/36/42093680e36824eb38360262be9dba9a.jpg>.
59. Sekretariát Generálního ředitelství HZS ČR. Re: Poskytnutí informací ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb ze dne 27. 8. 2018. [Internet]. Příjemce: Jana Kučerová.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Dětský ochranný vak DV-65.....	34
Obrázek 2 Dětský ochranný vak DV-75	35
Obrázek 3 Dětský ochranný vak DV-2010.....	36
Obrázek 4 Soubor dětských ochranných kazajek	37
Obrázek 5 Dětská ochranná kazajka DK-62.....	38
Obrázek 6 Dětská ochranná kazajka DK-88.....	39
Obrázek 7 Dětská ochranná kazajka DK-2010	40
Obrázek 8 Fotografie zdravotních sester testujících plynové masky v anglické nemocnici	41
Obrázek 9 Dětská ochranná maska DM-1	42
Obrázek 10 Civilní ochranná maska CM-3.....	43
Obrázek 11 Civilní ochranná maska CM-3/3h.....	44
Obrázek 12 Ochranná rouška OR-1	45
Obrázek 13 Filtroventolační jednotka CleanAir Smart.....	47
Obrázek 14 Rozmístění skladů PIO na území ČR	52
Obrázek 15 Stavby využitelného MCO ve skladech SOZ HZS ČR v letech 2013 - 2018	65
Obrázek 16 Skutečné výdaje Ministerstva vnitra ve struktuře specifických ukazatelů.....	71
Obrázek 17 Obyvatelstvo v České republice podle hlavních věkových skupina pohlaví, 2018-2050 (k 1. 1.)	85
Obrázek 18 Podíl hlavních věkových skupin (%) 2018-2050 (k 1. 1.)	85
Obrázek 19 SWOT analýza Var. I se zajištěním prostředků individuální ochrany ..	86
Obrázek 20 SWOT analýza Var. I bez zajištění prostředků individuální ochrany	90
Obrázek 21 SWOT analýza Var. II	92
Obrázek 22 SWOT analýza Var. III	95

11 SEZNAMU POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb.	69
Tabulka 2 Přehled nákladů na plnění ustanovení § 17 vyhlášky č. 380/2002 Sb.....	69
Tabulka 3 Výdaje Ministerstva vnitra ve struktuře specifických ukazatelů	71